IV 78905

Poštnina plačana v gotovini

PROSVETNI DELAVEC

STEV. 1 IN 2 LJUBLJANA, 12. JANUARJA 1954. LETO V.

Urejuje uredniški odbor. Odgovarja Jože Zorn. Uredništvo in uprava Nazorjeva 3/I. Telefon štev. 21-397. — Letna naročnina din 300.—. Štev. ček. računa 604-»T«-140. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca«.

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV

SPREJEMAMO POZIV TOV. KIMOVCA

Tov. France Kimovec je v članku »Tokrat gre zares«, ki je bil priobčen v »Prosvetnem delavcu, dne 25. novembra 1953, pozval prosvetne delavce na diskusijo o problemih, ki jih je nakazal v svojem članku in o vsem, kar je v zvezi z njimi. Upam, da se bomo temu pozivu odzvali in podkrepili že povedano in ostalo, kar danes teži napredno usmerjenega pedagoga, ki hoče stopati v vrstah borcev za novi socialistični svet.

V članku je govora o problematiki splošnoizobraževalnih šol, kar se pa lahko tudi prenese na pereča vprašanja ostalega našega šolstva. Značilno je, da so skoraj istočasno padle ostre besede na račun vzgojnega dela prosvetnih delavcev Hrvatske 1. in 2. decembra na posvetovanju Sveta za prosveto in kulturo Hrvatske, kateremu so prisostvovali, poleg članov sveta, predstavniki političnih organizacij, predstavniki šol in mladine ter zastopniki društev, ki se pečajo z vzgojo mladine. To posvetovanje, ki sta mu dala bogato vsebino referat tov. Žanka in predsednika tov. Bakariča, ter diskusija o teh referatih sta dokaz, da »tokrat gre zares« ne samo pri nas, ampak da se sliční in enaki problemi pojavljajo tudi po drugih republikah in da je postalo vprašanje pravilne vzgoje po naših šolah že jugoslovanski problem.

V dneh 19. in 20. decembra je Republiški svet Zveze sindikatov na svojem XIII. plenarnem zasedanju kot osredno točko dnevnega reda obravnaval vprašanje vzgoje naše mladine in še posebej vzgoje delavske mladine. Nekoliko dni pozneje je na posvetovanju zastopnikov okrajnih sindikalnih svetov zavzelo zelo važno mesto prav isto vprašanje.

»Nihče ni zadovoljen z našo današnjo šolo. Ni po volji ne mladini ne učiteljem ne staršem!« To bi bil moto članka tov. Kimovca. Če hočemo resno diskutirati o teh vprašanjih, moramo te ugotovitve priznati kot resnične, poiskati vzroke in jih odstraniti, ter se začeti resno boriti proti vsem negativnim pojavom v naših šolah. Napačno bi pa bilo vse te negativne pojave iskati samo v objektivnih težkočah, ki obstojajo, ampak bo potrebno poiskati vzroke tudi v subjektivnih napakah, to je v nas samih, ki nam je socialistična družba poverila važno nalogo: vzgajati in vzgojiti mladino naše mlade države v socialistično misleče delavne ljudi.

Učenci in učni kader l. 1953/1954 v številkah

Preden pridem na nekatera vprašanja, bi hotel številčno prikazati stanje našega šolstva v letu 1953/1954. V 1138 osnovnih šolah je 4301 oddelkov, 144.237 učencev in 4023 učiteljev. V 201 gimnaziji s 1696 oddelki poučuje 2086 učnih moči 57.560 dijakov. Na 7 učiteljiščih je vpisanih v 63 oddelkih 1966 dijakov s 120 profesorji. Na 7 učiteljiščih je vpisanih v 63 oddelkih 1966 dijakov, v strokovnih šolah s 157 oddelki je 12.910 učencev, ki jih poučuje 1494 učnih moči. Na 26 srednjih strokovnih šolah s 151 oddelki in 3742 dijaki poučuje 506 učnih moči. (Podatki iz mesečnega stat. pregleda, dec. ZSE).

Če primerjamo lanske številke vidimo, da je število učencev na osnovnih šolah poraslo za 5066 učencev, ki jih poučuje 514 učiteljev več kot lansko leto. Na gimnazijah je porast za 4235 dijakov in 213 učnih moči. Na učiteljiščih je letos vpisanih 287 dijakov in 11 profesorjev manj kot lansko leto. Nižje strokovne šole imajo letos 401 učenca in 86 učiteljev več kot lansko leto. Na srednjih strokovnih šolah pa je letos 451 dijakov in 125 profesorjev manj kot lansko leto.

Torej poučuje in vzgaja letos 8229 učnih moči v zgoraj naštetih šolah 220.417 učencev in dijakov. Ogromna armada je to mladih ljudi in temu primerna mora biti tudi odgovornost vzgojiteljev in celotne socialistične družbe.

»Šola ni po volji mladini«

Zakaj naša šola ni po volji mladini? Zdi se mi, da mladino vse premalo razumemo. Izgovor, češ da je mladina drugačna danes kot nekdaj, nas more samo navesti na misel, da ta mladina že pričenja živeti novo življenje, a da se mi dostikrat oklepamo starih, že davno ali vsaj po letu 1941 preživelih oblik našega vzgojnega dela. Za nami je doba štiriletnih borb, v katerih je mladina zelo aktivno sodelovala in so se v tem času pokazale marsikake vzgojne oblike in metode uporabljene v tem času, kot zelo dobre. Ravno tako nam je zelo razgibana doba obnove in graditve naše nove domovine dala nove oblike in vsebino dela z mladino. Poti nazaj ni. To pa ne velja samo za šolo, ampak v isti meri za vsa področja, kjer se mladina zbira, še prav posebno pa velja to za boljše oblike dela z mladino v družinah.

Pravilo, da bi samo iz mračnih in težkih mladostnih let zrasli lahko zdravi, krepki in odporni ljudje, ne drži. Ker vedno gledamo samo na krepke značaje, ki so zrasli v težki življenjski borbi, vse preradi pozabljamo na one, ki jih je težko mladostno življenje ubilo telesno in duševno in so danes družbi kaj malo v pomoč ali celo v škodo. Mogoče se prav tu nasprotstva med mladino in vzgojnim kadrom zaostrujejo. Učence osnovnih šol smo hoteli zatrpati z znanjem in pri tem pozabili na njihovo zmogljivost. Dijakom srednjih šol smo govorili o sedanjem lepem življenju dijaka, a smo ga istočasno obremenili tedensko z 48 urami učenja in se čudili nad slabimi uspehi, se čudili, zakaj dijaki ne obiskujejo telovadnic, raznih krožkov, sestankov itd. Pozabili smo, da ga imamo po 8 ur dnevno v šoli, da se mora učenec pripravljati za drugi dan, da mora imeti nekaj časa za telesno in kulturno razvedrilo, da mora počivati in da ima dan končno samo 24 ur.

Ogromen je porast tehničnih pridobitev med vojno in po vojni. To se posebno pozna v naši državi. Ali se to novo življenje čuti tudi v naših šolah? V programih in učnih načrtih se to čuti. K staremu smo dodali še nekaj nove snovi in zelo malo izločili nepotrebnega. To se pravi, učenca smo samo obremenili. Ali se čutijo utripi novih tovarn v naših šolah? Zelo malo. Verbalizem iz naših šol ni odstranjen in učenec hote ali nehote čuti drugačno življenje izven šole kot v šoli. Vzrokov, zakaj je to tako, je več. Temu niso krivi samo objektivni razlogi, krivi smo dostikrat mi sami, ker se nismo dovolj odločno uprli zastarelim gledanjem in metodam, ki vladajo še v šolah. Nismo iskali novih oblik in načinov dovolj intenzivno. Zato taka šola ni po volji mladini. Prehod v učilnice iz vsakdanjega življenja naj ne bo težaven in naj vse lepo, kar raste zunaj, povezuje v šoli. Mnenje diskutantov na plenumu Republiškega sveta Zveze sindikatov je bilo, da so naše šole pozabile, da mladina nima samo možganov, ampak tudi roke. O pravilnem odnosu do dela učencem le preveč govorimo, zelo malo pa damo možnosti mladini, da bi tudi praktično ta odnos do dela lahko pokazala. Marsikaj bo treba spremeniti v naših šolah, da bo šola postala prijetno zbirališče mladine.

»STARŠI BI ŽELELI IMETI DRUGAČNO ŠOLO«

Vedno so se starši zanimali za šolo. To zanimanje se je po vojni še povečalo. Starši kot delovni ljudje danes odločajo neposredno o usodi naše države na gospodarskem in kulturnem torišču in je popolnoma razumljivo, da morajo in hočejo odločati tudi o tem, kakšna naj bo današnja šola in prav je tako. Jasno je, da o 220.417 učencih in dijakih ne more odločati izključno kolektiv 8229 vzgojiteljev, ampak širša skupina ljudi. Vprašajmo se, ali je to soodločanje že dovolj intenzivno in ali smo prav vse storili, da ta proces pospešimo. Ni dovolj, ako prepustimo delovnim ljudem odločanje samo o gospodarskih vprašanjih našega šolstva. Če bomo tako delali, bomo kmalu zašli v slepo ulico. Delavci morajo začutiti celotno problematiko vzgojnega dela z mladino in tako bodo ob reševanju te problematike kmalu videli nujnost izboljšanja materialnih pogojev našega šolstva in učnega kadra. Tako naj celotna družba intenzivno sodeluje pri razpravljanju o boljšem sistemu našega šolstva, o učnih programih in predmetnikih, o socialno-zdravstvenih in vzgojnih vprašanjih, o učni metodi, o učnih knjigah o učilih itd. To se pravi, da mora stara praksa, ko so samo šolniki odločali o vseh teh vprašanjih, prenehati. Ker je preveč ozek krog ljudi odločal o gornjih vprašanjih, zato rešitev ni bila najboljša in je razumljivo, da staršem taka šola ni všeč in da hočejo imeti drugačno. Še do danes nismo uspeli, da bi se v širši javnosti načenjala važnejša vprašanja o vseh vrstah naših šol. Družbeno upravljanje šol ne krene z mrtve točke. Kje so tu napake in kdo je kriv? Dobro bi bilo, da bi se vsi ozrli okoli najbližje okolice in ugotovili, ali smo z roditelji razpravljali o teh vprašanjih ali ne. Vprašajmo se, ali je naš tisk storil svojo dožnost in na široko odprl vrata za kritično presojo raznih perečih vprašanj, ki tarejo naše roditelje, ki so nam zaupali najbolj dragocen material — našo mladino. Dolžnost učiteljstva je, da iniciativo, ki izhaja iz vseh delovnih ljudi, v tej smeri še vzpodbuja, nikakor pa ne, da jo na kakršenkoli način zavira. Preko roditeljskih sestankov, šolskih odborov, društev prijateljev mladine, socialistične zveze delovnih ljudi in ostalih skupin naj zainteresiranost za ta vprašanja se pospešuje. Posebno dobro so se izkazale v tem pogledu po nekaterih krajih ljudske univerze, ki so v predavanja vnesle tudi vzgojno problematiko. Na tem polju bo treba še ogromnega dela.

»UČITELJI SE IZGOVARJAJO, DA NIMAJO NE ONI NE ŠOLA POTREBNIH MATERIALNIH IN OSTALIH POGOJEV«

Če bi danes trdili, da so po naših šolah ustvarjeni vsi materialni pogoji, ki so potrebni za nemoten pouk, ne bi govorili resnice. Manjka nam mnogo šolskih stavb, nekatere ne odgovarjajo niti osnovnim pedagoškim in zdravstvenim principom. Šole so slabo oskrbljene z učili in samoučili, vzgoja otrok doma ni v skladu z napredno ideologijo itd. Vse to je res in prav ta resnica nam jasno kaže, da je pred nami še ogromno dela. Naš delavec je danes gospodar in upravlja vsa materialna sredstva. Njegova odločitev bo pospeševala ali zavrla rast našega šolstva. Sam način upravljanja vsega našega javnega življenja nas sili, da razna pereča vprašanja postavljamo pred tiste forume, ki lahko odločajo o teh vprašanjih. Tu je vsaka popustljivost in ohlapnost, ko govorimo o teh nujnih materialnih pogojih, ki jih naša šola mora imeti, skrajno škodljiva. Vse naše trditve naj bodo podprte z argumenti, s številkami. Naši ljudski odborniki morajo biti seznanjeni s problemi šolstva. Ljudski poslanci naj poleg ostalih vprašanj dobro poznajo tudi zadeve šolstva. O tem naj jih informirajo naši vzgojitelji, šolski odbori in vsi, ki se zanimajo za uspešno vzgojo mladine. Tudi o tem svojem delu naj predstavniki ljudstva dajejo obračun. Mnenja sem, da bo potrebno v naše novozgrajene tovarne postaviti dober strokovni kader, da bo za izboljšavo našega kmetijstva poleg strojev treba tudi tehnično in kulturno razgledanih ljudi. Ves razvoj mora iti vzporedno, kajti socializem gradimo z ljudmi in za ljudi. Jesno je, da je potrebno zato, tudi vzgojiteljski kader dvigniti na tako strokovno višino, da bo lahko vsemu kos. Tu se pojavlja vprašanje reorganizacije naših učiteljišč, vprašanje, zakaj najboljši kadri uhajajo iz naših strokovnih šol v produkcijo, zakaj absolventi filo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Združenje strokovnih šol rešuje že vrsto aktualnih družbenih problemov

Dne 5. decembra 1953 je imelo Združenje učiteljev in profesorjev strokovnih šol svojo drugo redno letno skupščino. V poročilu republiškega odbora Združenja, ki ga je podal tov. Sbrizaj Danilo, je bilo najprej omenjeno stanje družbenega upravljanja na področju strokovnega šolstva v smislu razgovorov o družbenem upravljanju šolstva na skupnem plenumu prosvetnih delavcev Slovenije 4. okt. t. l. Združenje učiteljev in profesorjev strokovnih šol, oziroma celotno strokovno šolstvo je kar zadovoljivo zastopano v najvišjem prosvetno-kulturnem organu. Med 23 člani SPK LRS sta dva iz vrst učnega kadra strokovnih šol, eden delegiran kot predstavnik Združenja, drugi pa imenovan. Poleg tega v okviru SPK LRS uspešno deluje stalna komisija za strokovno šolstvo, ki je pomožni organ Sveta. Slabše je to stanje v okrajih in mestih, kajti strokovne šole imajo svojega zastopnika le v SPK OLO Kranj in SPK MLO Celje, pa še ta dva nista delegirana, temveč izvoljena. Težnja Združenja je, da dobijo strokovne šole svoje delegirane zastopnike povsod tam, kjer odločneje posegajo v celotno strokovno izobrazbeno in vzgojno politiko, predvsem pa še v Mariboru in Ljubljani. Najslabše je stanje glede šolskih odborov, ki jih večina strokovnih šol sploh še nima. Zato je nujna naloga društev učiteljev in profesorjev strokovnih šol, da dajo iniciativo za takojšnje formiranje vsaj začasnih šolskih odborov pri strokovnih šolah in da pri tem proučijo vse specifične pogoje posameznih šol z ozirom na njihov tako različni vsebinski in teritorialni delokrog, od katerega je potem odvisna tudi sestava šolskega odbora.

O materialnem položaju naših šol in prosvetnih delavcev je na splošno razpravljal že skupni plenum, zato se je poročilo teh problemov dotaknilo le v toliko, kolikor so na področju strokovnega šolstva še posebne težave. Predvsem gre za vprašanje strokovnih šol tistih predavateljev, ki so prišli iz vrst obrtnih mojstrov, tehnikov, inženirjev, ekonomistov itd. in prehajajo sedaj v produkcijo zaradi boljših prejemkov. Tako je po 1. aprilu 1952, ko je začela veljati uredba o nazivih in plačah prosvetnih delavcev, zapustilo srednje strokovne šole 18 strokovnjakov ali 16% vsega stalnega strokovnega učnega kadra, šolske delavnice srednjih strokovnih šol 5 strokovnjakov, teoretični strokovni pouk industrijskih šol 10 strokovnjakov ali 17% stalnega strokovnega učnega kadra, šolske delavnice industrijskih šol 32 strokovnjakov ali 19%, vajenske šole pa 5 stalnih in 71 honorarnih predavateljev strokovnih predmetov. Tendenca nadaljnjega zapuščanja šol še raste. Tako obstaja nevarnost, da bodo na strokovnih šolah ostali samo tisti tovariši, ki se iz katerega koli razloga ne počutijo dovolj sposobne za delo v produkciji in pa tisti, ki so si znali poiskati postranske zaslužke, kar pa brez dvoma negativno vpliva na kvaliteto njihovega šolskega dela. Z veliko težavo se je šolam sicer posrečilo, da so delno nadomestili izpraznjena učna mesta, to pa največkrat le tako, da so jim morale nuditi boljše materialne pogoje. Tako n. pr. v nekaterih industrijskih šolah prejema učno osebje že stalne dodatke na plačo, ali pa je plačano po tarifnih pravilnikih.

Pri nadaljnjem obravnavanju materialnega položaja je poročilo poudarilo vse tiste točke skupnih predlogov Združenj prosvetnih delavcev Slovenije za osnutek uredbe o plačah, ki se tičejo strokovnih šol. Tako je bil dan zelo važen poudarek predlogu, da naj veljajo prosvetni delavci kot družbeni delavci, ne pa kot državni uslužbenci, kajti precejšnjega dela učiteljev in profesorjev strokovnih šol že danes ne moremo smatrati za državne uslužbence, ker niso uslužbenci okrajev oz. mest, temveč posameznih podjetij oz. gospodarskih organizacij. Tudi kar se tiče bodočega načina plačevanja, bi z dodatnimi plačami na strokovnih šolah najlaže reševali vprašanje izenačevanj med plačami v produkciji in plačami na strokovnih šolah in vprašanje nagrajevanja težjega dela.

Republiški odbor je ugotovil, da je nujno obravnavanje materialnega vprašanja, kajti od pravilnih delovnih pogojev zavisi v največji meri tako delo šol, kakor tudi delo naših društev. Da pa to vprašanje ni edino in najvažnejše, kakor se nam dostikrat očita, nam kaže dejstvo, da so tako Združenja, kakor tudi posamezna društva kljub vsemu uspešno delovala in se je večji del poročila zato lahko bavil z drugimi vprašanji.

Izpopolnjevanju članstva je bila posvečena velika skrb

Vsa društva so posvečala veliko skrbi ideološkemu, pedagoškemu in strokovnemu izpopolnjevanju članstva, ki seveda ni bilo samo sebi namen. Obravnavani primeri kažejo, da so očitki o neaktivnosti, izoliranosti in neprizadevnosti prosvetnih delavcev, vsaj glede strokovnih šol, večinoma neutemeljeni.

Republiški odbor Združenja je priredil v preteklem poslovnem letu tečaj za pedagoško izpopolnjevanje učiteljev praktičnega pouka in tečaj za strokovno ter pedagoško izpopolnjevanje strokovnih učiteljev na vajenskih šolah oblačilne, čevljarske, kovinarske in lesne stroke. Skupaj z Združenjem profesorjev in predmetnih učiteljev pa je priredil tečaj za strokovno in pedagoško izpopolnjevanje vzgojiteljev. Poleg tega so bili na tečaj za profesorje, ki poučujejo moralno vzgojo na gimnazijah, vabljeni tudi profesorji strokovnih šol, vendar njih udeležba na tem tečaju ni bila zadovoljiva. Sploh bo treba vprašanju moralne vzgoje na strokovnih šolah posvečati več pažnje, zlasti sedaj, ko je bila moralna vzgoja uvedena tudi na vajenske šole.

Združenje je ob pomoči SPK LRS organiziralo tudi počitniško strokovno izpopolnjevanje svojih članov v obliki prakse v podjetjih, ni pa moglo uresničiti načrta o strokovni ekskurziji v Zah. Nemčijo in o strokovnem izpopolnjevanju v inozemstvu. Poleg redkih posameznikov, ki so si sami organizirali počitniški študij v inozemstvu, je od Združenja bila ena sama članica poslana na tak študij v Anglijo in sicer po zamenjavi, ki jo je z angleškimi prosv. delavci organiziralo Združenje profesorjev in predmetnih učiteljev.

Glede učbenikov je bilo poudarjeno, da se Združenje docela strinja z mnenji ostalih združenj prosvetnih delavcev o slabostih v založniški dejavnosti DZS, saj je položaj na strokovnih šolah zaradi manjše naklade še težji. Izraženo je bilo mnenje, da bi Združenje samo prevzelo izdajanje učbenikov, kakor tudi samo z uspehom izdaja Zbornik pedagoških člankov, katerega 7. številka je pravkar izšla.

Največ skrbi je Združenje posvetilo problemom izobrazbe in vzgoje kvalificiranih delavcev in obrtnih pomočnikov, ki se šolajo na industrijskih in vajenskih šolah. Tako je izvedlo anketo, ki naj da material za proučevanje duševnosti mladine. Rezultati ankete so že obdelani in nudijo izhodišče za celo vrsto praktičnih ukrepov na tem področju. Izsledke te ankete so toplo pozdravili člani republiškega sindikalnega sveta, ki je začel vprašanju delavske mladine posvečati največjo pozornost.

V skrbi za pravilne delovne odnose je republiški odbor posredoval, da bi se rešilo vprašanje delovnih odnosov vzgojiteljev po internatih. To vprašanje bo rešeno v zvezi z novo uredbo, ki se pripravlja. Ni pa še rešeno vprašanje ocenjevanja prosvetnih delavcev ob koncu šolskega leta. Prav tako še na strokovnih šolah ni dovolj urejena inspekcijska služba in bo ureditev tega skrb Združenja v bližnji bodočnosti.

Nadalje je poročilo navajalo primere prav tesnega sodelovanja Združenja in posameznih društev z raznimi gospodarskimi organizacijami in podjetji. Tako so bili prav lepi odnosi s posameznimi obrtnimi zbornicami, dočim ožji odnosi s podjetji še niso splošen pojav. Sama društva so povečala vso pozornost materialnim problemom naše mladine. Poskrbela so za štipediranje potrebnih učencev ter pri posameznih gostinskih obratih in menzah za brezplačno prehrano. Najdlje so glede tega prišli v Kranju, kjer so dali pobudo za primerno zaposlitev 250 mladink v starosti od 14. do 18. leta, oziroma za njih strokovno šolanje v tej najbolj kritični življenjski dobi. Izredno živahno je bilo sodelovanje posameznih članov z mladino na vseh področjih, kjer se mladina udejstvuje od mladinske ljudske univerze, krožkov ljudske tehnike, kulturne dejavnosti do fizkulture. Prednjačili so zlasti predavatelji vajenskih in srednjih ekonomskih šol, ki so organizirali številna strokovna, kulturna in fizkulturna tekmovanja mladine.

Razveseljiv napredek je pokazalo sodelovanje članstva v pedagoškem tisku, tako kot piscev številnih člankov s problematiko strokovnih šol, kakor tudi kar se tiče naročnikov, saj so primeri, da so vsi člani društva, n. pr. v Mariboru, naročeni na Prosvetnega delavca. Opaža se tudi naraščanje števila člankov o problemih strokovnih šol in vzgoje delavske mladine v našem dnevnem tisku, kar bo treba v bodoče še okrepiti.

Ob zaključku je poročilo omenjalo še razne organizacijske probleme. Društva so samo v raznih lokalnih centrih, to je v Mariboru, Celju, Murski Soboti, Kranju, Idriji in Ljubljani, zato je organizacijsko njih delo lažje od učiteljskih in profesorskih društev. Stiki z republiškim odborom Združenja so bili večinoma dobri, pač pa Združenje ni imelo tesnejših stikov s centralnim odborom v Beogradu in z ostalimi republiškimi odbori, razen hrvatskega. Splošna vprašanja šolstva in prosvetnih delavcev je republiški odbor reševal vedno v najožjem stiku z ostalimi Združenji prosvetnih delavcev.

Zaključne ugotovitve

Končalo se je poročilo s sledečimi ugotovitvami: »Kratek oris našega dosedanjega dela in nekaterih bodočih nalog, nam priča, da postaja tudi naše Združenje pomemben družben činitelj in da naloge Združenja odrejajo vsakemu učitelju in profesorju strokovnih šol določeno mesto v naši družbi. Vprašanje je, kako bomo te naloge opravili sebi in družbi v korist. Že na skupnem plenumu prosvetnih delavcev 4. okt. 1953 v Ljubljani je bilo namreč ugotovljeno, da se vsi prosvetni delavci svoje družbene vloge dovolj ne zavedajo in da nepravilna orientiranost povzroča v naših vrstah lahko celo trenutne krize. To nam narekuje, da naše društveno delo vsestransko okrepimo, ker bodo lahko le močna in sposobna društva samostojno reševala svoje naloge v okviru komunalne dejavnosti. Naši društveni funkcionarji pa se morajo otresti reševanja samo drobnih tekočih zadev iz tistega področja strokovnega šolstva, kateremu pripadajo. Odbori naših društev morajo namreč postati kolektivni organ za obravnavanje vseh problemov strokovnega šolstva na svojem področju in na ta način glavni iniciator za izvedbo odgovarjajočih ukrepov oblastvenih in gospodarskih forumov. Istočasno pa morajo biti neizprosen konstruktivni kritik vseh negativnih pojavov na tem področju, predvsem pa v lastnih vrstah. Tudi za ceno nepopularnosti pri določenem delu lastnega članstva morajo biti dosledni borci za pravo socialistično demokracijo, ki ji je tuj vsak birokratizem, lokalizem in malomeščanska familiarnost. Zato je naša dolžnost, da aktiviramo vse tiste tovariše, ki so se dela v naši vrstah doslej izogibali ali pa so gledali nanj celo z nezaupanjem. S tem, da bomo čimveč našega članstva v skladu z njihovimi lastnimi interesi zaposlili pri reševanju družbeno-političnih nalog izvirajočih iz našega poklicnega dela, bomo najlaže preprečevali njegovo politično pasivizacijo in izolacijo. Poleg tega pa si bomo lahko le na ta način pridobili potrebno zaupanje in tudi priznanje našega delovnega človeka«.

Poročilu republiškega odbora in poročilu blagajnika ter nadzornega odbora je sledil referat tov. Bertonclja o problemih vzgoje kvalificiranih delavcev. V njem je bilo v obliki kratkih tez za razpravo nanizanih obilo problemov vajenskih in industrijskih šol, ki jih je treba nujno začeti reševati, zlasti ker smo pred reformo splošnega šolstva. Proučiti je treba zato predvsem vprašanje, koliko že splošnoizobraževalna šola prispeva pri poklicni vzgoji, dalje vprašanje predizobrazbe učencev, ki prihajajo na strokovne šole, vprašanje ročne spretnosti, ki naj si jo učenci pridobijo že v splošno-izobraževalni šoli kot nujno potreben pogoj za praktično delo. Naslednji problem je pravilna organizacija pouka praktičnega dela v šolskih delavnicah, ki se je ponekod izrodilo v produkcijo. Nič manj niso važna vprašanja teoretičnega pouka, ki je dostikrat preveč odtrgan od prakse ter še vedno preobremenjen. Težave so zlasti s pravilno organizacijo teoretičnega pouka na vajenskih šolah, kjer imamo poleg rednega pouka različnih tipov še vedno tudi tečaje. Proučiti bo treba tudi šolsko mrežo šol s praktičnim poukom, ki še ni utrjena. Končno pa je tudi za strokovne šole važno vprašanje, vprašanje učnega kadra, zlasti kakšne naj bodo njegove strokovne in pedagoške kvalifikacije.

UGOTOVITVE DISKUTANTOV

V diskusiji je bilo najprej govora o gostinski šoli v Ljubljani, kjer so neurejene razmere v šolskem obratu ter prekomerno obremenjevanje učencev z nočnim delom povzročile javno razpravo. Zastopnik predavateljskega zbora je opozoril, da je zbor ob priliki uvedbe takega načina pouka izrazil pomisleke ter da si bo tudi še nadalje prizadeval to vprašanje ugodno rešiti, dočim je zastopniki gostinske zbornice poudaril, da gre pri vsej stvari delno tudi za napačne podatke in tudi za nepravilno stališče, ki ga ima do praktičnega dela predavateljski kader. Vprašanje financiranja strokovnih šol je bilo predmet nadaljnje razprave. Več diskutantov je nato s konkretnimi primeri obravnavalo škodljive posledice težkega materialnega položaja predavateljev strokovnih šol in njihovega bega v produkcijo. Pri tem so izrazili tudi svoje nezadovoljstvo s premajhno aktivnostjo centralnega odbora za vsaj začasno rešitev tega vprašanja. Po mnenju teh tovarišev je materialno vprašanje glavni vzrok neaktivnost posameznih članov.

Nadaljnji diskutanti so obravnavali povezavo naših društev z delovnimi kolektivi, vprašanje sestavljanja učnih načrtov, ki naj bodo delo širokega kroga ljudi, vprašanje povezave med društvi in republiškim odborom, kjer je potrebno še vedno do neke mere uporabljati razna poročila, in vprašanje nujnosti tesnejše povezave z ostalimi republikami, če nočemo, da bo v strokovnem šolstvu Jugoslavije zavladala pravcata anarhija. Več diskutantov se je dotaknilo perečih problemov naših šolskih delavnic v industrijskih šolah. Zlasti dva problema nujno zahtevata rešitve. To je davek na promet proizvodov, ki ga morajo od 1. okt. t. l. plačevati tudi šolske delavnice, in priprava učiteljev praktičnega dela na zahtevne strokovne izpite v smislu uredbe o nazivih in plačah prosvetnih delavcev. Precejšnje število diskutantov se je dotaknilo tudi problemov vajenskih šol. Posamezni diskutanti so se dotaknili tudi nezaupanja in nenaklonjenosti, ki jo kažejo posamezni delovni kolektivi pri sprejemanju novih strokovnih kadrov. Na splošno lahko rečemo, da je bila diskusija plodna in konstruktivna in da bi lahko o vsakem problemu napisali toliko, da bi presegalo okvir tega poročila. Po diskusiji so bile volitve novega republiškega odbora. D-aj.

Srečno novo leto 1954 dopisnikom in bralcem „Prosvetnega delavca“

Problematika današnjega dne

Zapiski med Zagrebom in Ljubljano

Posvetovanja o družbenem položaju in vzgojnem delovanju šolstva, ki je bilo v začetku decembra v Zagrebu, je zbudilo ne samo na Hrvatskem, temveč tudi po drugih republikah močan odmev. Glavni referat je imel dr. Miloš Žanko, predsednik hrvatskega Sveta za prosveto in kulturo, v diskusijo pa je posegel tudi tedanji predsednik Izvršnega sveta dr. Vladimir Bakarič. Naše časopisje je o tem posvetovanju le malo poročalo, zato si oglejmo najprej glavne misli Žankovega referata:

V preteklem in tekočem šolskem letu se vprašanja in pojavi s šolskega področja postavljajo na dnevni red našega družbenega življenja večkrat in z večjo zainteresiranostjo kot doslej. Ta družbeni interes ne bo popustil. Tu ne gre toliko za časopisne članke in izjave političnih delavcev, temveč za pojave družbenega interesa in kritike, ki izvirajo iz cije, saj je temeljna karakteristika razvijanja socialistične demokracije posledica tega procesa povečati iniciativo delovnih množic in poglobiti kritični odnos do vsega, kar se dogaja v našem družbenem življenju. Ta iniciativa in ta kritični odnos seveda ne moreta iti mimo šolstva in »pustiti pri miru« prosvetne delavce. Dejstvo je, da dijaki vedno glasneje kritično obravnavajo šolo in njeno delovanje: na eni strani prihajajo vse bolj do izraza dijaška vprašanja, dijaško reagiranje in kritika odnosov in pojavov v šoli, vse bolj se javlja nezadovoljstvo mladine s svojim položajem v šoli, z metodami in ozračjem, ki vlada, kakor pravijo, v večini naših šol; na drugi strani pa se dijaki zatekajo k stavkam in drugim oblikam neposrednega protesta. Tudi prosvetni delavci češče in več kot prej razpravljajo o teh vprašanjih, o ukrepih za preprečevanje negativnih pojavov, spopadov in nesporazumov. Družbeni interes postaja vse bolj intenziven, prej pridušena kritika vse bolj neposredna in odkrita, javna družbena kritika pa glasnejša in določnejša. Z razvijanjem socialistične demokracije, s povečano iniciativo delovnih množic in s poglobljenim kritičnim odnosom do vsega, kar se dogaja v naši družbi, in tudi do šolstva, so prišli šola in prosvetni delavci v novo situacijo, *v nove družbene odnose;* šola in prosvetni delavci v teh novih družbenih odnosih stoje pred nalogo, da si ustvarijo nova pojmovanja, nove poglede v razmerju do staršev in naprednih družbenih sil itd. *Prosvetni delavci so pred tem, da si osvoje drugačne poglede in da si ustvarijo novo stališče do družbene iniciative, kritike in kontrole.* Vsekakor je treba te pojave osvetliti in jim poiskati vzroke ter potem javno zavzeti svoje stališče. To še tembolj, ker se pojavljajo v vrstah prosvetnih delavcev teorije, ki zamegljujejo to problematiko in preprečujejo pravilno orientacijo. Zdi se, da so se pomešale progresivne, konservativne in reakcionarne tendence; prevladujejo nekako tale mnenja: šola je takšna institucija in pedagogovo delo takšno področje, da se s šolskimi in vzgojnimi vprašanji lahko ukvarjajo samo strokovnjaki; šoli je vmešavanje družbe nevarno in škodljivo; družbena kritika je poskus nestrokovnjaških in šolstvu ter prosvetnim delavcem a priori neprijaznih krogov, da zmanjšajo ugled prosvetnih delavcev v našem javnem življenju; zlonamerno se pretiravajo negativni pojavi, ki so več ali manj slučajni; slabostim so vzrok objektivni faktorji: neugodno materialno stanje šol in prosvetnih delavcev; potrebna je stanovska enotnost prosvetnih delavcev (duh cehovske solidarnosti!) itd. Tovariš Žanko je poudaril seveda tudi, da imajo mnogi prosvetni delavci napredne poglede in se aktivno upirajo zgornjim teorijam. Nato je govoril o šoli in družbeni ureditvi naše domovine in o tendencah, ki skušajo izolirati šolstvo od družbene kritike in družbenega upravljanja. Navedel je dolgo vrsto konkretnih slabosti in napak v srednjih šolah. Če pravimo, da naše šole v splošnem, v prvi vrsti velja to za srednje šole, niso še našle določene poti in dosegle rezultatov, na katere bi se mogli uspešno opreti, seveda še ni razloga, da bi izvajali sklep, da naše šole niso nič vredne, da ni v njih pozitivnih naporov in rezultatov, da so prosvetni delavci zanikrni in sovražni socialističnemu razvoju. Že v naprej se referent omejuje od takšnega zaključka, najbolj pa od tistega, ki bi hotel trditi, da je naša šola protirevolucionarna, protisocialistična, slaba. Gre za to, *da ločimo dobre pojave od slabih, da opazimo vse tiste momente, pojave, pojmovanja in tendence, pozitivne in negativne, ki se kažejo in delujejo v tem procesu,* da se omogoči naprednim silam v šoli in izven nje naslonitev na pozitivna izkustva in tendence v boju za boljšo šolo. Imamo sijajne primere sodobnega poučevanja in vzgajanja, posebno med učiteljstvom, imamo požrtvovalne prosvetne delavce, ki so uvedli take metode, ki nam bodo služile ne samo kot primer, temveč tudi kot oporišča v iskanju novih poti našega šolstva. Zavedamo se hudih materialnih pogojev, ki ponekod ne samo otežkočajo ,ampak tudi preprečujejo boljše delo in uspehe.

Vladimir Bakarič je obravnaval nekaj konkretnih vprašanj in govoril zlasti o odnosu do učenca kot človeka(in ne objekta), ki je po svojih lastnostih lahko takšen ali drugačen, ki pa dorašča in na katerega mora šola imeti pozitiven vpliv. Ako hoče vzgojitelj zares čutiti vsa vprašanja, ki jih mladina postavlja glasno ali molčé, mora biti vedno mlad. Ostal pa bo mlad, če se bo trudil, da ne bo uporabljal samo dociranje, ampak načenjal tudi diskusijo o vprašanjih, ki mladino zanimajo. Lastnost dobrega pedagoga je prav to, da je vedno mlad, da v svoje delo ne prinaša samo mladost svoje generacije, temveč tudi novo mladost novih generacij, ki so mu zaupane v vzgojo. Zato pa ni bistveno, ali sedi z dijaki v isti klopi ali sedi za katedrom in dijaki v klopi. Bistveno je, kakšno je njegovo stališče, ali mu uspe vzpostaviti intimen in prijateljski kontakt, kakršen mora biti med vzgojiteljem in učencem v socialistični šoli.

Na občnem zboru hrvatskega učiteljskega in profesorskega združenja, ki je bilo dobra dva tedna pozneje, se je tov. Žanko v diskusiji dotaknil reagiranja prosvetnih delavcev glede zgornjega posvetovanja. Na novo je povedal, da je pravilno javno govoriti o teh problemih, napačno pa je bežati pred njimi. Ugovor nekaterih, ki so mislili, da bo padla avtoriteta šole, češ da bo treba delati po diktatu mladine, se ni uresničil, saj je mladina na splošno zrelo odgovorila. Nekateri delegati so sicer povedali, da je mladina ponekod napačno reagirala, kar razumemo, napačno pa so reagirali tudi nekateri prosvetni delavci. Vsekakor je imelo posvetovanje velik pomen in bo doseglo uspehe, imelo bo velik vpliv na vse jugoslovanske prosvetne delavce, saj je bila *kritika programatskega značaja* in je pokazala, da gre za veliko skrb, posvečeno našemu šolstvu v sedanjosti in prihodnjosti.

Predsednik hrvatskega profesorskega združenja Tone Peruško pravi, da en del prosvetnih delavcev sprejema kritiko brez rezerve in smatra, da je treba stanje na osnovi sedanje in nadaljnje analize popraviti. Ako bi *mi* postavili ta vprašanja na dnevni red, jih ne bi postavili tako pogumno in odločno, zato sedaj spoznavamo *družbeno pomembnost* te problematike mnogo jasneje. Problem odnosov med učitelji in učenci ni samo pedagoški problem, temveč je političen problem, problem družbene funkcije naše šole, problem vzgoje mlade generacije za socialistično bodočnost. Zahteva po pravilnih odnosih med učiteljem in učencem ni prvenstveno etični problem, ampak je vzgojno-politični problem. Zakaj? Ako mladega človeka vzgajamo za socialistično družbo, v kateri more polnopravno in aktivno sodelovati samo svoboden človek, potem moramo vzgajati svobodne ljudi. In vsebina vzgoje in metoda vzgoje morata biti v skladu s to osnovno vzgojno-politično nalogo. Medtem ko sloni sistem stare šole na sili in s silo ne moremo vzgajati človeka za svobodo, mora biti naša šola instrument naše, socialistične družbe, zato naj vzgaja človeka za našo družbo, t. j. svobodnega človeka.

Ta vprašanja niso samo hrvatska vprašanja, to so tudi naša vprašanja. In še eno tako vprašanje, ki nas tare oboje, so obravnavali na svoji skupščini: reforma splošnoizobraževalnega šolstva. So stvari, na katere bo treba še počakati in jih temeljito preučiti, so pa tudi stvari, ki jih je treba takoj reševati. Njihov sklep o tem vprašanju se glasi: Sedanji učni načrti preveč obremenjujejo učence in učitelje, posebno v srednji šoli. Dokler se definitivno ne reši vprašanje učnih načrtov, predlagamo Svetu za prosveto in kulturo, da kot začasen, toda koristen in nujen ukrep, stori vse potrebno, da se na začetku drugega polletja tega šolskega leta odpravi šesta učna ura v višjih, peta učna ura pa v nižjih razredih srednje šole... Pozivamo učiteljske zbore, da do začetka drugega polletja pripravijo učne načrte tako, da bo mogoče odpraviti 5. oz. 6. učno uro, upoštevajoč učni cilj posameznih predmetov in poseben položaj svoje šole in posameznih predmetov v njej.

M. R.

Profesorji in predmetni učitelji Slovenije so že imeli svoj občni zbor

Redni letni občni zbor Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije je bil 12. decembra. Udeležili so se ga izvoljeni delegati, sekretar Centralnega odbora tovariš Nikolić, in dokaj številni gostje. Predsednik republiškega odbora tov. Ravbar je imel glavni referat, ki je nudil mnogo dragocenega gradiva debaterjem. Tajnica Združenja tov. Vedernjakova je podala tajniško in blagajniško poročilo. Izvlečke iz referata in obeh poročil ter potek debate bomo objavili pozneje.

Plenum je sprejel naslednjo resolucijo:

RESOLUCIJA IN SKLEPI OBČNEGA ZBORA ZDRUŽENJA PROFESORJEV IN PREDMETNIH UČITELJEV SLOVENIJE

Preteklo leto pomeni za jugoslovanske narode in za napredno človeštvo boj za mir in za demokratične odnose, pri nas pa je v tem letu značilen še posebej boj za družbeno upravljanje v gospodarstvu, šolstvu in drugod. Naše združenje je v letu 1953 delovalo kot upoštevanja vreden faktor v javnem življenju in je s svojo zahtevo po družbenem upravljanju v šolstvu, skupno z drugimi združenji prosvetnih delavcev, dajalo pobudo naši javnosti, da uveljavi svoje pravice in dolžnosti, ki jih ima do vzgoje mladine in izobrazbene ravni našega ljudstva. Naše delo je bilo sicer uspešno, ni pa pokazalo vidnih rezultatov glede materialnega izboljšanja šolstva in položaja prosvetnih delavcev. Ne smemo se v socialistični demokraciji zanašati, da se bodo ta vprašanja reševala od zgoraj, temveč jih moramo predlagati naši javnosti, da jih sprejme na dnevni red in da jih demokratično rešuje. Za vsa šolska in vzgojna vprašanja moramo zainteresirati vso javnost, prosvetne delavce in starše, katerih otroke vzgajamo in izobražujemo. Zato bo naše združenje v prihodnjem letu reševalo zlasti te osnovne naloge:

1. Družbeno upravljanje v šolstvu naj poseže tudi na vzgojno-izobrazbeno področje, starši in vsa javnost imajo popolno pravico, da soodločajo v vzgojnih in šolskih vprašanjih;

2. odnosi vzgojiteljev do mladine morajo v resnici postati socialistični, to je, upoštevati moramo osebnost mladega, razvijajočega se človeka;

3. reforma splošnoizobraževalnega šolstva naj hitro reši vprašanje naših srednjih šol, posebno nižjih gimnazij in učiteljišč, predmetnik ne sme prekoračiti v nižjih razredih 28, v višjih pa 30 tedenskih ur, v skladu s predmetnikom naj se skrči učni načrt, vendar tako, da bo obsegal vse gradivo, potrebno za splošno izobrazbo;

4. prosvetni delavci naj osredotočijo svoje ljudskoprovetno delovanje v prizadevanju za dvig izobrazbene ravni našega ljudstva;
našega ljudstva;

5. materialni položaj šolstva in prosvetnih delavcev se mora urediti tako, kakor ustreza socialistični družbi; največjo pozornost je treba posvetiti obrobnim okrajem, med njimi zaslužijo zaradi svoje usode v preteklosti našo skrb zlasti sežanski, goriški, tolminski in postojnski okraj;

6. navezati moramo ožje stike s prosvetnimi delavci v obeh conah STO in z drugimi jugoslovanskimi prosvetnimi delavci, prav posebej še s hrvatskim profesorskim združenjem.

Novi republiški odbor Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije:

ČLANI OŽJEGA ODBORA:

Ravbar Miroslav kot predsednik, Melihar Stane kot podpredsednik, Vedernjak Marija kot tajnik in blagajnik, Čemažar Franc, Černut Janko, Gestrin Ferdo, Kopač Vinko (Jesenice), Košar Jože (Maribor), Leder Mirko (Ljubljana-ok.).

ČLANI ŠIRŠEGA ODBORA:

Barbarič Štefan (Ravne), Božič Slavica (Idrija), Burger Ivo (Ptuj), Gulič Vekoslav (Trbovlje), Jakhel Franjo (Celje), Jankovič Vlada (Novo mesto), Košorok Jože (Krško), Šegula Pec (Maribor), Šušteršič Franc (Postojna), Velušček Ciril (Kranj), Vozlič Pavle (Gorica), Zadravec Franc (Murska Sobota).

ČLANI NADZORNEGA ODBORA:

Lovše Živko, Petauer Leopold, Štante Juš.

Združenje vzgojiteljev je zborovalo

Dne 23. XII. 1953 je bil redni občni zbor Združenja vzgojiteljev Slovenije, katerega so se poleg vzgojiteljev udeležili tudi zastopniki Centralnega združenja vzgojiteljev Jugoslavije, Sveta za prosveto LRS in MLO glavnega odbora sindikatov Slovenije, Sveta za socialno skrbstvo in zdravstvo LRS ter še ostali zastopniki. Iz poročila predsedstva povzemamo:

Težnja dela je bila krepitev nalog združenja. Ob ustanovitvi samostojnega združenja vzgojiteljev smo prvenstveno mislili na organizacijsko utrditev združenja, kar je uspelo že v preteklem poslovnem letu. Vsled tega smo v tem letu posvetili največ pažnje strokovnemu usposabljanju članstva in vzporedno s tem dviganju kvalitete strokovnega dela, nismo pa v dovoljni meri izpolnili druge vloge združenja, t. j. nenehne skrbi za ideološko poglabljanje članstva. Čas, v katerem dobivajo društva kot strokovna združenja pomembno vlogo v sistemu družbenega upravljanja nas ni našel tako pripravljene in zrele, kot je bilo to pri drugih delovnih kolektivih.

Koncem aprila letos je bil v Zagrebu plenum Združenja vzgojiteljev Jugoslavije. Plenum je zasedal dva dni in tedaj smo kritično pregledali uspehe in neuspehe posameznih republiških združenj. Celotno delo Združenja vzgojiteljev Slovenije je bilo pohvaljeno zlasti zato, ker smo kot prvi v Jugoslaviji utrdili organizacijsko obliko samega združenja. Razpravljalo se je tudi mnogo o povezavi odnosno sodelovanju z oblastnimi forumi, z združenji ostalih prosvetnih delavcev, kakor tudi z masovnimi organizacijami kot SZDL, žensko organizacijo, Društvom prijateljev mladine. Na podlagi analize dela republiških odborov, se je razvila živahna diskusija. Pri tem so se pokazali mnogi problemi, ki se morajo nujno rešiti prav s pomočjo posameznih združenj. Eden izmed najbolj perečih problemov je uzakonitev predšolske vzgoje, saj razen uredbe o otroških vrtcih iz leta 1947 ni ničesar, s čimer bi bilo zakonito urejeno delo vrtcev. Člani plenuma so zahtevali, da se z zakonom zagotove materialni pogoji vrtcev ter v zvezi s tem tudi način in oblika dela v predšolskih ustanovah. Govorilo se je tudi o podaljšanju strokovnega šolanja vzgojiteljic od 4 na 5 let z motivacijo, da bi na ta način pridobile bodoče vzgojiteljice širšo splošno in strokovno izobrazbo. Pri oceni dela se je pokazala tudi nujnost sodelovanja med centralnim odborom in posameznimi republiškimi združenji vzgojiteljev. Ker je bil prenešen sedež Centralnega odbora iz Beograda v Zagreb, je bil s tem pretrgan kontakt s centralnimi odbori ostalih prosvetnih združenj, ki imajo svoj sedež v Beogradu. Lahko trdimo, da od plenuma v Zagrebu dalje le malo čutimo pri svojem delu, da imamo Centralni odbor. To smo posebno občutili ob diskusiji novega osnutka uredbe o plačah prosvetnih delavcev. V tem osnutku ni bil naziv vzgojitelja niti omenjen. Menimo, da je nujno prenesti sedež Cetralnega odbora Združenja vzgojiteljev Jugoslavije iz Zagreba nazaj v Beograd, ker le tako se lahko koordinira delo z ostalimi prosvetnimi združenji.

Kako je z društveno povezavo

Republiški odbor se je zavedal, da je ravnotako kot s Centralnim odborom nujna čim tesnejša povezava z društvi na terenu. Zato je sklical konec maja plenum združenja, kateremu so prisostvovali poleg članov tudi predsedniki društev na terenu. Po poročilu se je izluščilo več sklepov kot osnovnih smernic za društveno delo. Na prvem mestu je dvig ideološke ravni vzgojiteljic, na drugem pa dvig strokovnega dela, kjer so strokovni aktivi že temeljito opravili pionirsko delo. Razpravljalo se je tudi o težkem delu vzgojiteljev v otroških domovih. Polna zasedba domov, otroci povečini iz socialno in moralno ogroženih družin, skoraj vsak otrok ima, bi rekli, težko zgodovino za seboj. Poleg tega še nadurno delo, nočna in nedeljska dežurna služba, itd. Po vsem tem je nujno, da bi prejemali vzgojitelji v domovih posebni dodatek. Ugotovljeno je bilo, da ne prejemajo vsi vzgojitelji na vasi niti vaškega dodatka, čeprav uredba to predvideva. Društva morajo sama kontrolirati izvajanje uredbe in urediti eventuelne nepravilnosti z okraja.

Ob zaključku šolskega leta je sklical republiški odbor posvetovanje s prvimi absolventkami štiriletne vzgojiteljske šole. Predvsem smo jih seznanile z našim dosedanjim društvenim delom in z nalogami, ki jih čakajo kot prosvetnega delavca. Apelirali smo nanje, da naj se na terenu vključijo v društveno delo, ker bi s tem vsaj delno razbremenile društvenega delaone vzgojiteljice, ki morajo opraviti še dopolnilne izpite.

Združenje vzgojiteljev Slovenije je tesno povezano po koordinacijskem odboru z ostalimi prosvetnimi združenji. Delo koordinacijskega odbora je enotno, vsi problemi, ki tangirajo prosvetno delo, se rešujejo na širok in demokratičen način, upoštevajoč specifičnost vsakega posameznega združenja.

Pripravlja se nova uredba o plačah prosvetnih delavcev ter je združenje prejelo osnutek v proučitev. Bodoča uredba bo izboljšala materialne pogoje vzgojiteljev. Zvezna uredba bo okvirnega značaja in bo verjetno dopuščala, da se podrobnosti izdelajo po prilikah posameznih republik. Združenje je dalo k temu osnutku tudi svoje pripombe.

Dopolnilno šolanje vzgojiteljev

Najbolj pereč problem, lahko rečemo, za nas najbolj aktualen, je dopolnilno šolanje vzgojiteljic, zato morajo društva v svojem okviru najti pot, da ga čimpreje rešijo.

Od leta 1945 do leta 1953 je posečalo tečaje in enoletno vzgojiteljsko šolo 378 tovarišic. Od teh je sedaj zaposlenih 281 ali 75%. V tem času je bilo odpuščenih ali zaposlenih na drugem področju 97 zvgojiteljic ali 27%. S popolno izobrazbo je sedaj tečajnic 58 ali 20%, z delno kvalifikacijo 109 ali 38.7%, 117 ali 40.6% vzgojiteljic pa še ni pristopilo k obveznemu dopolnilnemu šolanju.

Združenje mora zastopati interese in pravice vseh članov društev, zato mora biti seznanjeno s podrobbnim delom in problemi na terenu. Tu pa moramo poudariti, da društva nimajo dovoljne odgovornosti v pogledu dostavljanja zahtevanih podatkov, na podlagi katerih republiški odbor lahko z uspehom zastopa Združenje pri oblastvenih forumih. Lahko rečemo, da je pomanjkanje discipline s strani društev mnogokrat vzrok neuspeha našega dela. Kljub dveletnemu obstoju opažamo, da poročila nekaterih društev niso dovolj kritična. Opravičilo za neuspeh društvenega dela naj ne bo izgovor, da so člani preobremenjeni s poklicnim delom, ker je razen pri redkih izjemah urejena 6 urna zaposlitev. Omeniti moramo tudi, da ni tovariško, če vzgojiteljice ljubosumno čuvajo svo. znanje in izkušnje ter ne nudijo pomoči ostalim vzgojiteljicam. Pohvaliti je društvo Radovljica, ki je šlo s svojim delom v širino, vzpostavilo dobro povezavo navzven, ter osnovalo predšolsko komisijo, ki se bo bavila s predšolsko strokovno in materialno problematiko. Maribor in Celje sta prva organizirala krožke iz področja ročnih spretnosti. V Mariboru so sestavili fizkulturni načrt s podrobno izdelanimi in preizkušenimi vadbenimi urami. Vrtci v Mariboru so uvedli tudi flanelograf. Skoraj vsa društva so pristopila k zbiranju didaktičnega materiala, dobra je bila tudi strokovna povezava med posameznimi društvi, kar je nedvomno rodilo pozitivne uspehe.

Združenje pripravlja skupno s Svetom za prosveto s področja glasbe širši glasbeni vzgojni načrt, ki bo prav zaradi svoje razsežnosti služil hkrati tudi kot priročnik. Pri sestavi sodelujejo tudi vzgojiteljice in drugi glasbeni pedagogi.

Že lani se je razpravljalo o pomanjkanju didaktičnih iger in v zvezi s tem je bilo tudi sklenjeno, da bo vsaka vzgojiteljica v okviru društva zbirala didaktične igre, da bi združenje moglo izdati poseben priročnik. Prosimo, da društva nadaljujejo z zbiranjem, ves zbran material pa naj pošljejo do konca marca 1954 na republiški odbor. V prihodnjih semestralnih počitnicah pripravljamo poglobitveni tečaj s področja psihologije, glasbene in telesne vzgoje.

Ob priliki občnih zborov društev so vzgojiteljice same razpravljale o nujnosti večkratnih inšpekcij oziroma pomoči s strani predšolskih inšpektorjev. Do izraza je prišla želja zlasti v tistih okrajih, ki so imeli do nedavnega dobre inšpektorje za predšolsko vzgojo, a so ti na lastno željo zapustili to odgovorno mesto. To vprašanje se bo moralo rešiti z imenovanjem novih inšpektorjev, ki se bodo sistematično posvetili predšolski vzgoji.

Uzakonitev predšolske vzgoje

Če še enkrat pregledamo probleme našega združenja, je eden najbolj perečih uzakonitev predšolske vzgoje. Mi kot predšolski delavci trdimo, in v tem nas bodo podprli vsi pedagogi, da je sistematična predšolska vzgoja solidni temelj za nadaljnje vzgojno izobražbeni princip osnovne šole. Vse napredne države posvečajo vso pažnjo prav predšolski vzgoji in jj nudijo vse možnosti razmaha. Vprašanje uzakonitve vrtcev pa se lahko reši edino v okviru vse Jugoslavije in to z zvezno uredbo, ki bi zajela v celoti vse predšolske ustanove Jugoslavije. Pač pa naj se v republiškem merilu podrobno izdelajo pravilniki po prilikah posameznih republik. Ze diskusija zadnjega plenuma je pokazala, da so v današnjem družbenem sistemu nujna dva osnovna tipa vrtcev, vrtci s prehrano kot vzgojne socialne ustanove in vrtci brez prehrane kot izključno vzgojne ustanove.

Delovni čas vzgojiteljic v predšolskih ustanovah je deloma urejen, ostane pa odprto vprašanje vzgojiteljic v okrevališčih. Tako na primer v Šiljeci in pri Sv. Ani nad Tržičem opravljajo vzgojiteljice 10 do 12 urno službo s številčno močno skupino otrok. Poleg tega opravljajo še nedeljsko in nočno dežurno. Ob takih pogojih se človek razumljivo izčrpa, ker to ni kolonija, kjer bi omenjeno stanje trajalo tri tedne, temveč traja najmanj 6 mesecev. Predlagamo, da se tudi po okrevališčih uvede služba vzgojitelja na dve izmeni največ po 6 ur dnevno, nočno dežurstvo pa naj prevzamejo otroške negovalke.

Združenje je sodelovalo pri razgovoru o osnutku uredbe o organizaciji, upravljanju in financiranju socialnih ustanov. S to uredbo bi prišli vrtci s prehrano pod operativo Sveta za zdravstvo in socialno skrbstvo. Mi se s tem ne moremo strinjati, ker smatramo, da vrtci s prehrano niso samo zaščitna socialna ustanova, temveč tudi vzgojna ustanova. Dvojna operativa vrtcev, prosveta in socialno skrbstvo bi gotovo zavirala razvoj vrtcev v vsakem pogledu.

V razpravi se je poudarilo, da se bo morala tudi predšolska vzgoja obravnavati kot družbeni problem. Mnogo razumevanja za predšolske ustanove ima okraj Radovljica, Ljubljana, v Mariboru pa je mestni zbor proizvajalcev nakazal predšolskim ustanovam potreben denar za popravila poslopij in nabavo igrač. Zaslugo za to imajo inšpektor in vzgojiteljice, ki so prikazale svoje potrebe s točnimi številkami.

Uspeh dopolnilnega šolanja vzgojiteljic je doslej minimalen. Združenje naj propagira vpis na Srednjo vzgojiteljsko šolo, s tem bi se rešilo vprašanje kadra naših predšolskih vzgojnih ustanov.

Inšpektor za predšolsko vzgojo pri Svetu za prosveto in kulturo LRS je v zvezi s problemom dopolnilnega šolanja izjavil, da bi bili daljši tečaji korak nazaj. Težnja oblasti je, da si vzgojiteljice pridobe resnično znanje, ne pa papirnato priznanje poklica. Le resnično znanje bo vzgojiteljicam pripomoglo do enakovrednega položaja v vrsti ostalih prosvetnih delavcev.

Napačno je mnenje, da se vzgoja prične ob vstopu otroka v šolo, pač pa s tretjim letom kot so to dognali znani pedagogi.

SKLEPI

Po obširni razpravi so bili sprejeti naslednji sklepi:

1. Demokratizacija našega družbenega sistema v pogledu samoupravljanja zahteva, da so vzgojitelji politično razgledani ljudje, zato se morajo stalno poglabljati v vse družbeno-gospodarske uredbe odnosno spremembe.
2. Strokovni aktivi naj bodo še v nadalje žarišče vsega strokovnega dela, bavijo naj se s proučevanjem novih oblik dela. Vrtci naj postanejo pedagoški center, ki bo seznanjal starše s pravilno vzgojo predšolskega otroka in pomagal reševati težje družinske vzgojne probleme.
3. Dosedanji uspeh dopolnilnega šolanja ni zadovoljiv, zato se mora nujno najti način rešitve tega problema.
4. Društva naj pomagajo Zvezi prijateljev mladine pri izvenšolski vzgoji otrok.
5. Omrežje predšolskih ustanov naj se širi po vseh okrajih, društva pa naj dajejo iniciativo šolskim svetom.
6. Nadzorni odbori naj se poglobijo v delo vsega odbora, ne pa da se osredotočijo samo na finančno poslovanje društev.
7. V predšolskih vzgojnih ustanovah primanjkuje vzgojnega kadra, zato naj Združenje izvede agitacijo na nižjih gimnazijah za vpis učenk v srednjo vzgojiteljsko šolo.
8. Republiški odbor mora seznanjati gojenke srednje vzgojiteljske šole z delom društva, s pravicami in dolžnostmi članstva, da bodo na delovnem mestu pričele aktivno delali v društvu.

Delavnost podeželjskega učiteljstva

Na občnem zboru šentjurskega pododbora Društva učiteljev celjskega okoliškega okraja, ki je potekal v tovariški domačnosti in plodnem razpravljanju, so se dotaknili med drugim tudi učiteljevega izvenšolskega dela na vasi. To delo je zelo mnogostransko. Učitelj opravlja med ljudstvom poleg bolj vidnega dela največkrat še več manj opaznega, drobnega vsakdanjega dela. Tega dela največkrat ne vidijo, kajti navadili smo imeti v učitelju nameščenca za vse, ki je že po svojem poklicu, službenem mestu in družbeni vlogi na podeželju dolžan prijeti povsod in za vsakršno delo.

Vendar učitelji neradi v javnosti razpravljajo o svojem delu in vsake podrobnosti ne »obešajo na veliki zvon«. Pač pa je prešlo nekako v navado, da so razni dopisniki, v kolikor pišejo o učiteljstvu, zaganjajo vanj dobronamerno, največkrat pa zlonamerno. Tudi se rado dogaja da društva in organizacije, ali njihovi nedelovni funkcionarji, zvračajo krivdo za svojo neaktivnost na učiteljstvo. Učitelj naj bo po mnenju še premnogih poklicnih in nepoklicnih tisti, ki bodi vsakomur za vse in ob vsakem (tudi v službenem) času na razpolago. Če tu in tam pokaže svoj jaz, je ogenj v strehi in mu bodo že pokazali. In jutri se grožnja na sestanku ali v časopisu uresniči.

Tako so šolniki na tem občnem zboru ugotovili, da so prispevali v volilni kampanji znaten delež ne le s tehničnim delom, temveč tudi v pogledu politične vzgoje ljudstva. Dalje je vodilo učiteljstvo tega sektorja vrsto raznih tečajev, tečaje RK, kakor v Šentjurju, Šentvidu pri Grobelnem, Teharju, Loki pri Zusmu itd. Marsikje marsikatere prireditve, proslave in manifestacije kakor n. pr. novoletne jelke, teden matere i otroka, tedna RK in tako dalje in tako dalje sploh ne bi moglo biti brez učitelja, brez njegove pobude, organizacije in izvedbe. Že s tem opravlja učiteljstvo veliko prosvetno, politično in vzgojno delo na podeželju. Danes je še zmeraj tako, da se vsakdo najraje zateče v šolo, kjer je začetek, potek in zaključek marsikaterega dela in akcije na podeželju.

V to delo vlaga učiteljstvo mnogo volje, truda pa tudi časa, Tako delo in delovanje zahteva od njega poleg duševnih še telesnih naporov in večkrat še celo denarnih žrtev. Tega ni, onega ni. Kaj boš moledoval in pri kom? Kupi in plačaj sam!

Učiteljstvo je še zmeraj pre pojeno z idealizmom, ki ga tako manjka drugod, zato dela v za vesti, da dela za ljudstvo.

H. I.

SPREJEMAMO POZIV TOV. KIMOVCA

(Nadaljevanje s 1. strani)

zofije ne odhajajo na naše srednje šole, ampak v podjetja. Razmerje med moškimi in ženskami je v učiteljski službi nesorazmerno (20% moških in 80% ženskih) Skratka, družbena vrednost dela vzgojiteljev naj se odraža tudi v pravilnem nagrajevanju prosvetnega kadra. Ne moremo biti zadovoljni, da je zanimanje za vzgojiteljski poklic padlo. Zdi se mi da smo bili v nekaterih svojih zahtevah premalo odločni, ker zavedati se moramo, da kvalitetnejši in zadovoljnejši kader lahko dosega večje uspehe pri svojem delu. Nismo storili vsega, da bi funkcijo prosvetnega delavca postavili na tisto višino, ki mu gre in to s povečanjem strokovne usposobljenosti in s pravilnim vrendotenjem dela vzgojiteljev. Samo tarnanje tega položaja ne bo izboljšalo. Treba bo povedati dovolj odločno, da kvaliteta našega osnovnega šolstva ne bo rasla, če ne bomo imeli kvalitetnih kadrov, da naše gimnazije ne morejo biti dobre gimnazije, če poučuje v njih več kot 50% nekvalificiranega kadra, da naše strokovne šole ne bodo vzgajale dobrih tehnikov, če bodo najboljši strokovni kadri zapuščali srednje strokovne šole itd. Treba bo razumeti, da brez učil iz naših šol ne bo izginil verbalizem, da v nehigienskih učilnicah ne bomo vzgajali zdravih ljudi itd.

Vse to naj naša društva dobro premislijo in svoje ugotovitve ne zapro v ozek krog strokovnih delavcev, ampak naj s to problematiko stopijo pred širšo javnost.

Prepričan sem, da je nastopil čas, ko bodo delovni ljudje lahko reševali zares pereča prosvetna vprašanja, in prepričan sem, da jih že ogromna večina to tudi hoče. Prav lepo je to pokazalo XIII. plenarno zasedanje predstavnikov naših sindikatov in uverjen sem, da ne bo ostalo samo pri besedah, ampak da se bodo besede spremenile tudi v dejanja.

Henrik Zdešar.

Biologija v predmetniku višje gimnazije

V Prosvetnem delavcu od 5. VI. 1953. je izšlo poročilo komisije za sestavo predmetnika za višjo gimnazijo. Iz tega poročila in predmetnika, ki ga je SPK LRS na osnovi tega poročila sprejel, nas zanima predvsem predmetnik za biologijo.

V tem poročilu je znova pogreto že davno rešeno vprašanje o deležu raznih gimnazijskih predmetov, zlasti humanističnih in naravoslovnih, pri umski izobrazbi intelektualnega naraščaja. V tem razpravljanju smo naleteli tudi na nepričakovane trditve o omenjenih strokah. Med naravoslovnimi in humanističnimi znanostmi je gotovo razlika, nihče pa še ni doslej resno trdil, da je za odkrivanje prirodnih zakonov potrebna manjša doza duševnih zmožnosti kot za literarno ustvarjanje in proučevanje slovnice. Odveč bi bilo na tem mestu opozarjati, da so dognanja Darwina pravi triumf človeške misli in za človeško kulturo nič manj pomembna kot dela največjih jezikoslovcev in humanistov. Dokazovanje, da je naravoslovje v primeri z jezikoslovjem intelektualno inferiorno je popolnama zgrešeno. To dokazovanje mora pač čudno odjekniti v dobi, ko so duševni napori največjih mislecev usmerjeni v reševanje naravoslovnh problemov.

Mislila bi, da je že zdavnaj minil čas, ko smo morali dokazovati pomen biologije v sistemu splošno izobraževalnih predmetov na srednjih šolah. Saj bomo kmalu praznovali stoletnico izida Darwinove knjige o nastanku vrst, ki je zrevolucionirala nele biologijo, temveč tudi druge vede, predvsem družbene. Darwinova biologija tretira življenje kot zgodovinski pojav in tako povezuje naravne pojave z družbenimi dogajanji. Vrhunec takega pojmovanja je Darwinov nauk o evoluciji, ki pomaga nič manj kakor druge vede ustvariti pravilni znanstveni svetovni nazor.

In kljub vsemu temu je v novem predmetniku, ki je že od tega šolskega leta v veljavi, biologija tretirana na popolnoma nerazumljiv in nemogoč način. Novi predmetnik postavlja Darwinovo biologijo v vrsto drugorazrednih predmetov. Novi predmetnik tudi ne upošteva osnovnih pedagoških načel.

Za dokaz si oglejmo nekoliko ta predmetnik za biologijo. V 6. razredu so predvidene 4 ure za botaniko in zoologijo v 6. razredu 2 uri za somatologijo, v 7. razredu nič in v 8. razredu 2 uri za splošno biologijo z razvojnim naukom. Ne strinjamo se z razporeditvijo ur po posameznih razredih. Ko je novi predmetnik dodelil 5 razredu 4 ure botanike in zoologije, ni upošteval dveh pedagoških principov: postopnosti i n zmogljivosti. Trditve, da petošolec v starosti 14 — 15 let ne more ne sprejeti ne doumeti tako resne snovi, o kateri smo prej govorili. In tako nastaja nevarnost, da se Darwinova biologija spremeni v biologijo, ki našteva prašnike pri cvetlicah in dlake pri žuželkah.

Ena napaka je izvor drugi. Zaključek nauka o življenju je tolmačenje Darwinove filozofijenauka o razvoju živega sveta. Ta filozofska snov pa se opira na dejstva iz botanike in zoologije, kamor je vključena tudi paleobiologija. Kje pa je tista osnova, brez katere osmošolec ne more razumeti bistva Darwinovega nauka? Ostala je v 5. razredu! Kakor smo trdili, da petošolec niti po starostni dobi niti po skopo odmerjenem času ne zmore sprejeti snovi kar dveh bioloških predmetov-botanike in zoologije-, tako sedaj trdimo, da od te snovi po presledku dveh let osmošolcu nič ne ostane. Tako se znajde profesor biologije v nemogočem položaju, da v dveh tedenskih urah izgradi Darwinov nauk kot filozofski sklep vsega biološkega nauka na osnovi, ki je prav za prav ni. Pa pustimo profesorja: saj je strokovnjak in naj se sam znajde! Tukaj je predvsem važno vprašanje dijaka. Namesto popolnoma jasne slike o živem svetu in življenjskih pojavih ter jasne slike o položaju človeka samega odnese maturant le nejasno sliko in morda nekaj lepo donečih fraz o razvoju živega sveta, ki so pa brez globlje vsebine.

Kako je prišlo do teh napak in kako je nastal tak, za biologijo nemogoč predmetnik? V zvezi s tem moramo ugotoviti, da komisija za sestavo predmetnika ni vprašala za mnenje niti enega poklicnega biologa. Po drugi strani ni upoštevala niti predloga prosesorskega društva. Mislimo, da je tak predmetnik za biologijo nastal kot rešitev iz zadrege. Izkazalo se je, da se je v 7. razredu nabralo preveč tedenskih ur, v 5. razredu pa jih je bilo premalo in zato so premaknili 2 uri biologije iz 7. razreda v 5. razred. V komisiji sami pa ni bilo nikogar, ki bi obrazložil nemogoč položaj, ki je s tem nastal za biologijo. V primeru biologije komisija ni upoštevala predlogov strokovnih društev. Zato Darwinova biologija ni postavljena na nivo predmetov, ki bodo »bogatili dijaka vse življenje, ki ga bodo usposabljali za samostojno analiziranje pojavov« itd. K takemu položaju je pripomoglo tudi problematično »odpiranje dveh oken v svet«, ne glede na to, da je s tem skoraj popolnoma zaprto okno v resnični svet = svet življenja.

Letos je bil v Zagrebu I. kongres biologov FLRJ, na katerem je sodelovalo 1200 biologov iz vse države. V kongresni resoluciji najdemo tudi naslednje točke: » 6) Zagotoviti neprekinjeni pouk biologije v vseh razredih srednjih šol , 7) Priporoča se, da sprejemajo republiški sveti za prosveto in kulturo vse odločitve v zvezi s poukom biologije na srednjih šolah ob sodelovanju bioloških društev«.

V zvezi s tem, kakor tudi s predstoječo reformo splošno izobraževalnega šolstva predlagamo, da bi v bodoče SPK LRS upoštevala mnenje naše biološke sekcije, v kateri sodelujejo biologi z univerze ter drugih znanstvenih zavodov, kakor tudi profesorji srednjih šol.

Z. B. in U. P.

Ali bo še treba dolgo čakati z reformo učiteljišča

Na ljubljanski Centralni ljudski univerzi je bilo dne 1. decembra predavanje o temi: »Kakšen sistem obveznega šolstva si želimo?« — Po predavanju se je razvil dokaj živahen razgovor, saj je tema prisotne, ki so bili po večini šolniki, zadela v živo. Eden izmed diskutantov je podal svoje misli nekako takole: Dokler nismo rešili vprašanja materialnih pogojev za uspešno delo v šoli, nadalje problema nižje gimnazije, ki je že vsa leta po osvoboditvi najbolj pereč, in dokler še v »šnelziderkurzih« ustvarjamo nove učitelje, nima pomena, da bi razpravljali o reorganizaciji ali ukinitvi sedanjega učiteljišča. To vprašanje še lahko mirno pustimo ob strani za nadaljnjih deset ali petrajst let. — Tako. In kaj pravimo k temu učitelji?

Zahteva po učiteljevi višji splošni in strokovni izobrazbi nikakor ni nova. Občni zbor Združenja učiteljev jo je pred dvema letoma samo ponovno postavil in poudaril (tov. Djilas jo je v razgovoru s prosv. delavci v Mariboru označil kot zelo napredno). Ta poudarek tudi ni bil samo neka kaprica ali domišljavost posameznika ali skupine zanesenih ljudi. Narekovalo ga je življenje, življenjska praksa, ki kaže, da učiteljišča, kakršna so sedaj, ne morejo nuditi mlademu človeku dovolj, da bi se uspešno uveljavljal v delu, o katerem trdimo (in kar spoznavajo vedno močneje široke ljudske množice), da je družbeno izredno važno in občutljivo, to je kot vzgojitelj novega rodu, ki bi naj vedno bolj izrazito in določno oblikoval socialistično ljudsko skupnost. Prav tako pa tudi izkustva kažejo, da mlad učitelj kjer koli, pa naj bo na vasi ali v mestu ni dovolj usposobljen, da bi bil v resnici med ljudmi nosilec napredne pedagoške in kulturne miselnosti, kar družba od njega z vso pravico pričakuje. To je prvi in najmočnejši argument, ki močno in energično zahteva, da družba omogoči in nudi učitelju, da naj dela v osnovni šoli ali na gimnaziji, čim večjo, boljšo in vsebinsko vrednejšo izobrazbo. Saj si danes, ko se vedno močneje uveljavlja družbeno upravljanje vseh naših ustanov in podjetij, skoraj ne moremo zamisliti, kako se bodo v tem upravljanju uveljavljali ljudje, katerim šola ni bila sposobna dati dovolj trdnih temeljev.

Drugi, tudi zelo važen argument pa je dejstvo, da smo že nekako sredi dela za reformo našega splošno-izobraževalnega šolstva. O bistvu in nekaterih važnih nalogah, ki so s tem v zvezi, je napisal nekaj tehtnih misli tov. Kimovec v 18. in 19 štev. PD. Med Drugim je povedal tudi to: »Izhodišče nam morajo biti predvsem potrebe naše družbene stvarnosti ter objektivni in subjektivni pogoji njenega socialističnega razvoja. Vedeti moramo, da sgcialistično v naši šoli raste z napredkom socialističnega v naših materialnih odnosih in v zavesti naših delovnih množic.« In dalje: »Premalo se zavedamg, da je naloga šole na najracionalnejši način presajati v mlajše generacije splošne izkušnje družbene proizvodnje, ker jih s tem ne le ohranja, temveč pospešuje njihov nadaljnji razvoj. S tem dobra šola sočasno pospešuje tudi razvoj kulturnih dobrin.« — To sta dve misli, ki pred resnega pedagoškega delavca postavljata velike in resne naloge. Po domače bi jih izrazil morda tako, da zahtevata od učitelja oziroma profesorja ne samo suho, pogosto premalo življenjsko utemeljeno znanje, temveč mnogo več. Življenje ne zahteva od njega samo tega, da nauči otroke v šoli tistih osnov iz najrazličnejših predmetov, kakor smo se jih naučili mi, da smo se potem v življenju brusili, dokler se nismo oblikovali v ljudi, ki s polnim zamahom ne samo življenje živijo, temveč ga tudi po svoji volji oblikujejo in uravnavajo. Kljub vsem šolam in reformam bo tako tudi v bodoče, da bo človeka šele življenje dokončno brusilo in obrusilo. Toda tu gre za to, koliko mi lahko in smo dolžni mlademu človeku pomagati, da bo ta proces zanj in za družbo potekal brez večje škode.

Tudi naši otroci se bodo morali naučiti in spoznati mnogo tistega, česar smo se učili mi in še nekaj več — tega, kar povesta navedeni misli. Le potem bodo ljudje o naši šoli rekli, da je v resnici življenjska in dobra. V tem pa je resnica, da se bomo morali za svoje poklicno delo tudi mi sami bolje, globlje in bolj učinkovito pripraviti, da ne bomo le statisti, temveč aktivni in živi ljudje, ki razvoj naše družbene in gospodarsko-kulturne stvarnosti razumemo, ga obvladamo in zavestno oblikujemo ter usposobljamo mladino za plodno in uspešno življenje in delo v socialistični družbi. To nalogo vršimo bolj ali manj uspešno že danes, gotovo pa ne tako dobro in precizno, kakor bi to bilo mogoče, če bi bili nanjo primerno pripravljeni in usposobljeni že v času svojega šolanja.

Ko govorimo o reformi, vemo, da ne gre samo za neko reformo učnih načrtov našega šolskega sistema. Gre tudi za pravilno in življenjskim potrebam odgovarjajočo ureditev materialnih pogojev našega dela, ureditev materialnega in družbenega položaja prosvetnih delavcev, za postopno uvajanje družbenega upravljanja šol ter ostalih kulturno-prosvetnih ustanov. Nobenega teh problemov ne moremo oddvojiti, če so nam izhodišče v resnici in predvsem potrebe naše družbene stvarnosti. V tem kompleksu pa je zelo občutljivo in neodložljivo tudi reševanje problema, ki ga na kratko označimo z besedo izobraževanje pedagoških delavcev, t. j, vseh, ki delajo v šoli, predvsem pa učitelja.

Predvsem učitelja sem poudaril namenoma. To zaradi tega, ker smo se po osvoboditvi in se tudi še danes vse premola zavedamo važnosti in namena osnovne šole, ki daje človeku elementarno znanje, pa tudi prve elemente za poznejšo rast in oblikovanje značaja in pogleda na svet in družbeno dogajanje. Po osvoboditvi je odšlo mnogo dobrih učiteljev na nižje gimnazije ali v druge službe in so za delo v osnovni šoli praktično izgubljeni. Na drugi strani pa je resnica, da sta nam čas in potreba narekovala izredne ukrepe ter je do danes cca ena tretjina vsega učiteljstva dobila svojo osnovno izobrazbo za učiteljski poklic v krajših ali daljših tečajih. Nihče ne more trditi, da so tečaji najboljša oblika za usposabljanje učiteljev, kakor tudi ne trdimo, da so to v današnjih pogojih učiteljišča. Toda taka je bila potreba. Pošteno moramo tudi priznati, da je velik del teh mladih ljudi, ki so prišli iz tečajev, s svojo pridnostjo, požrtvovalnostjo in osebno prizadetostjo za našo stvarnost svoje dolžnosti do družbe opravil v redu, opravil predpisane izpite in dohitel, v precej primerih pa tudi prehitel nas, ki smo imeli srečo, da smo se redno šolali. Drugi, šibkejši del, ki učiteljevega poslanstva ni doumel ali pa nima dotlej osebnih kvalitet za ta poklic, pa je že ali pa še bo — odpadel.

Toda to vprašanje je samo vzporedno. Nam ne gre za to, da samo sprejmemo osnovno misel o potrebi boljšega in temeljitejšega izobraževanja učitelja in sploh vseh pedagoških delavcev. Če vemo, da so tukaj življenjske potrebe po tem, da se pa tudi pripravlja reforma našega splošno izobr. šolstva v vsej globini in obsegu, nimamo več časa, da bi to vprašanje odlagali. Res je, da bo trajalo delo na reformi nekaj let. Toda vzporedno z dvigom in razvojem materialnih pogojev, v katerih naše šole delajo in bodo delale čez nekaj let in vzporedno z razvojem naše družbene stvarnosti in njenih zahtev do šole in pedagoških delavcev v bodočih letih, moramo mi že danes začeti bolje usposabljati nove kadre. Ne sme se zgoditi in v celoti bi bilo zgrešeno, če bi po nekaj letih stali pred dejstvom, da v izboljšanih pogojih za delo nimamo primerno usposobljenih ljudi.

Kako se bo reševalo vprašanje izobraževanja prosvetnih oz. pedagoških delavcev je seveda z našim razpravljanjem povezano, vendar pa ga ne moremo reševati istočasno. Združenje učiteljev je predlagalo ustanovitev pedagoške akademije, ki bi bila verjetno tri ali štiriletna. Najbrž se bo moralo vprašanje učiteljeve izobrazbe vezati s problemom izobrazbe vseh pedagogov, to je tudi naših predmetnih učiteljev in profesorjev, kakor ga že rešujejo v nekaterih zapadnih državah, kjer traja izobraževanje učiteljev po dovršeni srednji šoli po večini od 3 do 6 let — pač pa tam, za kakšno delo oz. na kateri šoli želi delovati. Tako bo reforma morala zajeti izobraževanje pedagoških delavcev v celoti, to je naša učiteljišča, VPS in univerzo. To bo samo koristno, saj vemo, da so iz vrst samih profesorjev pa tudi iz vrst mladine in ljudstva že doslej prišli mnogi tehtni predlogi za izboljšanje dela oziroma kritične pripombe na račun dosedanjega načina in metod dela, pa tudi na račun same vsebine dela in njene vrednosti za praktično življenjsko uporabnost. Ne mislim, da bi že letos morali ukiniti na primer učiteljišča in postaviti akademijo. Toda že v prihodnjem šolskem letu lahko = skoraj bi rekel moramo = poleg učiteljišča odpreti tudi pedagoško akademijo, na kateri bi začeli usposabljati prve učitelje z višjo izobrazbo. Postopoma se bo akademija gotovo uveljavila in takrat bodo sedanja učiteljišča in VPS odmrla, ali — bolje povedano — prerastla v višji in boljši tip šole. To bi bila samo ena možnost, ki pa gotovo ni edina in bi bilo prav, če bi vsi povedali svoje mnenje. Je pa edino pravilno, da ne oklevamo še nadalje, temveč začnemo takoj, že z novim šolskim letom, da se nam oklevanje ne bo nekoč maščevalo.

Ob tem pa se seveda odpre problem, kako pripraviti oziroma nadalje usposabljati ljudi, ki že delajo v praksi. Na eni strani vse te ljudi že oblikuje življenje, ki je izvrsten učitelj in kritik človekovega dela. Ono naganja resnega delavca s svojimi zahtevami itak v nenehni študij.

Na drugi strani pa je na zadnjem plenumu prosvetnih delavcev bil že podan predlog, da bi združenja pripravila vse potrebno za številne raznoverstne tečaje, na katerih bi vsi prosvetni delavci svoje znanje vsako leto poglabljali in izpopolnjevali, vsak pač na tistem področju, kjer čuti, da ni dovolj močan. Finančno breme za te tečaje bo seveda morala prevzeti družba, to je ljudska skupnost, saj je v njenem interesu, da se prosvetni delavci čim bolje usposobijo za svoje poslanstvo.

V. Cvetko

Defektni otroki niso samo pedagoški temveč socialno politični problem

Dejstvo je, da je v naših osnovnih šolah neko število defektnih otrok, ki zaradi duševne nerazvitosti otežujejo izobraževalno in seveda tudi vzgojno delo. Dejstvo je tudi, da v krajih, kjer obstojajo pomožne šole, take otroke prešolamo na te posebne šole. Prav tako pa je tudi dejstvo, da naši pedagoški delavci kaj radi za vse neuspehe in nepravilnosti v razredu dolžijo večje ali manjše število defektnih učencev (izjave šol. inšpektorjev). Prav tako je dejstvo, da smo na konferenci šolskih upraviteljev v Mariboru slišali, da pomožna šola zato ne spada v isto poslopje z osnovno šolo, ker le-tej »jemlje ugled« (gledanje pedagoških delavcev te šole). In prav tako je dejstvo, da mariborski Večer z dne 14. 11. 1953 v članku o slivniškem Mladinskem domu ugotavlja, da je v domu tudi nekaj defektnih otrok, ki »kvarno vplivajo na ostale zdrave otroke« (torej je vpliv zdrave večine in sredine le utvara) itd. itd.

Vsa nešteta dejstva dokazujejo, da motrimo defektnega otroka zgolj s pedagoškega stališča, pa še to ne vedno pravilno.

Da se razumemo: prav je, da se motri defektnega otroka s posebnega stališča, prav je, da ima pomožna šola svoje šolsko poslopje, ker vrši tudi posebne naloge in prav je, da bi morali imeti defektni otroci svoje vzgajališče, ker je vzgojno delo z njimi precej različno od onega z normalnimi, toda eno pri vsej stvari ni prav, namreč argumentacija prosvetnih delavcev, ko postavljajo svoje zahteve glede defektnih otrok.

Vse bolj se trudimo, da vnašamo v svoje delo čimveč pedagoškega humanizma, da odstranimo iz naših šol vse one načine, ki kakor koli ponižujejo otroka. Vse naše pedagoško delo moramo prilagoditi tako, da ne vplivamo samo na otrokov razum, temveč da vsestransko razvijamo vse otroke duševne sile, da ga vzgojimo za življenje. (Navodila k novemu učnemu načrtu za osnovne šole, Objave štev. 6). Te naloge nas obvezujejo napram vsem otrokom, torej tudi napram defektnim, če v kraju ni pomožne šole. Seveda pa bomo te naloge lahko vršili samo, če bomo otroke poznali, to se pravi, če bomo predhodno ocenili njegove duševne zmožnosti, torej stopnjo njegove duševne zmogljivosti ter na tej začeli svoje delo.

Jasno je, da je stopnja zmogljivosti pri defektnem otroku nižja kakor pri normalnem, da so zato tudi uspehi manjši, oz. manj vidni. Vendar pa to dejstvo ne more biti očitek defektnemu otroku, kajti niti je po svoji krivdi defekten, niti ne more postati po svoji zaslugi normalen, pač pa more pod pravilnim vodstvom učitelja in ob razumevanju in pomoči razrednega kolektiva tudi on razviti svoje duševne sile do neke določene mere.

Toda problem defektnih otrok je še širši, kajti tudi oni naj bi — vsaj v veliki — večini doraščali za življenje in delo v skupnosti.

Zaradi duševne nerazvitosti ekonomsko itak ne bodo sposobni, da bi si ustvarili stalen položaj v življenju, njihova borba za zaslužek bo vedno težka, ker bodo težko vzdržali konkurenco s svojimi zdravimi tovariši. Prav zato pa bi se pri njih v času rednega šolanja morale posebej vežbati vse vrste ročnih spretnosti in oblikovati vse tiste sposobnosti, ki so za življenjsko borbo nujno potrebne. Zato naj imajo defektni otroki svoje šolsko poslopje, oz. svoje vzgajališče.

Toda za življenje in delo v skupnosti niso potrebne samo ekonomske sposobnosti, temveč tudi moralne lastnosti, kakor odnos do dela, do ljudi, do materiala itd. Vse te lastnosti naj v otrocih poleg doma izoblikuje tudi šola. Res je, da se te lastnosti pri defektnih težko ustvarjajo. Zato je treba temu otroku prikazati moralne vrednote s stalnim navajanjem, posnemanjem in stalno kontrolo. Kje pa se to laže vrši kakor v dobro organiziranem kolektivu zdravih normalnih otrok? Če pa kje lahko pade očitek, da defektni otroci kvarno vplivajo na zdravo večino in sredino normalnih otrok, potem ta očitek ne more veljati peščici defektnih otrok v tem kolektivu, tmveč mora nujno zadeti celoten kolektiv, se pravi njegovo nezdravo organizacijo (kakor je v Slivnici tudi bilo).

Res je, da zahteva delo z defektnimi poglobljenih metod ter da so uspehi majhni, toda če motrimo problem defeknih otrok ne le z ozkega pedagoškega vidika, temveč vidimo v pravilnem obravnavanju teh otrok tudi socialno-politične naloge, potem ne bomo tega vprašanja prelagali kot nadležno breme z ene rame na drugo in si zraven farizejsko prali roke, temveč ga bomo reševali s širokega obzorja ljudske skupnosti, socialistične zavesti in pedagoške humanosti.

Zora Pipan

Strokovni učiteljski izpiti

Pred komisijo za strokovne učiteljske izpite v Ljubljani so v času od 2. — 12. decembra 1953 uspešno napravili strokovni učiteljski izpit sledeči učitelji:

Leskovec—Doljak Nada, Ajševica, Gorica;
Uran Milan, Gabrovka pri Litiji, Ljubljana-okolica;
Širaj—Medved Alojzija, Loški potok, Kočevje;
Pavlin Srečka, Ravnica, Gorica;
Završnik—Robas Cvetka, Moste pri Komendi, Lj. okol.;
Černe Julka, Kostanjevica na Krasu, Gorica;
Debeljak Helena, Grgar, Gorica;
Sosič Marija, Senožeče, Sežana;
Treven Dora, Idrija, Tolmin;
Šuster Vlado, Veliki trn, Krško;
Pavlovčič Cveta, Vič, Ljub-

Korak naprej k izboljšanju

Drugi so iznajdljivi, najmanjši uspeh obešajo na veliki zvon. In mi? Delamo, borimo se, uspemo in — konec. Ni tako samo v Učiteljskem društvu okraja Slovenj Gradec, ampak tudi v ostalih okrajih je ista pesem.

Tako je prav, da tudi mi enkrat spregovorimo o naših uspehih. Kar oglejmo si jih: odlok o izplačilu višinskega dodatka, dodelitev radio sprejemnikov šolam v višinskih predelih in končno sklep o samoupravljanju prosvetnih ustanov.

Mnogo je tega, pa si poglejmo vsako zadevo posebej. Po predlogu odbora društva je Svet za prosveto in kulturo sprejel v celoti predlog o višinskem dodatku, katerega je z velikim razumevanjem sprejela tudi okrajna skupščina okraja Slovenj Gradec. Res smo na drugem mestu po hribovitosti, in to takoj za tolminskim okrajem. Imamo službena mesta, kjer ni nobenih krajevnih podjetij, kjer je učitelj prepuščen lastni iznajdljivosti in orientaciji. Naj gre za prehrano, za izpopolnjevanje ali za poklicno delo, vse zavisi od tebe samega. Čestokrat zato razočaranja uničijo najmočnejšo požrtvovalnost in temu se je treba pravočasno izogniti. Ti momenti in še mnogi drugi so bili upoštevani in razumevanje sveta za prosveto in kulturo je obrodilo svoj sad. Predlog določa tri kategorije. V prvi so šole z višinskim dodatkom din 2.000: Trije Kralji, Pernice, Strojna, Javorje, Zarazber, Jošt na Kozjaku, Planina in Koprivna.

V drugi so šole: Selenperk, Slivnik, Šent Vid, Bistriški jarek in Velika Mislinja. Vsak učitelj na teh šolah bo prejemal mesečno po 1.500 din. V tretji kategoriji so šole z dodatkom po 1.000 din: Podpeca, Šmiklavž in Šent Daniel.

Za novoletno jelko so razveselili mladež v hribih, da jim bo vsaka šolska ura dala nekaj novega in vedrega. Niso torej le besede, ampak so dejanja, ki govore.

In kar je prav tako važno in pomeni korak dalje k izboljšanju: sklep o upravljanju v prosvetnih ustanov. Nujno bo le še urediti finančno poslovanje.

Rössner Edvard

Obvestilo naročnikom in dopisnikom

Tiskarna »Jože Moškrič«, bivša UCITELJSKA TISKARNA nam je s takojšnjo veljavnostjo odpovedala tisk našega glasila z motivacijo, da ji zaradi izstopa enega visokokvalificiranega strojnega stavca ni mogoče izpolniti vseh obveznosti. Prosvetni delavec se bo zato odslej tiskal v tiskarni »Slovenskega poročevalca«. Ker tu tiskarna nima časopisnega formata, v katerem je Prosvetni delavec izhajal doslej, nismo mogli letnika 1953 zaključiti z 20. številko. Prosimo naročnike, da to upoštevajo. Format »Slovenskega poročevalca«, ki bo v tem letu tudi naš format, je po obsegu večji od dosedanjega, zato bo PD lahko prinašal tudi več gradiva. Ni nam pa tiskarna, ki je zelo obremenjena, mogla garantirati, da bo naš štirinajstdnevnik mogel iziti vedno v istih dneh meseca, vendar bo skušala ugoditi naši želji, da bi nekako le izhajali vedno okoli 10. in 25. v mesecu. (Za januar smo se zaradi obilice gradiva odločili, da izidemo v dvojni številki.) Redakcijo bomo pa morali zaključiti za vsako številko najmanj teden dni popreje ,na kar prav posebej opozarjamo naše dopisnike.

Uredništvo PD

Ljudsko knjižničarstvo v učni program učiteljišč

Že tretje leto organizira referat za ljudsko knjižničarstvo pri Ljudski prosveti Slovenije v zadnjih letnikih učiteljišč krajše in daljše tečaje o ljudske mknjižničarstvu.

Poročila o teh tečajih govore, da dijaki povsod z zanimanjem poslušajo predavanja. Še več, izrazili so željo, da bi bila obvezna za vse. Dijaki so torej sami ugotovili, da vsebujejo ta predavanja elemente splošne izobrazbe, ki jih bodo lahko tudi koristno uporabili pri svojem bodočem izvenšolskem delu.

Pri organiziranju teh predavanj pa nastajajo različne težave. Ena izmed njih je ta, da predavatelji ne morejo snovi res izčrpno posredovati. Zaradi pomanjkanja časa dijakov tudi ni mogoče voditi k praktičnim vajam in v knjižnico. Ker so predavanja organizirana v prostem času, obisk ni zmeraj reden. Vse to bi odpadlo, če bi ljudsko knjižničarstvo vpeljali kot samostojen, obvezen predmet v učni program. Za ta predmet bi potrebovali približno 40 učnih ur, v katere bi bile vključene tudi ure praktičnega dela v ljudskih knjižnicah.

Morda bo kdo ugovarjal, da bi z novim ukrepom škodili drugim predmetom. Pa ni tako. Zdaj, ko je učna doba na učiteljiščih podaljšana na pet let, ni nevarnosti, da bi bil zaradi ljudskega knjižničarstva prikrajšan katerikoli drugi predmet. Nasprotno, nova učna snov bo dijake učiteljišč obogatila in pripravila tudi za izvenšolsko izobraževalno delo. Ali pa so ustvarjeni vsi pogoji, da to lahko storimo? Ti pogoji bi bili predvsem: učna knjiga, predavatelji, knjižnice za prakticiranje. Vsi ti pogoji so dani. Učna knjiga oziramo priročnik za ljudske knjižničarje bo že letos dotiskan. Zajel bo v glavnem snov, ki jo mora poznati vsakdo, kdor se bavi s to izobraževalno panogo. V krajih, kjer imamo učiteljišča bodo predmet lahko predavali profesorji zgodovine ali slovenščine. V vseh krajih, kjer so učiteljišča, so pa tudi strokovno usposobljeni knjižničarji ali bibliotekarji, ki bi lahko predavali predvsem o tehnični ureditvi knjižnice.

In še en razlog govori za sprejem ljudskega knjižničarstva na učiteljišča. Pomanjkanje učiteljev po ljudskih šolah je doslej mnogokrat vplivalo na to, da se učitelji zaradi obremenjenosti niso mogli dovolj posvečati izvenšolskemu delu. Številna učiteljišča, ki jih imamo danes v naši republiki, pa bodo s svojimi absolventi sčasoma le zamašila vrzeli na šolah. Ko bodo po šolah zasedena vsa učna mesta, se bodo tudi učitelji laže posvetili delu. Učitelj — knjižničar bo za delo, ki zahteva mnogo časa in tudi znanja, prejemal posebno nagrado.

Če bi se že učiteljišniki seznanili z ljudskim knjižničarstvom, bi odpadli veliki izdatki za organizacijo knjižničarskih tečajev v času šolskih počitnic. Poslej bi organizirali samo kratke nadaljevalne tečaje, na pr. v zimskih šolskih počitnicah. In končno še odgovor na vprašanje, zakaj bi morali vsi učitelji poznati ljudsko knjižničarstvo. Če bi vsi poznali delo v knjižnicah, bi ne bilo nevarnosti, da bi po odhodu določenega učitelja zamrlo življenje v knjižnici. To pa se sedaj marsikje dogaja. Poleg tega je ljudsko knjižničarstvo tako področje izvenšolskega dela, ki ga najlaže opravlja vzgojitelj. Učitelj na vasi je nesporno tisti, ki lahko za izobraževanje odraslih največ napravi. Še pri vzgoji otrok si bo pomagal, če bo pridobil starše za branje. Izkušnje v svetu so potrdile, da otrok, čigar starši se zanimajo za knjige, v šoli bolje napreduje.

Mislim, da sem navedla dovolj tehtne razloge, ki govorijo za sprejetje ljudskega knjižničarstva v učni program učiteljišč. Ljudsko knjižničarstvo mora dobiti v socialistični družbi vidnejše mesto, ker je to tista zvrst ljudskega izobraževanja, ki ne zahteva posebnega talenta, zahteva pa znanja.

S sprejetjem zakona o ljudskih knjižnicah in s sprejetjem ljudskega knjižničarstva v učni program učiteljišč bi znatno pospešil razvoj ljudskih knjižnic.

Roza Mencin

Načrt dela Celjskega učiteljskega društva

Obračun dela našega društva v pretekli poslovni dobi je opravičil načrtavanje delovnega programa, kakor ga je začrtal okrajni odbor. Načrt ni bil sam sebi svrha, tudi ga odbor ni sestavil zaradi nekega šablonskega planiranja, marveč je kot živa društvena potreba nakazoval nekaj vprašanj iz šolske in splošno ljudsko-prosvetne kakor tudi prosvetne problematike članov društva kot prosvetnih delavcev.

Na tako pridobljenih izkušnjah pretekle poslovne dobe je tudi novi društveni odbor začrtal takoj na samem početku deloma okviren, deloma že kar konkreten delovni program na prosvetnem področju. Po tem delovnem programu bomo na področju **samoizobraževanja** stremeli po dokančni rešitvi vprašanja izpitov. Vsi prizadeti tovariši bodo v tem letu opravili izpite po intenzivnem studiju in vestni pripravi.

V večji meri se bomo poglabljali v pedagoško teorijo in se usposabljali v pedagoški praksi. Poleg studija znanstvene nastope. Svojo zainteresiranost na **ideološko-političnem** izgrajevanju bomo stopnjevali s čitanjem in studijem aktualnega gradiva. Ostrili bomo svojo **društveno zavest.** V tej poslovni dobi se bomo odločno borili za **naš tisk** z individualno in kolektivno pobudo

Poedinci kakor tudi učiteljski zbori in društveni odbori bomo spremljali in sodelovali pri razpravi o **konkretnih perečih vprašanjih šolstva in prosvetnih delavcev.**

Na področju **ljudske prosvete** bomo razvijali delavnost na kulturno-umetniškem delu s šolsko mladino in na kulturno-prosvetnem delu med ljudstvom v najširšem pomenu besede. Gojitev naše narodne in umetne pesmi je zaenkrat najšibkejša stran našega ljudsko prosvetnega udejstvovanja in izživljanja. Zaradi tega bomo posvečali vso pozornost petju.

H. I.

O 9. redni seji Sveta za prosveto in kulturo LRS dne 14. decembra

Dne 14. decembra 1953 se je SPK LRS sestal na svojo 9. redno sejo. Tov. predsednik Sveta Dr. Anton Melik je uvodoma sporočil, da je Izvršni svet ljudske skupščine LRS potrdil kot novega člana Sveta tov. Miroslava Ravbarja, direktorja klasične gimnazije v Ljubljani. Tov. Ravbar je bil v SPK LRS delegiran kot predstavnik Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev, namesto tov. prof. Ludvika Gabrovška, ki je odstopil, ko je v oktobru postal namestnik sekretarja Sveta.

Pri pregledu sklepov 8. redne seje SPK LRS se je razvila krajša razprava o pripravah za sestavo novega disciplinskega pravilnika za učence srednjih šol. Svet se je zedinil na tem, da naj se ta pravilnik čim prej izdela in sprejme ter potem takoj izroči prizadetim šolam v izvajanje. Stari pravilnik, ki je v izvlečku tiskan v dijaških knjižicah, oz. legitimacijah, bo s tem razveljavljen.

Nato je svet prešel na obravnavo načrta o potrebah blagovnih in neblagovnih deviz za leto 1954. Plan blagovnih deviz izkazuje potrebo po 74,731.560 deviznih dinarjih. Od tega bi odpadlo največ na Tehnično visoko šolo (23.623.514 deviz. din) in Radio (32,031.995 deviz. din), šele nato sledi Univerza (10,604.771 diviz. din) in ostale visokošolske, znanstvene ni kulturne ustanove s precej manjšimi potrebami. Iz utemeljitev posameznih ustanov izhaja, da gre predvsem za razne instrumente in dele instrumentov, kemikalije ter za inozemsko znanstveno literaturo.

Plan neblagovnih deviz izkazuje skupno potrebo po 15,540.654 deviznih dinarjih; od tega bi odpadlo za študij in specializacijo v inozemstvu 10,301.202, za udeležbo na mednar. kongresih 1,494.863 in za kulturne ter umetniške prireditve 1,078.134 deviz. din. Izmed 17 držav, ki prihajajo v poštev v zvezi z neblagovnimi devizami je na prvem mestu Zah. Nemčija (3,628.138), nato Francija (3,543.139), Avstrija (2,863.875), Vel. Britanija (1,605.156), Italija (1,182.106) itd. Zanimivo je, da so ZDA šele na 8. mestu.

Poročevalec o planu blagovnih in neblagovnih deviz tov. inž. Čopič je opozoril Svet, da bo tehtnejša razprava možna šele tedaj, ko bodo znane kvote, ki jih bo v te namene določil osnutek proračuna LRS in da gre pri sedanjem planu le za želje posameznih ustanov. Pri razpravi so nato posamezni člani Sveta grajali dejstvo, da je tudi to pot bilo plane izdelati večinoma v zelo kratkem času in da že zato ne morejo biti povsem realni, niti v pozitivnem niti v negativnem smislu. Poleg tega pa že površen pregled prijavljenih potreb po neblagovnih devizah pokaže, da mnoge ustanove nimajo povsem opravičljivih postavk, zlasti glede potovanja v inozemstvo. Pogosto so namreč predvideni isti ljudje za več potovanj, in to dostikrat celo taki, od katerih naša skupnost potem nima ničesar. Zato je Svet sklenil, da bo komisija za proračun vse predloge temeljito pregledala.

Pri naslednji točki dnevnega reda je Svet na poročilo Komisije za visokošolska vprašanja sklenil, da bo priporočil Komisiji za revizijo gradbenih programov pri Gospodarskem svetu LRS nujnost novogradnje poslopja filozofske in prirodoslovno-matematične fakultete ter njeno uvrstitev v prioritetni red investicijskega plana za prihodnja leta. Poslopje bi se gradilo ob Aškerčevi ulici, nasproti TSŠ. Prav tako je Svet sklenil ustanoviti v okviru prirodoslovno-matematične fakultete astronomsko in geofizikalno (seizmološko) opazovalnico na Golovcu.

Nato je sledila razprava o kmetijskem šolstvu. Po sklepih 6. redne seje SPK LRS 12. septembra 1953 je bil namreč poslan v razpravo vsem okrajem osnutek predloga za zakon o kmetijskem šolstvu. Okraji so medtem svoje pripombe že dostavili, saj so to važno vprašanje skoraj na vseh okrajih temeljito in na široko obravnavali. Prav tako so dostavili svoje pripombe Republiški sindikat kmetijskih in gozdarskih delavcev, Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov, Zavod za napredek gospodinjstva, posamezne kmetijske šole in posamezni kmetijski strokovnjaki. Podkomisija za kmetijsko šolstvo, ki deluje v okviru komisije za strokovno šolstvo SPK LRS, je na podlagi teh pripomb in prvotnega osnutka izdelala nove osnutke o organizaciji kmetijskega šolstva. Svet je po daljši razpravi ugotovil, da je na tem področju še vedno nekaj nejasnosti in da še ni mogoče izdelati dokončnega osnutka za predlog zakona o kmetijskem šolstvu, ki naj bi ga sprejela Ljudska skupščina LRS. Pač pa je situacija na terenu, kjer se po posameznih okrajih v vedno večjem številu ustanavljajo nove kmetijske šole, in to dostikrat brez potrebnih pogojev, taka da je nujna potreba izdati začasni pravilnik o ustanavljanju in poslovanju teh šol. Svet je sklenil, naj ta pravilnik čim preje izdela posebna komisija na podlagi že sestavljenih osnutkov in na seji ugotovljenih pripomb.

Svet je nato soglasno sprejel sklep o navodilih za opravljanje privatnih izpitov na vajenskih šolah. Po teh navodilih lahko opravljajo privatne izpite na vajenskih šolah vse osebe stare nad 22 let, v izjemnih in utemeljenih primerih pa tudi mlajše, ki izpolnjujejo druge potrebne pogoje za pripustitev k pomočniškemu izpitu, oz. k izpitu za kvalificiranega delavca. Odobravanje teh izpitov je prepuščeno SPK OLO, oz. MLO.

Nadalje je svet soglasno sprejel navodilo o šolanju vajencev v vajenskih tečajih, za katere se bo ustanovila v Ljubljani posebna uprava, dopolnitev odločbe o stopnji šol in tečajev na področju zdravstva LRS; sklep o ukinitvi industrijske kovinarske in cementarske šole pri tovarni cementa v Trbovljah ter sklepe o ustanovitvi hmeljarske šole v Vrbju pri Žalcu, enoletne splošne kmetijske šole v Podgradju pri Ljutomeru in enoletne kmetijsko-gospodinjske šole v Št. Juriju pri Celju.

Nekoliko daljša razprava pa se je ponovno razvila ob vprašanju organizacije tekstilnega strokovnega šolstva. MLO Maribor je namreč zaprosil za dodelitev prostorov tekstilne industrijske šole eni izmed vajenskih šol v Mariboru in za premestitev še preostalega osebja tekstilne šole, ki formalno ni ukinjena, ker se je SPK LRS svoječasno izrekel proti njeni ukinitvi iz že znanih razlogov, dejansko pa šola ne posluje, ker ni nikogar, ki bi jo vzdrževal. Svet je prišel do zaključka, da ni nobenih zadržkov za odobritev predlogov MLO Maribor, prav tako pa tudi ni nobenih razlogov in novih momentov za spremembo njegovega načelnega stališča ob vprašanju tekstilnega šolstva. Sklenjeno pa je bilo, naj se Združenje tekstilnih podjetij pozove, da čimpreje izdela obljubljeni elaborat o predvideni reorganizaciji tekstilnega šolstva, nakar se bo to vprašanje obravnavalo na eni od prihodnjih sej Sveta skupno s predstavniki Združenja in s tekstilnimi strokovnjaki.

Po kratki razpravi je nato Svet sprejel pravilnik o določanju posebnega osebnega dodatka za asistente fakultet Univerze in visokih šol v Ljubljani in navodila o položajnih dodatkih na visokih šolah in znanstvenih ustanovah. Na podlagi sprejetega pravilnika, ki bazira na tozadevnem odloku zveznega izvršnega sveta, bodo poviški asistentom razdeljeni na pet kategorij glede na težino dela, obseg dela in stopnjo znanstvenega udejstvovanja. Po posameznih kategorijah bodo prejemali doklade v višini din 2.000, 2.500, 3.000, 3.500 in 3.800.

Kot nepredvidena, toda nujna točka dnevnega reda je prišla na vrsto razprava o bojkotu predavanj na gradbeni fakuteti v Ljubljani. Poročevalec je bil prorektor TVŠ inž. Čopič, ki je poudaril, da izvirajo glavne bistvene težave študija na gradbeni fakuteti in tudi na drugih fakultetah TVŠ še od leta 1946, iz samega sistema šolanja visokih tehničnih kadrov, ki se je preveč oziral na trenutne zahteve operative po kadrih z ozko specializacijo. Tudi v inozemstvu imajo zaradi večjega napredka tehnike težave z vprašanjem, kako vse te pridobitve nuditi študentom in jih istočasno ne preveč obremenjevati. Podrobno je obrazložil ves potek spora in izjavil, da je po njegovem mnenju bojkot bil nepotreben in da so z njim študentje hoteli doseči le neko določeno afirmacijo v javnosti. Javnost je o tej zadevi bila le enostransko informirana.

Član Sveta Tine Remškar, se z mnenjem tov. dr. Čopiča o bojkotu kot sredstvu za afirmacijo mladine in strinjal in je poudaril, da je bil po njegovem mnenju bojkot potreben zaradi pospešitve reševanja vprašanj, ki se vlečejo že v nedogled. Poleg tega pa gre pri vsej stvari tudi za nepravilen odnos nekaterih profesorjev do študentov... V razpravo je posegel tudi tov. Vodopivec, sekretar Sveta. Tudi po njegovem mnenju bojkot ni bil upravičen, ker je bilo od obeh strani dogovorjeno, da se bodo stvari rešile sporazumno. Ker je bila za rešitev teh problemov imenovana od strani Izvršnega sveta ljudkse skupščine LRS posebna komisija, SPK LRS ni sprejel nobenih tozadevnih sklepov.

Ob zaključku je Svet rešil še nekaj personalnih vprašanj in potrdil učbenike in to: Petauer: Zgodovina za V. razred gimn., dr. Grad: I. francoska vadnica in Kranjc—Leban: Zemljepis za VIII. razred gimnazije.

S.

Nadaljevanje seje dne 24. decembra

Zaradi preobilice gradiva svet ni mogel izčrpati dnevnega reda na svoji seji dne 14. decembra, zato je deveto sejo nadaljeval še 24. decembra 1953. Tudi ta del seje je prinesel vrsto zanimivih debat, ki so se zaključile s pomembnimi sklepi. Med temi sta pač najvažnejša sklepa o šolskih zvezkih in šolskih učbenikih. Svet je mnenja, da ne kaže podpirati monopolističnih tendenc založbe. Tako zvezke kakor tudi učbenike izdaja lahko vsako podjetje ali organizacija, če bodo zvezki odgovarjali predpisani velikosti in kvaliteti, oziroma če bodo učbeniki, za katere bo vedno razpisan tudi natečaj, odobreni. Pri sami Državni založbi se bo ustanovil založniški odbor, ki ga bo imenoval svet za prosveto in kulturo, upoštevajoč pri tem tudi predloge zainteresiranih društev.

Svet je nadalje spremenil navodila o položajnih dodatkih, v kolikor so se ta nanašala na položaje na visokih šolah in znanstvenih ustanovah. Glede ostalih položajev, kjer so spremembe prav tako potrebne, je treba počakati na revizijo zvezne uredbe, ki se pravkar pripravlja.

Zadnji sklep sveta pa je bilo priporočilo izvršnemu svetu, da bi ta dal okrajnim in mestnim ljudskim odborom pobudo, da bi ti po svoji finančni zmogljivosti nagradili ob novem letu prosvetne delavce.

Republiški Svet Zveze sindikatov Slovenije je razpravljal o vprašanju delavske mladine

Mnoge razprave o naši mladini so narekovale RS ZSS, da na svojem plenumu dne 19. n 20. dec. zastavi vprašanje, kako naj sindikati kot važen subjektivni faktor pri graditvi socializma vplivajo na pravilno oceno razvoja naše mladine.

Vprašanje razvoja naše mladine je tako zvezano z vsem našim življenjem, da se po referatu tov. Rudolfa Janka debata ni mogla omejiti samo na področje delavske mladine, temveč se je problem obravnaval v vsej svoji širini in vsej svoji odvisnosti od družbenega in gospodarskega razvoja.

Člani plenuma so nanizali vrsto konkretnih pomanjkljivosti v skrbi družbe za razvoj mladega rodu, istočasno pa so mnogi že sami analizirali nekatere vzroke teh pojavov.

Mladina naj stremi za čim širšo izobrazbo, zato pa mora dobiti v šolah konkretnejšo izobrazbo in znanje, ki ji bo omogočilo praktično uporabiti teoretično znanje; spozna naj že v sprošnoizobraževalni šoli vrednost ročnega dela, naj »ne pozabi, da ima roke«. Mladina naj ve, da mora fizični delavec, ki upravlja tovarno, ki razpolaga z dobrinami, veliko vedeti. Dosedaj smo mladino premalo vključevali v odgovorne dolžnosti pri upravljanju, zato naj bo usmerjenje mladine procesa in gospodarjenja čim temeljitejše, da se bo usposobila za prevzem dolžnosti, ki jih sedaj opravljajo starejši.

V strokovnih šolah naj bo pouk čim bolj naslonjen na praktično delo.

Odnosti do vanjencev v tovarnah, podjetjih in obrtniških delavnicah naj bodo taki, da bo mlad človek videl v svojem mojstru ali pomočniku, ki ga za poklic usposablja, vzgojitelja v najširšem smislu.

Za uspeh pri vzgoji tako v šoli kot v delavnicah in tovarnah pa jamči prvenstveno dober zgled.

Člani plenuma so v debati razpravljali tudi o objektivnih faktorjih za uspešen razvoj stremljenj po boljši vzgoji in ugotovili, da je nujen pogoj boljša materialna osnova vseh šolskih ustanov. Vse to pa ni stvar »višjih forumov«, temveč vseh, ki so neposredni proizvajalci in upravljajo z dobrinami ter razpolagajo s sredstvi in viški svojega dela, zato naj bo višek namenjen dvigu življenjskega standarda, ki se bo zrcalil tudi v boljših šolskih stavbah, bolje opremljenih šolskih kabinetih, v šolskih delavnicah itd.

Nekateri problemi so bili tako jasno osvetljeni, da bodo člani plenuma ob svojem povratku na delovna mesta mogli preiti na konkretno reševanje najakutnejših vprašanj.

Z vsebino plenuma so bili seznanjeni tudi predsedniki okrajnih svetov ZSS, ki bodo bolj sistematično kot doslej skrbeli za mlade ljudi. MV

Posvet predsednikov okrajnih učiteljskih društev

Čedalje večje zanimanje široke javnosti, posebej pa še pereči problemi v vzgoji naše mladine, o katerih je razpravljal XII. plenum RSS, so nam narekovali sklicanje tega posveta še pred rednim letnim republiškim občnim zborom.

Sam posvet ni imel namena postavljati kakršnekoli sklepe, kvečjemu dati našim društvom predloge za njihovo delo v družbenem upravljanju našega šolstva, pri konkretnem delu za reformo šolstva, skratka, pri vsem, kar danes zadeva najbolj v živo. Zato tudi ni bilo kakih posebnih referatov, težišče je bilo na razgovorih in na primerjavi vsakodnevne prakse po naših okrajih. Zato je tudi nemogoče zajeti vso snov posveta v tem sestavku. Dotaknil se bom le najvažnejšega.

Po uvodnih besedah tov. Zdešarja, preds. RO, je tov. Trobiš podal poročilo o XII. plenumu RSS, ki je občutil potrebo, da problem vzgoje naše mladine, še predvsem delavske, postavi kot glavno točko svojega dnevnega reda. Razprava, ki je sledila poročilu, je obravnavala predvsem, kaj lahko prosvetni delavci storimo, da se bo nezadovoljivo stanje izboljšalo. Kot prvo gre za trud, da bo vzgojna plat našega dela čimboljša, pa naj bo to v šoli ali kjerkoli se zbira naša mladina. Še posebej velja ta skrb mladini, ki iz teh ali onih vzrokov ni takšna, kot bi morala biti in dostikrat ni vključena v produktivno delo. Kot drugo je velika naša naloga vcepiti mladini pravilen odnos do dela, še predvsem seveda fizičnega. Tu bo potrebno dosti dela s starši, ki menijo, da otrok, ki je končal, postavimo, nižjo gimnazijo, ne more več prijeti za fizično delo kot vajenec. Treba bo pomisliti na ustanavljanje šol ali tečajev, ki bodo osnova za vključevanje v razne poklice, ali pa jim bo namen izpopolnjevanje v šivanju, gospodinjstvu in podobnem. To bi veljalo še posebej za mesta, kejr je problem nezaposlene ženske mladine najbolj pereč. Za podeželje smatra posvet za potrebno, da bi se uzakonile kmečko nadaljevalne šole ter obveznost posečanja navezala na dedovanje posestva. Seveda bi bilo potrebno tu še dosti priprav, predvsem pa ugotoviti, koliko pogojev je za tak ukrep že ustvarjenih. Danes že delajo taki tečaji, ki pa so v glavnem šibki po kadru, ki poučuje strokovne predmete — kmetijstvo, sadjarstvo in podobno. Vprašati se bo treba, kje so kmetijski tehniki, absolventi srednjih kmetijskih šol, ki so po vojni končali te šole. Posvet namreč le ugotavlja, da naši tovariši marsikje niso kos tem nalogam, a če hočemo dvig kmetijske proizvodnje — in istočasno tudi dvig kulturne ravni našega kmečkega prebivalstva — se bo treba močno potruditi. Zanimiva je splošna ugotovitev, da kaže kmečka mladina dovolj zanimanja za te šole. Čeprav vemo, da s samimi administrativnimi ukrepi nikjer ne bomo uspeli bo pa le potrebno, da naša gostinska podjetja uvedejo drugačno politiko. Pijančevanje in podobno tja do kriminala ima le svojo potuho tudi v točenju alkoholnih pijač mladini, dostikrat celo šoloobvezni. To vprašanje bo treba zaostriti. Še je bilo govora o materialni oskrbi naših vajenskih šol, ki bi, bolje opremljene, bile ne samo strokovno bolj uspešne, temveč tudi bolj privlačne, zanimive in prijetne. — To in še marsikaj drugega smo slišali ob tem vprašanju, na katerega smo potem navezali še probleme družbenega upravljanja in reforme šolstva.

Kakor vlada pri reševanju materialnih problemov kar pravcata anarhija širom republike (honorarji, nagrade, dodatki, proračuni za operativne in funkcionalne izdatke po občinah, pri čemer so najbolj prizadeti najbolj pasivni in najbolj zapuščeni okraji, kar je gotovo nesocialistično — primerjaj pomoč zaostalim republikam) — tako so tudi poskusi družbenega upravljanja prilično pestri. V Ljubljani je šele ob odločni podpori zbora proizvajalcev bil sprejet osnutek pravilnika o delu šolskih svetov, v okraju Krško imenujejo šolske svete občinski ljudski odbori, v Mariboru še iščejo najustreznejšo obliko in način postavljanja in dela, po nekaterih okrajih so šolske svete volili starši pa ne delajo, ali pa so jim materialni problemi šolstva neprijetni (Ptuj), Kljub vsemu pa je posvet ugotovil, da se prosvetni delavci z večjim ali manjšim uspehom resno trudijo pritegniti čim več državljanov v krog tistih, ki naj odločajo o usodi našega šolstva. Kar je bilo rečeno za šolske odbore, velja tudi za naše SPK. Ponekod so voljeni, ponekod imenovani, ponekod je vsa »oblast koncentrirana« nedemokratično itd. itd. Kaj pa zmore dober svet za prosveto in kulturo, ki s skrbno zbranimi podatki stopi pred okrajna zbora, nam kažejo sklepi obeh zborov okraja Radovljica, ki jih nekaj navajamo: »... zato je treba takoj pristopiti k spremembi učnih načrtov,« »... svet za prosveto in kulturo naj sestavi takoj komisijo, ki bo pregledala stanje učil in učnih pripomočkov in nato izdelala predlog za nabavo učil in ostalih sredstev...«, »... izdelati je pravilnik, po katerem bo vsaka šola imela računsko knjižico, s katero bo upravljal šolski odbor,« »... okrajni ljudski odbor ugotavlja, da imajo nekateri občinski ljudski odbori mačehovski odnos do prosvetnih kadrov in do opravljanja kulturno prosvetnega dela...«, »občinski ljudski odbori naj zagotovijo primerna življenjska sredstva prosvetnemu kadru...«, »da se vseh sej učiteljskega zbora udeležuje vsaj en član občinskega ljudskega odbora...«, nujno je izdelati perspektivni gradbeni program...« To je menda najbolj resen primer okrajnega ljudskega odbora, ki kaže, kako je treba skrbeti za šolstvo, kar smo jih doslej srečali. — Ponekod, sicer so to redki primeri, je čutiti tudi odpor proti »vmešavanju« v šolske zadeve. Vendar je to po mnenju navzočih odraz zaprtosti posameznih naših ljudi, ponekod pa tudi odraz skrajno slabega odnosa krajevnih faktorjev do prosvetnih delavcev in šolstva v obče. — O vseh problemih družbenega upravljanja je bilo izmenjano toliko mnenj, da bodo naši okrajni društveni odbori lahko o njem plodno razpravljali.

Tudi o reformi šolstva je bilo dovolj govora. Videti je, da se v glavnem strinjamo glede enotnega šolstva. Odprto pa je vprašanje nižjih gimnazij, ki marsikje le životarijo in so zaradi neustvarjenih pogojev (osebje, prostori, pripomočki itd.) le nadaljevanje osnovne šole, čije uspehi še zdaleč niso enakovredni mestnim nižjim gimnazijam. Prav tako je z vprašanjem enorazrednic. Ta problem bomo rešili le z novogradnjami za večje šolske okoliše. Vendar je problematika po različnih okrajih tako različna, da je težko postaviti neke konkretne smernice. O tisku, Prosvetnem delavcu, njegovem materialnem stanju in o dopisnikih in dopisništvu je dovolj podrobno govoril odgovorni prednik PD tovariš Jože Zorn. Stanje tu ni razveseljivo, zlasti še, če vemo, da je tečaj dopisnikov, za katerega je RO pripravil materalna sredstva, v decembru odpadel zaradi premalo prijav, da imamo od cca 3700 naročnikov nad 500 dolžnikov, ki dolgujejo nad pol milijona dinarjev, da ima PD le tri stalne dopisnike in to iz »starejše generacije«, da tudi v ostali tisk ne dopisujemo. O naročništvu in naročnini so društva sprejela že dovolj sklepov, čas je, da jih začno tudi izpolnjevati, po obljubi navzočih pa bomo tečaj lahko imeli 17. in 18. januarja. Ob tem smo se še pogovorili o izdajah, ki jih pripravlja Pedagoško društvo. Ne bo odveč še to, da povemo, da nas je naša bivša Učiteljska tiskarna postavila pred prag in odpovedala tisk PD in Sodobne pedagogike.

Februarja bo plenum v Beogradu. Tedaj naj bi razpravljali ob prvi točki dnevnega reda o učbenikih. Posvet je bil mnenja, da je to zadeva republik. Plenum naj rajši razpravlja o družbenem upravljanju, šolski reformi, materialnem stanju itd. Smo pa sami razpravljali tudi o učbenikih in prišli do sledečih zaključkov: vse učne knjige naj se izdajajo na podlagi konkurzov, regres naj bo za posamezne učbenike, pri SPK LRS naj se formira založniška komisija, z izdajo oziroma založništvom naj se začno ukvarjati tudi druga podjetja (kar naj velja tudi za šolske zvezke, saj so jih nekateri okraji letos kupovali prilično poceni v Zagrebu). *OP*

Člen 19. je ukinjen!

V Uradnem listu FLRJ št. 53 od 28. XII. 1953. je izšla Uredba o spremembah »Uredbe o zvanjih in plačah uslužbencev v prosvetno-znanstveni službi«, po kateri se ukinja člen 19. Uredbe.

To je prvi uspeh prizadevanj naših združenj v zvezi z revizijo uredbe o plačah in nazivih v prosvetno-znanstveni službi. Upajmo, da ne bo ostalo samo pri njem.

Prosvetni delavci, ki so bili po členu 19. zadržani v napredovanju, naj zahtevajo razvrstitev v odgovarjajoči plačilni razred po letih službe. Uredba velja s 1. januarjem 1954.

Prosvetni delavci upokojenci — upokojeni po letu 1947. — bodo prevedeni v odgovarjajoče najvišje plačilne razrede.

Pretnar Francka:

Z naše poti po Makedoniji

Skopje

Petindvajset članov sindikata Učiteljskega društva mesta Ljubljane se nas je podalo v dneh od 13. junija do 1. julija 1953 na poučno ekskurzijo v južne predele naše države. Dasi smo večinoma vsi starejši, se vendarle nismo plašili dolge poti in stroškov. Iz denarne zadrege nas je v veliki meri rešila velikodušna podpora MLO in nekaterih ustanov, katerim gre zahvala, da smo se mogli podati na tako dolgo, a za nas izredno potrebno pot. Bilo je lepo nedeljsko dopoldne, ko smo se vozili po Šumadiji in še lepše popoldne, ko smo nadaljevali pot proti Kumanovem. Kar je bilo količkaj nižjega sveta, je bilo vse še pod vodo. Ob dolini Južne Morave je bilo posebno hudo. Prejšnji dan se je namreč »utrgal oblak« na okoliških planinah, zato se je Južna Morava, velika in rjava, podila proti severu in nosila s seboj vse mogoče stvari. Ljudje so do pasu stali v vodi in lovili, kar se je uloviti sploh dalo.

Sredi popoldneva smo pridrdrali v Skopje. Železniška postaja v Skopju je zelo lepa; vsa je obložena z rjavim marmorjem. Bila je zgrajena leta 1937 in je gotovo še danes naša najlepša železniška postaja. Na postaji so nas že pričakovali tamkajšnji »prosvetarji« z velikim šopkom rož. Peljali so nas v internat srednje tehnične šole, kjer so nam pripravili prenočišča.

Še isti večer smo se podali v mesto. Najprej smo zavili v mestni park, ki se razprostira v mestu samem. V poletnih večerih se steka vanj mlado in staro. Dasi ni bilo vročine, so vendarle družine z dojenčki vred še deseto uro zvečer posedale po klopicah. Druga leta je v tem času doli že zelo vroče in je nujno potrebno ohladiti se zvečer zunaj na prostem. Letos pa so tako ravnali kar iz navade. — Iz parka smo se podali dalje proti Dušanovem mostu in si ogledali lepi evropski del mesta. Jaz sem zastonj iskala ozko ulico in malo hišico, v kateri je pred 15 leti živela moja sestra. Deloma je lice mesta izpremenila vojna, deloma pa pridne roke naprednih Makedoncev.

Drugo jutro smo šli na ogled starinskih znamenitosti makedonske prestolnice. Preko kamenitega Dušanovega mostu smo se podali v orientalski del mesta. Primitivne trgovine, starinarnice in ropotarnice so se vrstile druga za drugo. Sledile so jim kovačnice in mnoge delavnice filigranskih okraskov.

Med nizkimi turškimi stanovanjskimi hišicami stoji lepa palača CK Makedonije. Ne daleč od nje pa je v nekaki jami svojevrstna stavba brez oken v stenah. To je nekdanje turško kopališče, ki je danes preurejeno v umetniško galerijo. Tu je krasna zbirka jugoslovanske slikarske umetnosti od 19. stoletja do današnjih dni. Ta zgradba je zelo dragocen arhitektonski spomenik. Svetloba prihaja vanjo iz odprtin na kupoli. A ta svetloba je zelo prijetna in tudi notranjost te zgradbe s svetlobo vred čudovito odgovarja današnjemu namenu zgradbe. Turki so imeli v tej zgradbi zelo razkošno kopališče z vodovodom in kanalizacijo. Zob časa je naprave postopoma urničeval, mogočne stavbe pa le ni mogel uničiti.

Odtod smo se podali k znameniti cerkvi Sv. Spasa. Mala cerkvica stoji v zaprtem dvorišču, kot so zaprta vsa turška dvorišča. Videz z ulice je prav tako skromen, kakor da bi namenoma skrivali velikansko vrednost, ki jo predstavlja ta cerkvica. Na istem dvorišču stoji sarkofag velikega junaka makedonskega naroda — Goca Delčeva, ki je med narodom gojil narodno zavest. Bil je eden glavnih organizatorjev Ilindenskega upora in je že meseca maja 1903, še pred samim uporom, postal žrtev svojega dela za boljše življenje izmučenega makedonskega ljudstva. Z veliko spoštljivostjo smo stali pred sarkofagom in se tam tudi slikali. — Potem pa smo šli čez dvorišče po stopnicah navzdol kot v kako klet in prišli smo v krasno majhno svetišče sv. Spasa. Stopnice in tudi tla v cerkvi so iz lepega marmorja. Cerkev je pod državno zaščito, kot so pod državno zaščito vse znamenite makedonske cerkve. Oskrbnik nam je razkazoval njeno dragoceno notranjost. Krasni stebri so iz orehovega lesa. Vsi so ročno izrezljani in predstavljajo slike posvetne in verske vsebine. Izdelali so jih v l. 1812—1824 trije umetniki-samouki iz Debra. To so bili Peter in Marko Filipov ter Makarij. Bolgari so to dragocenost l. 1945 hoteli odpeljati v Sofijo, toda v vsem mestu niso našli človeka, ki bi hotel stebre razstaviti. Makedonci so trdili, da teh stebrov ni mogoče razstaviti in zato jih tudi odpeljati ni bilo mogoče. Leta 1950 pa so jih kar lahko razstavili, da so dva poslali na mednarodno umetniško razstavo v Pariz. Tu so pred vsemi ostalimi umetninami prednjačili s tem »duborezom«. Za en sam tak steber so jim Angleži ponujali 15.000 funtov šterlingov, a Makedonci niso hoteli o tej trgovini ničesar slišati. Preveč so ponosni na svoje umetnine in na svoje ljudi, ki so ustvarjali te umetnine. Pa tudi preveč skromni so, da bi se polakomnili angleških funt-šterlingov.

Iz cerkve sv. Spasa smo se podali v Kuršumli-han. Zgradil ga je baje rimski cesar Justinian v 6. stoletju. Nekateri pa menijo, da je bil najbrž zgrajen že v 2. stoletju našega štetja. — Do 16. stoleta je bil pokrit s svincem. V njem so imeli Turki svoje razkošno gostišče z lepim vodometom sredi dvorišča. Pozneje pa je bila zgradba preurejena v težke ječe. L. 1886 je bivalo v njej trinajst na smrt obsojenih. Zadnjo noč pred usmrtitvijo jih je po kanalih dvanajst ušlo v Vardar. Vsi so se srečno rešili, trinajstega pa so naslednje jutro Turki obesili. V najstrašnejši ječi te zgradbe so imeli Turki zaprtega tudi Goca Delčeva. — Ta zgradba je danes preurejena v arheološki muzej.

Med nizkimi hišicami tega turškega dela kipijo v zrak številni minareti turških džamij. Zavili smo na vrt krasne džamije Mustafa-paše. Džamija je bila

Okrog reforme splošnoizobraževalnega šolstva

Ko smo dobili v roke 15. in 16. številko Prosvetnega delavca, smo prav z zanimanjem prebrali članek z gornjim naslovom. Prav veseli smo bili, da je nekdo sprožil vprašanje reforme splošnoizobraževalnega šolstva tudi v našem listu, saj je ta tema često predmet razgovorov.

Kar bom napisal, je plod razpravljanja našega kolektiva — skupine učiteljev na podeželski nižji gimnaziji.

Ko smo na sindikalnem sestanku razpravljali o reformi, smo obenem preštudirali in prediskutirali omenjeni članek.

Za nekatere njegove misli smo se vsi ogreli, kajti pisati jih je moral človek, ki ga prav tako srce boli, kot boli nas, ko vidimo neuspeh na naših šolah, ko ob 1. redovalni konferenci ni izdelala niti polovica učencev. Ugotavljamo, da je na splošno na vseh šolah naše republike učni uspeh na gimnazijah slab. V okrajnem povprečju se je uspeh od lani do letos v okraju Ljutomer za 5,24% poslabšal. Vsak, ki mu je pr srcu napredek našega ljudstva, se ob teh rezultatih mora zamisliti. Tako ne more in ne sme več dalje! Ti uspehi pa tudi kažejo, da vsaj glavni vzroki za to stanje morajo biti izven učencev in učiteljev. Mi pritegnemo J. K., ki vidi glavnega krivca v učnih načrtih. Ne menimo pa tako kot on, da bi bili kdo ve kako prenatrpani. Drugače je: niso namenjeni pravim učencem. Tri četrtine učencev, ki jim je namenjen, ga sploh ne zmorejo v celoti, ker je pretežak, preabstrakten ne odgovarja potrebam učencev.

Mi smo proti temu, da bi poskušali najti rešitev iz tega stanja v spremembi sedanjih učnih načrtov. Ti načrti, četudi bi bil še tako idealno sestavljeni, ne bi bistveno spremenili sedanjega poraznega stanja, če se prej ne izvede reforma splošnoizobraževalnega šolstva. Zaman bi se trudil učitelj, ki bi poskušal ta učni načrt prirediti tako, da bodo vsi učenci dobili za življenje to, kar bodo potrebovali. To se bi mu posrečilo le, če bi svoj razred razdelil na dve skupini: eno skupino bi učil tega, kar bodo rabili jutri, ko bodo izstopili in zagospodarili na kmetiji ali pa se vključili v obrt ali industrijo, drugo skupino pa bi pripravljal za študij na višji gimnaziji, na učteljišču ali drugih srednjih šolah. To pa je seveda nesmisel.

Ko smo pregledali statistiko naše šole, smo videli, da se je zadnja leta vpisalo v I. razred povprečno 200 učencev. V II. razred jih je prišlo okoli 100, v III. že samo 70, v IV. pa 50 učencev. Kot vidimo, jih je največ, to je polovica, ostala v I. razredu. Letos imamo v I. razredu 90 ponavljalcev, v II. razredu 32, v III. 7, v IV. pa nobenega. Podobno razmerje je tudi pri učencih, ki po dovršeni šolski obveznosti izostajajo iz šole: iz I. razreda 56, iz II. 40, iz III. 9 in iz IV. 42. Iz IV. razreda je šlo v višjo gimnazijo, učiteljišče in druge srednje šole 24 učencev, ostali (28) so se vključili v obrt, ali so ostali v kmetijstvu. Torej je zaradi 24 učencev, ki so šli v višje šole, moralo vseh 200, ki so se pred štirimi leti skupaj vpisali v I. razred, predelovati učni načrt, ki je primeren le prvim.

Večina učencev torej izostane v I. in II. razredu. Kaj pa odnese ta večina iz naše gimnazije? Poglejmo v učni načrt! V slovenskem jeziku zna za silo analizirati prosti stavek, loči besedne vrste, zna sklanjati in spregati. V srbohrvaščini se je naučil cirilice in predelal nekaj beril. V tujem jeziku se je naučil povedati »dobro jutro« in »hvala«. V zgodovini je slišal nekaj o starem Egiptu, o Mezopotamiji, o starih Grkih in Rimljanih. V zemljepisu si pridobi osnovne pojme: zemlja, ozračje, rastlinstvo, živalstvo, človek ter kratek pregled kontinentov. Pri prirodopisu zve mnogo novega o spužvah, nečlenarjih, mnogočlenarjih., maločlenarjih in vretenčarjih. V matematiki si utrdi 4 računske operacije s celimi števili, na novo si pridobi pojm in operacije z decimalnimi števili in pride do ulomkov.

Vse to pridobi tisti učenec, ki je v redu sledil in si znanje utrdil. Toda takih je med temi bore malo, ker drugače bi ne izostali v I. razredu, ampak v IV.

Sedaj pa vprašamo, kako naj tak mladinec, ki še poleg tega do svoje polnoletnosti polovico tistega, kar je nekoč znal, pozabi, zagrabi življenje na pravem koncu, kako naj streže kompliciranim strojem v industriji in v poljedelstvu, kjer jih je vedno več! Kako si naj izračuna to in ono v svoji obrti — kratko, kako naj postane zaveden, vešč graditelj socializma, če pa premalo zna? Pa ne samo to! Tudi tisti, ki gre v višje šole, ni dovolj pripravljen, ker mora učitelj zaradi teh, ki težko sledijo, tempo zmanjšati. Zato se danes višje gimnazije znašajo nad nižjimi, ker so učence premalo naučile, univerza pa isto očita gimnaziji.

Nastane vprašanje, zakaj učenec ni dalje prišel kot do I. razreda. Imamo mnogo primerov, da sede čisto normalni otroci po 2 in 3 leta v I. razredu zaradi angleščine. Ti otroci bi v kaki šoli, ki bi učila to, kar bodo v življenju rabili, izdelali vseh 8 razredov. Le primerjajmo uspehe osemletnih z gimnazijskimi! Vzrok je jasen: učni načrt osemletnih šol je tako postavljen, da ga zmore večina učencev, saj je brez tujega jezika in vseh podrobnosti, ki niso tako važne za učence, ki ne gredo naprej v šole. Sedaj pa ni redek pojav, da starši otroka naravnost zavirajo pri učenju, češ: »Kje boš to rabil, pusti to in rajši delaj, od tega boš imel več koristi!«

Zdaj pa še poglejmo, kaj naj bi tak mladinec ali mladinka, ki se namerava lotiti praktičnega poklica, odnesel iz svoje splošnoizobraževalne šole! Mnenja smo, da se pri slovenskem jeziku že mora naučiti izpolnjevati razne tiskane obrazce (nakaznico, tovorni list, brzojavko itd.), da si zna sam napisati prošnjo ali pritožbo, da pri zemljepisu zve dovolj o naši domovini in njenih narodih, v zgodovini pa o naši slavni preteklosti, posebno od takrat, ko smo iz naroda hlapcev postali narod borcev in gospodarjev. Kako naj drugače pravilno vrednoti to, za kar so v zadnji vojni padala življenja, kako naj postane sam aktiven borec za tisto, za kar so se borili in kar so gradili njegovi predniki? Tega ne bo dosegel, četudi bo znal o starih Grkih vse na pamet. Kmečkemu fantu in dekletu bi moral prirodopis dati kaj drugega kot delavskemu ali mestnemu. Tukaj je področje tako široko in sprememba učnega načrta tako nujna kot nikjer drugje. Kmečki in obrtniški učenec se morata v šoli naučiti izračunati prostornino cisterne, soda, velikost njive itd. Računati pa moramo čimveč na pamet, ker kmet ne nosi svinčnika in papirja s seboj.

Tu smo samo v grobih obrisih nakazali, kaj naj splošnoizobraževalna šola učencem nudi. Kdor bo kdaj tak učni načrt delal, naj le pritegne k razpravi vse učitelje.

Pogosto slišimo očitke, da je naša mladina premalo razgledana, posebno še, da naša mlada inteligenca ne odgovarja. To stanje se bistveno ne bo popravilo, dokler ne bomo pravočasno ločili tistih, ki bodo študirali naprej, od tistih, ki se bodo posvetili praktičnemu kmetijstvu ali obrti. Pripravljati naraščaj za višje šole je bila in mora ostati naloga gimnazije. Čeprav se slišijo iz Maribora glasovi, naj **gimnazija** izvede potrebno diferenciacijo, smo mnenja, da je to naloga osnovne šole. V tem se popolnoma strinjamo z J. K.

Nalogo, da bo vse tiste učence, ki ne nameravajo študirati, pripravila za življenje, lahko reši samo osemletna šola splošnega tipa, ki je enotna od I. do VIII. razreda, pod isto streho in isto upravo. Ime take šole je sekundarnega pomena. Najvažnejši je predmetnik. Kar se tega tiče, se strinjamo z J. K.

Vsekakor bi moralo biti učencem omogočeno, da se še po V. razredu z diferencialnim izpitom prepišejo v II. razred gimn. Pozneje se verjetno ne bi mogli več, ker je snov že preveč različna.

Zagotovljeno bi moralo biti tudi socialistično načelo, da more biti vsakemu človeku omogčeno, da doseže tudi najvišjo izobrazbo. To si predstavljamo tako, da bodo komune vse tiste otroke, ki so posebno nadarjeni, pa jih starši ne morejo dati šolat, poslale na svoje stroške v dijaški dom, ki bo pri najbližji gimnaziji. Teh bi pač vsak okraj moral imeti nekaj, za naš okraj bi zadostovali dve nižji gimnaziji: v Ljutomeru in Gornji Radgoni.

Ob koncu še nekaj besed o imenu te splošne osemletne šole. Nismo istega mnenja kot J. K., ki pravi, da bi se naj imenovale gospodarske šole. To zveni le preveč strokovno. Še manj mu moremo pritegniti glede namišljene ljubezni našega ljudstva do tujk. Tako bi tudi ekonomska šola ne mogla biti. Mi predlagamo naziv osnovna šola (za prve 4 razrede) in višja osnovna šola (za druge štiri razrede). S tem ne mislimo pričarati nazaj predvojnih višjih osnovnih šol, ki so imele menda povsod le dva prava razreda, 7. in 8. pa sta bila navadno samo na papirju. To staro ime naj dobi novo vsebino, ki bo odgovarjala našim današnjim potrebam, pa bo vse v redu.

Mnenja smo, da bi bilo pač prezamudno čakati 4 ali celo 8 let na rezultate in izkušnje »vzornih šol«, kot jih predlaga J. K. v omenjenem članku. Nikakor si ne moremo privoščiti, da bi mogoče samo ena »vzorna šola« v okraju učila otroke, kot je potrebno, vse ostale nižje gimn. pa naj še nadalje poizvajajo take polovične ljudi, kot jih sedaj. Mislimo, da imamo danes v Sloveniji pač že dovolj izkušenj tako iz pozitivne predvojne tradicije, kakor tudi iz mnogega »poizkušanja«, ki smo ga uganjali po osvoboditvi.

Sind. skup.
Nižje gimn. v Ljutomeru

Marginalije k začasnemu učnemu načrtu za osnovne šole

Svet za prosveto in kulturo LRS je v zadnjem času izdal več pomembnih odlokov, ki živo posegajo v nadaljnji razvoj našega šolstva. Odveč bi bilo poudarjati, da je slovensko učiteljstvo pozdravilo odlok o obveznem osemletnem šolanju in da se v celoti strinja s podrobnimi navodili za izvajanje odloka o obveznem osemletnem šolanju. Ko bo izvedena še samouprava šol v finančnem pogledu in ko se bodo šolski odbori osamosvojili ter lahko v celoti posvetili problemom šolstva, bodo tudi šolski upravitelji osnovnih šol in ravnatelji gimnazij laže izvrševali svoje delo, kakor so ga vsa povojna leta, ko so ponekod občinski ljudski odbori vprašanja šolstva odrivali na zadnje mesto.

Novi začasni učni načrt nudi pri rednem osemletnem šolanju in maksimalni izpolnitvi ter zajetju predpisane učne snovi solidno znanje naši mladini. V tem pogledu so njegovi sestavljalci brez dvoma opravili važno pedagoško poslanstvo v razvoju našega šolstva, zlasti še zato, ker nudi okvirni začasni učni načrt učiteljstvu polno možnost, da pri sestavljanju podrobnih učnih načrtov lahko vsakdo zares prilagodi obravnavano tematiko krajevnim prilikam, oziraje se na kmečki oziroma industrijski značaj šolskega okoliša, da skratka vnese v učilnico tisto življenjsko vedrino in optimizem, brez katerega ni govora o socialistični šoli. Nič zato, če bo učenje po novem učnem načrtu zahtevalo tudi še nadalje sukcesivne izdaje novih učnih knjig in priročnikov, dasi v poslednjem času prevladuje pri prosvetnih delavcih, kakor tudi pri starših in učeči se mladini mnenje, da je menjavanje učbenikov prepogosto, kar seveda često otežkoča tudi nakup knjig. Toda naša socialistična šola je v svoji končni konsekvenci le živ organizem, po svojem razvoju in življenjski rasti odvisen od razvoja in napredka socialnih, političnih, ekonomskih in splošno kulturnih razmer naše države, ki iz temelja preobraža svoj gospodarski položaj.

Toliko na splošno o pozitivnih straneh novega začasnega učnega načrta.

Brez napak pa seveda tudi ta učni načrt ni. Tega so se zavedali verjetno tudi njegovi sestavljalci, ker so mu dali značaj začasnosti, učiteljstvu pa naročili, naj ob njem preizkuša svoje pedagoške zmožnosti, vse pripombe za izboljšanje pa pošilja komisiji za sestavo učnega načrta pri Svetu za prosveto in kulturo LRS.

Pomudimo se nekoliko samo pri predmetniku, ki je z novo porazdelitvijo učnih ur v sestavi novega učnega načrta. Z ničemer ni mogoče opravičiti pomanjkljivosti, da je v nižji stopnji osnovne šole odpadel pouk srbskega ali hrvatskega jezika. V IV. razredu osnovne šole so učenci že toliko zreli, da bi lahko pristopili k sistematskemu pouku srbskega ali hrvatskega jezika, zlasti še zato, ker tega ni mogoče smatrati za tuj jezik. Spoznavanje azbuke, opismenjenje učencev v cirilici in rahli začetki branja ter spoznavanja besed jezikov bratskih jugoslovanskih narodov, bi učence v IV. razredu verjetno ne obremenil preveč. Ker pa predmetnik novega začasnega učnega načrta tega ne predvideva, se spuščamo v nevarnost, da bodo učenci, ki zaradi slabšega napredka ne bodo pasirali IV. razreda osnovne šole, za vselej odtujeni od jezikovne in kulturne skupnosti bratskih narodov. Njim bosta Zagreb in Beograd mogoče tako odmaknjena, kakor sta bil ti dve mesti oddaljeni našim staršem, ki so jih utesnjevale meje stare Avstrije. Še tako rahlo spoznanje cirilice in srbskega ali hrvatskega jezika, za katerega so učenci v IV. razredu dovolj zreli, pa bi samo oživljalo priljubljeno geslo o bratstvu in edinstvu jugoslovanskih narodov, na katerem temelji tudi socialistična skupnost jugoslovanskih narodov.

Malo preveč igriva je tudi porazdelitev pevskega pouka in pouka telesne vzgoje na dve oziroma na štiri polovice učne ure v I. in II. razredu. Dokler bo mreža naših nižjeoddelčnih šol zaradi razbitosti terena in še vedno slabih komunikacij tako gosta kakor je, dotlej bi bilo potrebno bolj uvaževati metodične principe, ki se uveljavljajo v nižjeoddelčnih šolah drugače kakor v višje organiziranih šolah. Bolje bi bilo, če bi v I. in II. razredu nižje stopnje osnovnih šol združili pouk petja in telesne vzgoje v enem predmetu, ki naj bi se imenoval Vzgoja družabnosti ali kako drugače, saj ime navsezadnje ni važno, važno pa je, da se more tozadevna dejavnost otrok na tej razvojni stopnji zares uveljaviti popolnoma sproščeno. Za pravilno usmeritev takšnih vzgojnih principov, ki naj bi bili na igriv, lahkoten način združeni tudi s poukom petja in vse ostale tematike, zajete pod pasusom o telesni vzgoji za I. in II. razred osnovne šole, pa se že itak pičli čas ene učne ure ne bi smel drobiti.

Med učnim načrtom za osn. šole v novi obliki in učnim načrtom za nižje gimnazije je še vedno preveč razlike ne samo glede pouka matematike in ročnih spretnosti, ampak tudi glede odmere učnih ur iz slovenskega jezika! I. in II. razred nižje gimnazije imata tedensko po 6 ur pouka iz slovenskega jezika, »ekvivalentna« V. in VI. razred osnovne šole pa le po 5 učnih ur. Prav tako je opazna velika razlika med obema učnima načrtoma tudi glede pouka tujega jezika, ki ga predmetnik za višjo stopnjo osnovne šole sploh ne omenja. Mislim, da bi bilo potrebno tudi v tem pogledu uveljaviti princip, da se naj bi tudi mladina, ki obiskuje samo osnovno šolo, ki se iz katerega koli vzroka ne šola v nižjih gimnazijah do zaključka učne obveznosti, v V., VI., VII. in VIII. razredu učila en tuj jezik. Le na ta način bomo dosegli potrebno kontinuiteto in statiko med osnovno šolo in nižjo gimnazijo, ki je nujno potrebna že zaradi tega, da omogočimo učencem osnovnih šol brez velikih težav prestop z osn. šole v ustrezne razrede nižje gimnazije, ako bi le-ti želeli nadaljevati študij v gimnaziji. Navodila k začasnemu učnemu načrtu sicer predvidevajo, da se uvede v višje razrede osnovne šole tudi en tuj jezik kot neobvezen predmet, ako je na razpolago tudi učni kader. Učni kader pa **mora biti** na razpolago, saj se na našik učiteljiščih prav tako kakor v višjih razredih gimnazije usposabljajo učiteljski kandidati za poučevanje tujega jezika vsaj v tolikšni meri, kakor to poslanstvo uspešno opravljajo osnovnošolski učitelji že več let, ki uspešno poučujejo na nižjih gimnazijah. Potrebno pa bo seveda prej napraviti red glede odbire tujega jezika sploh in eventuelno osvojiti tudi sugestije, ki jih je o tem problemu napisal univ. prof. dr. Gorazd Kušej v 7.—8. številki letošnje »Naše sodobnosti«, ki v svojem članku »Nekaj besed o pouku tujih jezikov na naših gamnazijah« ugotavlja sledeče: »... Zato se je pri dobršnem delu naših pedagoških delavcev, pa naj bodo z osnovnih, srednjih ali visokih šol, usidral **strah pred trajno ponavljajočimi se spremembami** (podčrtal L. Z.), ki so sprva merile na temeljno preoblikovanje našega splošnega izobraževalnega šolstva, zaradi česar so seveda nujno prešle še na predmetnike in učne načrte. Često lahko slišimo klic, da so ravno te spremembe krive, da naše šolstvo ne doseže takih uspehov, kakor bi jih hotelo in moralo, saj imajo te spremembe dostikrat videz nenačelnega prakticizma in včasih učence zadevajo po večkrat med njihovim šolanjem. Če ne drugje, za pouk tujih jezikov to gotovo velja!« — — —

Namenoma sem citiral malo daljši pasus iz članka dr. Gorazda Kušeja, ki ga je mogoče ta ali oni prosvetni delavec v »Naši sodobnosti« prezrl, ker sem mnenja, da je prav pri problemu pouka tujega jezika v višjih razredih osnovne šole predmetnik za osnovne šole le preveč mačehovsko razpoložen nasproti tisti, še vedno zelo številni mladini našega podeželja, ki ji ni mogoče obiskovati vsaj nižje gimnazije po absolvirani nižji stopnji osnovne šole.

To naj bi bilo le nekaj kritičnih pripomb načelne važnosti k novemu učnemu načrtu za osnovne šole, četudi bi bilo možno oporekati še zahtevi, naj se učenci I. razreda seznanijo z nekaterimi pretežkimi pravili iz pravorečja.

Mislim, da je za takšne pravorečne posebnosti še dovolj časa na razpolago v III. razredu.

Ugovarjati je nadalje možno tudi zahtevi, naj bi se učenci III. razreda osn. šole seznanili s stavčnimi členi, pravorečjem, zakoni asimilacije itd.

Navodila za pisanje naštevajo tudi zvezke s predpisanim črtovjem. Učenci II. razreda naj bi po navodilih novega okvirnega učnega načrta pisali v zvezke z enočrtnim sistemom. Mnenja sem, da se bodo otrokom na tej razvojni stopnji, pojmi o pravilni pisavi popolnoma zmedli. Stari zvezki s trivrstičnim sistemom (široka, ozka, široka vrsta) so učence II. razreda nekako prisiljeno navajali na pravilno pisanje črk zgornje in srednje širine, črk srednje širine, črk srednje in spodnje širine in črk zgornje, sprednje in spodnje širine — če se oziramo samo na pisavo minuskul!

Pravilno bi bilo, da se k spremembam učnega načrta in za njegovo izboljšanje ne samo v tem članku nakazanih drobcev oglasi čim več prosvetnih delavcev, saj bomo le na ta način lahko dobili končno okvirni učni načrt za osnovne šole, ki ne bo samo začasen, ampak načrt, ki bo za daljšo dobo spremljal razvoj našega šolstva, piscem in izdajateljem učnih knjig in priročnikov pa učvrstil načrte in perspektivne plane. Ti bodo labilni vse dotlej, dokler se bodo učni načrti spreminjali s takšno širino, ki boleče prizadeva tako založniško dejavnost, kakor tudi ustvarjalnost avtorjev tudi nakupnih zmožnosti staršev.

Lojze Zupanc.

KAJ SEDAJ
Misli k novemu učnemu načrtu

Novi učni načrt za osemletno osnovno šolo je pred nami. Kdor koli je sodeloval s predlogi pri sestavi tega načrta, je z napetostjo pričakoval trenutka, ko bo videl, kakšen bo končni izdelek. Že naslov »začasni« nam pove, da je to šele osnutek, ki ga bo treba temeljito preveriti in ker je uveljavljen, tudi preizkusiti. Ob bežnem pregledu, ki smo ga napravili vsi, ki se zanj zanimamo, je mogoče izreči le površno in nepopolno sodbo, oziroma dati samo pripombo. Na prvi pogled se vidi, da je zgrajen na že preizkušenih načrtih z mnogimi popravki in dopolnitvami. Načrt je življenjski, stvaren in prilagojen naši gospodarski in politični stvarnosti. Na prvi videz je tudi na vseh stopnjah zmogljiv. Smoter po razbremenitvi učenca je do skrajne meje dosežen. Gospodarski moment je vsestransko poudarjen. Zasleduj mladega človeka: umsko, moralno in telesno. Na višji stopnji zaključuje zaokroženo splošno izobrazbo. Izrazit je poudarek na sodelovanju vsega razrednega kolektiva v obliki delovnega pouka.

Načrt za višjo stopnjo se v marsičem oddaljuje od nižje gimnazijskega, vendar tako, da se približa enotnemu tipu nižje srednje šole. V predmetniku ima zmerno število učnih ur, manjka pa tuj jezik, ki ga dovoljuje v navodilih kot tistega, ki se poučuje na bližnji nižji gimnaziji. Dopustnost njegove snovi samo v obsegu prvih dveh razredov nižje gimnazije bo verjetno delala težave učencem, ki bi hoteli prestopiti na gimnazijo. Pouk tujega jezika je neobvezen. Rečeno je tudi, da je možen prehod iz katerega koli višjega razreda osnovne šole v ustrezni razred nižje gimnazije na podlagi dopolnilnih izpitov iz slovenščine, matematike in tujega jezika. Višja stopnja je torej pogojno enakopravna nižji gimnaziji. Izkusnje bodo pokazale, v čem bo treba novi učni načrt spremeniti, da bo ustrezal tudi nižjim gimnazijam.

Ker je stopil v veljavo že s šolskim letom 1953/54 in to samo za osemletne (osemrazredne) osnovne šole, ga bodo lete preučevale praktično, gimnazije pa samo teoretično, to je na podlagi študija. Škoda je, da ne predvideva možnosti, po kateri bi lahko vsaj na nekaterih nižjih in popolnih gimnazijah uvedli poskusni peti razred k vzporednicam ostalih razredov. Izvedli bi lahko tak poskus s tistimi učenci, ki so imeli ob prvi konferenci po več negativnih ocen. Morda bi se dal tak poizkus izvesti v II. polletju?

Od načela, da poučuje na nižji stopnji vse predmete en učitelj, odstopa za višjo stopnjo v toliko, da učitelji lahko poučujejo posamezne stroke (jeziki, zgodovina in zemljepis, prirodoslovni predmeti).

Marsikje bo poučeval učitelj tudi na višji stopnji vse predmete sam, kar bo zaradi obsežnosti priprav naporneje. To sicer ni novost, le da je ta načrt v primeri s prejšnjimi zahtevnejši.

Nalogi, naj učiteljstvo preučuje načrte vse leto ter zapisuje svoja opažanja, da jih ob koncu leta pošlje s svojimi predlogi komisiji za učne načrte, bi bilo treba dodati priporočilo, naj navede, katere knjige in učila si najbolj želi.

S sestavo, ki je terjala mnogo truda in uvedbo novega učnega načrta še torej delo ni končano. Preizkušnja se utegne zavleči za več let, vendar bi jo bilo treba kolikor mogoče skrajšati, da bi čimprej prišli do normalizacije v našem šolskem sistemu. Poleg načrtov bo treba proučiti ves naš šolski sistem in mrežo našega šolstva. Mnogi kraji bodo pričeli z gradnjo novh šol in jih bo prav to motilo, da ne bodo vedeli, ali naj grade nižje gimnazije kot samostojne zavode ali pa osemletke.. Proučevanje teh problemov in družbenega upravljanja v prosveti bo v tem šolskem letu osrednja točka naših razprav.

J. K.

---

zaklenjena, a mi smo si privoščili počitek ob lepo urejenem vodnjaku pred njo. Okrog vodnjaka so se bohotili lepi cvetoči grmi in bogato obložene ravno dozorevajoče murve. Med kamenjem na tleh vrta kot tudi povsod po teh kamenitih ulicah pa je raslo vse polno cvetočih nizkih kamelic, ki so blagodejno vplivale na naš vid in vonj. Ob vodnjaku smo kar precej dolgo posedeli. Ta vodnjak ima streho in klopice za počitek. No, Turki so si res znali kar lepo in prijazno urediti svoja svetišča in njih okolico.

Z vrta te džamije, ki stoji nekoliko na bregu, smo si ogledovali ostali orientalski del Skopja. Od daleč smo videli veliko, krasno novo stavbo. Povedali so nam, da je to nova filozofska fakulteta z internatom. Nekoliko proč od nje smo na prijaznem bregu videli turško pokopališče, pod njim pa nešteto majhnih turških hišic, ki predstavljajo velik kontrast sodobnemu Skoplju.

V OHRID

Tisto noč pred odhodom iz Skopja v Ohrid je strašno deževalo. Naslednje jutro pa je bilo vedro, lepo in sončno. Zato smo z zanimanjem ogledovali skozi okno vlaka novo pokrajino. Od daleč smo zagledali Šar planino in njene najvišje vrhove še s snegom pokrite. Z druge strani smo videli Karadžico in Crno goro. Vardar se je velik in umazan valil proti jugu. Priroda ob njem je lepa in prijazna. Kar naenkrat smo bili v Titovem Velesu. Mesto ima lepo lego in vidi se, da je po vojni zelo napredovalo, zato upravičeno nosi pridevek »Titov«. Mesto je položeno v pobočje hribov na obeh straneh Vardarja. V njem je velika tobačna tovarna, v okolici mesta pa smo videli mnogo lepih, novih stanovanjskih blokov. Malo ven iz mesta nas je vlak zapeljal mimo novega svilarskega kombinata, opekarne in oljarne. Okrog vsake tovarne smo videli rasti nova naselja. Polje tam okoli je prav lepo obdelano, Videli smo mnogo riževih polj, ki jih namakajo manjši pritoki Vardarja. Vsa ta polja so obdana z nizkim nasipom, ki naj zavre prenagel odtok vode. Imeti morajo tudi precej kmetijskih zadrug, kajti marsikje smo videli ljudi delati v večjih skupinah. Takoj smo vedeli, ali so Makedonci, Arnavti ali Turki. Spoznali smo jih po oblačilu, kajti v etnološkem muzeju v Skopju so nam natančno razkazali narodne noše.

Peljali smo se pod Babino planino. Čim bolj smo se bližali Prilepu, tem daljši in pogostejši so bili železniški predori, skozi katere je sopihal naš vlak. Riževa polja so izginila nadomestili so jih ogromni predeli tobačnih nasadov. Ljudje v njih so delali zelo natančno in s pomočjo vrvic, da se je lepo ujemalo na vse strani. Pa smo doslej mislili, kako daleč je Makedonija na vseh področjih za nami Slovenci. Zdaj bomo govorili o marsičem drugače! Skozi okno vlaka nam je prijazen domačin ponosno kazal »Markovo kulo«, dom prilepskega junaka Kraljeviča Marka, ki stoji pod bregom malo pred mestom Prilepom. Prilep je manjše mesto, v katerem živi poleg Makedoncev tudi precej Arnavtov. V Prilepski kotlini ali Pelagoniji je mnogo lepega in vzorno obdelanega polja. Tam smo srečali tudi bivole, s katerimi smo se spoznali že v Skopski kotlini.

Opoldne smo prispeli v Bitolo. Bitola je precej večja od Prilepa. Mnogi naši fantje to mesto dobro poznajo, ker so tu služili vojaški rok. Bil je semanji dan, zato je bilo v mestu živahno. — Toda, nas je že čakal avtobus, ki nas je potegnil dalje proti jugu v Resenj in še dalje k Prespanskemu in Ohridskemu jezeru. Na poti iz Bitola smo prehitevali cele karavane ljudi, ki so se utrujeni vračali s sejma domov. Neverjetno daleč se podajajo z osli na sejem. Videli smo, da je skoraj vedno »človek« sedel na oslu, žena pa je spredaj ni konopcu vodila živinče. Do sem torej le še ni segla moderna emancipacija žena. — Okolica mesta Bitole je lepa. Na vzhodu se dviga mogočni Kajmakčalan, na zahodu pa Perister, čigar vrhovi so bili tudi še pod snegom.

Ob 3. uri popoldne smo se pripeljali v Resen, mestece pred Prespanskim jezerom. Kaj kmalu za mestom smo zagledali gladino jezera. V vsej svoji lepoti, velikosti in mirnosti pa se nam je prikazalo jezero, ko smo pripeljali pred »Ljetovišče Oteševo«. Tu sta dve lepi hotelski stavbi. Njeni lepoti in prisrčni urejenosti se kar nismo mogli načuditi. Ob jezeru so krasno urejeni cvetlični nasadi. Jezero ima 800 m nadmorske višine in leži torej v višini našega Sv. Jošta na Gorenjskem. Vse hotelske sobe imajo okna in balkone na jezero. Na jezeru samem pa nebeški mir. Jezero obkroža venec gora Peristera in Galičice. Tudi vrhovi Galičice so bili še pokriti s snegom. To je še prispevalo k harmoniji lepote tu okoli. Vsi smo pomislili, kako bi se nam prileglo priti koncem šolskega leta tem doli, kjer bi si izvrstno popravili napete in utrujene živce.

Toda čas na Prespanskem jezeru nam je bil kratko odmerjen. Po dveh urah smo z istim avtobusom nadaljevali pot proti Ohridu. Navidez je to kratka razdalja, a vozili smo se ure in ure po lepi, toda dokaj ozki in zelo serpentinasti poti. Ob tej poti smo videli male njivice, a vse skrbno obdelane in zasejane s krompirjem, fižolom, tobakom ali čebulo. V tem predelu smo videli še največ naših poljedelskih kultur. Naselja so bila sprva redka, proti Ohridu pa večja in pogostejša. Ker je bilo že proti večeru, so ljudje po težkem poljskem delu posedali po dvoriščih ali skromnih lesenih balkonih v prvem nadstropju, kjer imajo ponavadi stanovanja, če je spodaj hlev za živino.

Popoln mrak je že bil, ko smo se pripeljali v Ohrid. Avtobus je hitel mimo nizkih in siromašnih predmestnih hišic in ustavil pred krasno, razsvetljano zgradbo Sindikalnega doma, kjer nas je na trgu že pričakoval tovariš upravnik. Namestili so nas v najlepše sobe, ki so vse imele okna ali balkone na jezero. Toda jezero nas je ta večer skoraj razočaralo, ko smo zagledali njegovo razburkano gladino in potožilo se nam je za lepim in mirnim Prespanskem jezerom. Ko pa smo se drugo jutro prebudili, se je jezero že čisto pomirilo in pokazalo se nam je v svoji pravi luči in lepoti. Obrobljeno od Galičice, Goge, albanskih in grških gora, katerih vrhovi so bili še večinoma pokriti s snegom in so mogočno stremeli v nebo, je napravilo to prelepo jezero na nas vse čudovit vtis. Prijazna in lepo urejena stavba sindikalnega doma, v kateri smo stanovali, ljudje, s katerimi smo imeli stike, so še pripomogli k našemu splošnemu prijetnemu vtisu.

Letni tečaji univerze v Oslu

Univerza v Oslu prireja že nekaj let v juliju in avgustu šesttedenske tečaje za norveški jezik, geografijo, zgodovino, gospodarstvo, umetnost in šolstvo. Tečaji so namenjeni na eni strani ameriškim študentom norveškega pokolenja, na drugi strani pa vsem, ki se zanimajo za to ali ono panogo kulturnega oziroma gospodarskega življenja Norveške, zlasti pa učiteljem in profesorjem raznih evropskih in izvenevropskih držav.

Letošnjih tečajev se je udeležilo okoli 160 ameriških študentov in 32 učiteljev in profesorjev iz Amerike, Velike Britanije, Holandije, Francije, Belgije in Norveške. Jaz sem kot edini zastopal Jugoslavijo z nalogo, da proučim norveško šolstvo. Udeležbo mi je omogočil Sekretariat za prosveto pri Izvršnem svetu FLRJ z zameno naše štipendije za norveško štipendijo.

V splošnem plačujejo tečajniki sami hrano in stanovanje in poleg tega še prispevek za predavatelje, ki je razmeroma visok. Udeležba iz Evrope je zato majhna v primeri z velikim zanimanjem za Norveško in sploh za skandinavske dežele, ki so znane po svoji visoki kulturi. Organizatorji skušajo to razmerje popraviti s štipendiranjem, pri čemer dajejo vsako leto vse obilnejši prispevek razne gospodarske ustanove Norveške pa tudi Amerike. Tako se je letos število štipendiranih mest toliko dvignilo, da je prejel vsak tretji udeleženec tečajev kako štipendijo. Norvežani so s takim načinom propagande za svojo kulturo, s takim načinom seznanjanja sveta s svojo ekonomsko in politično problematiko na dobri poti in store res mnogo za medsebojno spoznavanje med narodi.

Tečaji so bil zelo dobro pripravljeni, kar je zasluga komiteja, ki so ga vodili rektor univerze v Oslu dr. F. Castberg, univ. prof. dr. H. U. Sverdrup in dr. Ph. Boardman. Vsak dan razen sobot in nedelj, ki so bile namenjene za večje ekskurzije, so se vrstile po raznih prostorih univerzitetskih stavb predavanja od 9. do 14. ure. Popoldne smo delali krajše ekskurzije po raznih ustanovah. Vsak tečajnik je izbral, kar ga je pač zanimalo, le prva ura predavanj od 9 do 10 ure je bila za vse skupna. Tu so dobili tečajniki splošen oris geografskega, zgodovinskega, gospodarskega in kulturnega razvoja Norveške. V moderni stavbi prirodoslovno-matematične fakultete, kjer je bilo največ predavanj, je bilo vse živo v nasprotju z mnogimi drugimi univerzami, kjer v poletnih mesecih delo počiva. Seveda obči pogled na družbo, ki je hitela ob delovnih dneh po hodnikih mogočne univerzitetne zgradbe iz ene sobe v drugo in se zbirala ob odmorih na razgovor, ni bil tak kot navadno. Mladi svet, ki je šele pred kratkim dokončal svoje univerzitetne študije ali pa jih pravkar dokončuje, je bil pomešan z učitelji in profesorji, ki so se že znatno odmaknili od študentskih let in celo z učitelji, ki se že bližajo letom pokoja, a še vedno nosijo v sebi željo po izpopolnjevanju. Razen pripadnikov bele rase si videl lahko med tečajniki tudi črnce, temnopoltega Alžirca in celo širokookega Korejca.

Vsa predavanja za to mešanico narodov so bila v angleškem jeziku. Tudi za Norvežane. Študentje - tečajniki so opravljali lahko tudi izpite, nakar so dobili ustrezne diplome. Moram reči, da so v pretežni večini jemali študij resno. V Ameriki je danes pač tako, da veljaš več, če imaš v rokah dokaz, da si obiskal Evropo, da si tam opravil iz tega ali onega predmeta kak izpit. Nekatere je zanimanje za stvar samo, druge pa trda borba za kruh pripravila do tega, da so preždeli v obeh poletnih mesecih marsikatero uro ob zajetnem zelenem učbeniku norveškega jezika, ki so ga dobili vsi tečajniki jezikovnega tečaja. Ko sem tako opazoval A. Davidsona iz Connecticuta, C. Hansona iz Washingtona, zakonski par Simonson iz Severne Dakote, kako se trudijo kljub svojim očitno norveškim imenom, da osvoje prve elemente norveškega jezika, jezika njihovih očetov, se mi je pogosto vsiljevala misel, da bi bilo nemara dobro tudi za sinove in hčere naših izseljencev v Ameriki in Franciji prirejati podobne stalne počitniške tečaje in na ta način močneje privezati mladi rod naših izseljencev na domovino ter tako preprečiti popolno ptopitev v tuje nacije. V sedmih letih, kar tečejo tečaji, je Norvežanom uspelo izredno povečati med izseljenci zanimanje za domovino.

Morda je prav ta moment odločal, da je javnost v Oslu posvečala izredno pozornost poletnim tečajem in njihovim udeležencem. Ne samo s tem, da so organizatorji pritegnili za posamezne stroke najboljše predavatelje teoretike z univerze, kot na primer dr. Sverdrupa, direktorja Instituta za polarna raziskovanja in svetovno kapaciteto za te vrste problematiko, dr. F. Bulla za norveško literaturo, dr. J. Sandvena, direktorja Instituta za predagogiko itd. marveč tudi s tem, da so vključili v predavateljski kader ljudi, ki stoje v praksi na vodilnih položajih, s čemer je bilo vsem udeležencem omogočeno na najhitrejši in najneposrednejši način dobiti vpogled v dejanje in nehanje norveškega naroda na posameznih področjih. Tako je na primer o organizaciji šolstva imel dve predavanji pomočnik prosvetnega ministra H. Sievertsen, o ekonomiki Norveške tri predavanja minister za trgovino Erik Broffos, eno predavanje o smernicah norveške zunanje politike minister za zunanje zadeve Halvard Lange.

Občinski odbor mesta Oslo je izkazal tečajnikom svojo pozornost s tem, da je priredil na čast udeleženoem v veličastni magistratski zgradbi, v eni najprostornejših dvoran severne Evrope, okrašeni z umetniškimi freskami in reliefi ogromnih dimenzij, slavnosten sprejem, ki se ga je udeležilo okoli 400 gostov.

Da bi spoznali udeleženci tečajev ne samo mesto Oslo, marveč tudi norveško pokrajino, je bilo organiziranih več ekskurzij, od katerih sta bili dve dvodnevni na pol obveznega značaja, ker je moral vsak tečajnik v naprej prispevati določen znesek v ekskurzijski fond. En izlet te vrste je bil izlet v Lillehammer, prijazno mestece svojih 180 km severno od Osla, ki leži zelo slikovito ob največjem norveškem jezeru Mjössa. Mestece je znamenito po svojem lepo urejenem in bogatem lokalnem muzeju, čigar specifična naloga je prikazovanje zgodovine domačega okraja in domačih posebnosti. Se več slovesa pa uživa Lillehammer zaradi svojega pomena za norveško literaturo. Tu je živela in delala v svoji vili nad jezerom Sigrid Undsetova preden je leta 1940 pobegnila pred Nemci in se zatekla preko Svedske, Sibirije in Japonske v Združene države. Sem se je po vojni vrnila preživet svoja zadnja leta. Tu v Lillehammeru se začenja mogočna, iz vrste norveških romanov in povesti znana dolina Gudbrandsdal. Tu je živel in gospodaril na svojem posestvu Björnsterne Björnson, pisatelj, pesnik, politik, borec za svobodo ljudstva in veliki tekmec Ibsena na norveškem literarnem nebu. Majhen skok z avtobusom iz Lillehammra, pa smo bili pred Björnsonovo domačijo, ki je danes pravi literarni muzej.

Drugo tako ekskurzijo smo napravili v Rjukan, kraj, ki leži 160 km severozahodno od Osla in ki ga je napravila slavnega elektrika. S tem obiskom so nam želeli organizatorji prikazati eno najpomembnejših gospodarskih dejavnosti Norveške, elektro - kemično industrijo. Rjukan je namreč središče sistema petih hidrocentral, ki imajo skupno 470.000 Kw energije. Za primero naj povem, da ima Mariborski otok z dvema agregatoma 34.000 Kw in da bo Jablanica, ko bo popolnoma izgrajena, dajala 150.000 Kw energije. Ogromne množine električne energije izkoriščajo Norvežan največ v kemičnih tovarnah, ki so zgrajene kar v neposredni bližini hidrocentral. Tu utekočinjajo zrak z električno energijo, tu pridobivajo iz utekočinjenega zraka razne vodikove spojine, zelo mnogo v obliki umetnih gnojil. V največji taki tovarni proizvajajo tudi težko vodo, ki je danes zelo važen artikel za gradnjo atomskih kop. Ta moderni tehnični objekt daje na zunaj vtis pravljičnega gradu. Leži pod strmimi granitnimi stenami na ozki polici tik nad globoko, samo na eno stran odprto grapo. Nekoč je bila grapa polna vode, sedaj pa je skoro suha, ker so speljali reko do elektrarne po ceveh. Enajst vzporednih cevi, ki vpadajo nekoliko poševno z znatne višine v centralo, je pravzaprav edini zunanji znak, da stavba ni grad, niti bivališče, marveč električna centrala. Centralo veže z zunanjim svetom vitek železen most, ki je speljan preko grape. Centralo smo ogledovali lahko samo od daleč. Pred leti je bi obisk še dovoljen, sedaj pa ne več.

Električna centrala s tovarno za težko vodo je prišla tudi v zgodovino norveških osvobodilnih bojev izpod Hitlerjevega jarma. Leta 1944 je mala skupina članov odporniškega gibanja preplezala strmo steno v grapi, se priplazila do strojnega oddelka tam, kjer močne nemške straže tega sploh niso pričakovale in pognale v zrak najobčutljivejši del tovarne. Tovaran je ostala poslej za dolgo časa onesposobljena. Ta podvig smatrajo Norvežani za enega najbolj drznih v zgodovini osvobodilnih bojev v drugi svetovni vojni; zato tudi radi popeljejo tujce v te kraje.

Razen večjih ekskurzij je vsaka skupina tečajnikov imela na programu glede na izbrano stroko svoje manjše obiske in oglede, ki so dopolnjevali teoretično gradivo. Kar nas je bilo interesiranih za norveško šolstvo, smo napravili 17 ekskurzij v razne osnovne, srednje, strokovne in posebne šole v Oslu in okolici, obiskali smo oddelek za šolski radio, državni urad za ljudsko izobraževanje in knjižnice, oddelek za šolski film, največjo založbo šolskih knjig itd. Tako smo mogli dobiti v razmeroma kratkem času, po skrbno pripravljenih predavanjih, po ogledu šolskih in prosvetnih ustanov dokaj dober vpogled v sistem norveškega šolstva in njegove problematike. Mnogo tega bom lahko posredoval naši javnosti, predvsem pa našim prosvetnim delavcem.

Najprej sodim, bo moral priti na vrsto članek o šolskem sistemu samem.

Ludvik Gabrovšek

Nekaj o novih predmetih, ki naj jih uvedemo v obvezno šolo

Že nekaj let sem se vztrajno oglaša naša javnost, posebno starši, mnogi šolniki in družbene organizacije s kritiko, da je obvezna šola vse preveč teoretična in premalo življenjsko uporabna. Takšna bolj ali manj upravičena kritika je rodila zahtevo, da v celoti reformiramo obvezno šolo in vnesemo v njen predmetnik tudi neke nove učne predmete, ki bi jo bolj približali življenju. Med predlaganimi učnmi predmeti so bili doslej največkrat omenjeni: praktično gospodarsko znanje, gospodinjstvo in ročno delo v smislu politehnične vzgoje.

Predmeti: praktično gospodarsko znanje, gospodinjstvo, ročno delo, niso v našem šolstvu pravzaprav nič novega, imeli smo jih v bivši Jugoslaviji v višji narodni in meščanski šoli, ročno delo pa tudi v nižji narodni šoli. Te predmete, če bi jih uvedli ponovno v naše obvezno šolstvo, bi bilo treba torej samo prilagoditi sodobnim zahtevam naše socialistične graditve in jih še bolj poglobiti. Mogoče pa je vprašanje bolj zapleteno?

Vse sugestije, ki so jih tozadevno dajali doslej javni delavci, starši, šolniki in družbene organizacije so bile v sami zahtevi prepričljive, v predlogih, kakšna naj bo vsebina teh novih učnih predmetov, pa dokaj medle in neizdelane. Vse to dokazuje, da mnogi pojmi — zadeva ni prav nič nova — okrog učnih predmetov: praktična gospodarska znanja, gospodinjstvo, ročno delo v smislu politehnične vzgoje niso dovolj razčiščeni, da njih vsebina še ni tako izkristalizirana, kakor bi to bilo potrebno za njih uvedbo v predmetnik in učni načrt še v š. l. 1953/54.

Praktična gospodarska znanja so obsegala v učnem načrtu za višjo narodno šolo v bivši Jugoslaviji na deželi kmetijstvo, v mestih pa trgovsko — obrtna znanja in umevanja. Učni predmet gospodinjstvo naj (po tolmačenju) nauči žensko mladino pravilnega in racionalnega dela gospodinje doma in v družini.

Učenje in vežbanje iz kmetijstva, industrije (obrti), trgovine z osnovnimi pojmi narodne in politične ekonomije pa je bilo uvedeno kot poseben učni predmet v meščanske šole. Smoter tega učnega predmeta je bil, da bi se učenci v meščanskih šolah, ki so imele kmetijsko okolje seznanili s kmetijstvom v obče in še posebej s kmetijstvom svojega naroda, da bi spoznali vse činitelje ki vplivajo na razvoj kmetijstva, in vsa sredstva in načine obdelave. Učenci v meščanskih šolah z izrazitim industrijskim (obrtnim) in trgovskim okoljem pa bi se seznanili s potrebnim znanjem, ki je v zvezi z industrijsko (ubrtno) in trgovsko proizvodnjo.

Učni predmet moško ročno delo, ki je bilo uvedeno v vse razrede meščanskih šol, je imelo za cilj, seznaniti učence z orodjem in njegovo uporabo, jih naučiti izdelovati ročne izdelke, jim vzbujati ljubezen do dela.

Zavod za napredek gospodinjstva LRS je predlagal za praktična gospodarska znanja nekako trojno vsebino. Tako pravi: Vsebina tega predmeta bi se morala deliti na osnove kmetijskega gospodarstva, osnove kmetijske ekonomije in na razne ročne spretnosti, da dosežemo politehnično vzgojo. Pri podajanju takšnega znanja pa je treba upoštevati tudi krajevne oz. pokrajinske prilike. Praktično delo naj razvija in goji ročne spretnosti, ki naj pomagajo otroke in mladino usmerjati k pravilni izbiri poklica.

Popolnoma izdelanih učnih načrtov za praktična gospodarska znanja, gospodinjstvo in ročno delo v smislu politehnične vzgoje doslej ni bilo. V nižji gimnaziji in višji osnovni šoli ti predmeti sploh niso bili uvedeni v predmetnik — ročno delo samo v nižji osnovni šoli. Za izdelavo takšnih učnih načrtov ni bil oblikovan in poverjen noben organ.

Dosedanji predmetniki in učni načrti učiteljišč pa tudi pedagoških tečajev niso vsebovali učnih predmetov praktična gospodarska znanja in gospodinjstvo, učni predmet ročno delo pa je bil močno okrnjen (uveden je bil samo v I. in II. letniu) in prav malo politehniziran. Tako mlajši učitelji povečini prvih dveh učnih predmetov sploh ne obvladajo, drugega pa pomanjkljivo.

O uvedbi novih učnih predmetov, o njih vsebini in načinu dela, bi morali kaj več spregovoriti naši pedadoški delavci — bodisi v Pedagoškem delavcu ali Sodobni pedagogiki. Svoje pa bi morala reči tudi javnost v dnevnem časopisju. Doslej pa glede vsega tega ni bilo nobene besede. — Le na kaj še čakamo. Ali se tako pripravljamo na reforme obveznega šolstva?

M. V.

Vrednotenje šolnika in njegovega dela

Uredba o honorarjih za učne ure je stara nekaj let. V tem času so se na trgu in v uslužnostih izvršile večje spremembe na škodo kupne moči prosvetnih delavcev. Honorarji prosvetnih delavcev niso v skladu niti s cenami, niti z zaslužkom pri obrtniških in drugih storitvah in uslužnostih ročnih delavcev nasploh. Zaradi tega se šolniki gorčijo in tudi branijo prevzemati nadure in ure na priložnostnih šolah ali tečajih.

Tudi v vrstah duševnih delavcev samih se kaj rada dela razlika na škodo prosvetnih delavcev. Honorarji za nadure so pri vrsti strok duševnih delavcev dokaj višji od onih v šolsko-prosvetni stroki. Najslabše pa izmed vseh odrežejo osnovnošolski učitelji. Dočim poznajo na gimnazijah in drugih srednjih šolah honorarje, čeprav majhne, ne dobi osnovnošolski učitelja za nadurno delo, za poučevanje več razredov ali celo več oddelkov, ko opravlja delo dveh učnih oseb, nobenega honorarja, nobene nagradel

Tak odnos do osnovnošolskega učitelja je krivičen, če ni še kaj več. V njem se odraža omalovaževanje učitelja, njegovega dela in tako učiteljskega poklica nasploh. Ali ne mislite, da tako omalovaževanje škoduje najprej ugledu in družbeni vlogi učitelja in konec konca tudi šole?

Vprašanje honorarjev za učne ure je stopilo zopet v osredje zanimanja s pričetkom delovanja kmetijsko - gospodarskih šol. Na teh šolah poučujejo kmetijski in prosvetni strokovnjaki. Kmetijski strokovnjaki so kaj kmalu opazili, da je z uredbo predviden honorar za učne ure mnogo prenizek, da bi se »splačalo« poučevati. Tako so v nekem okraju po svojem strokovnem društvu kmetijskih inženirjev in tehnikov postavili zahtevo po zvišanju honorarja preden so stopili pred učence. Uspeli so. Dosegli so zvišanje in bodo prejemali na šoli v kraju bivanja 150 in izven kraja bivanja 200 din honorarja od ure. Vidimo torej, da se je zanje takoj storila izjema.

Kaj pa šolski strokovnjak? Zanj velja uredba o honorarjih; dobival bo 80, oziroma 100 din. Seveda so šolniki ogorčeni in užaljeni. Ker je delo enako, zahtevajo enako priznanje in enako nagrajevanje.

H. I.

O humanosti pri srednješolskem pouku

Vsak pedagog mora obvladati metodiko svojega predmeta. Poleg tega pa gre za načelno humano stališče dela v razredu. Sem namreč mnenja, da ne more biti vseeno, če bivši dijak pedagoga še desetletja preklinja in mrzi njegov predmet kljub morebitnemu obilnemu in podrobnemu strokovnemu znanju, če ga do smrti v spanju preganjajo in plašijo naloge, zlasti matura, saj smo tu že na področju psihopatologije, ali pa če se ga z ljubeznijo spominja in z veseljem samostojno dopolnjuje kulturno dediščino, ki jo je prejel.

Strah, ki povzroča nemir in nervoznost, ne vpliva ugodno na sprejemanje kulturnih dobrin. Sam sem lahko opazoval, kako moja živčnost prehaja na gojenca, vpitje pa mu le redko zbistri in odpre glavo, navadno ga povsem zmeša. Moderne delovne šole so šle celo tako daleč, da so oporekale »kultiviranju« mladostnika s sankcijami, z večnim Damoklejevim mečem negativnih ocen. Gre namreč za bistvo vprašanja, kako pripraviti mladega, nezrelega, nesamostojnega človeka do tega, da se bo sam rad oprijel dela, učenja in vzgoje. Razume se, da so za tak ideal potrebni tudi idealni pogoji.

Srednješolec si naj pridobiva znanje iz sodobnih aktualnih strok, poleg tega pa kulturno vzgojo za družbo. Pri napredku pa ne gre za specializacijo enega predmeta na račun drugih, ker vsi družno so le priprava za strokovni visokošolski študij. Da posamezniki že v srednji šoli kažejo izrazito strokovno usmerjenost in so »živalice, ki potrebujejo dvojni obrok«, nas pri celotnem delu ne sme motiti. Razredni zuor pedagogov bo take izjemne primere sporazumno izjemno oblikoval. Vsak šolnik si prizadeva, da skuša iz okvirnega programa po svoji strokovni usposobljenosti in kulturni razgledanosti ločiti 'važno od manj važnega in izbrati najpotrebnejše gradivo s tipičnimi primeri. Več let že govorimo o minimalnem učnem programu: vsak zase ve, kako ga izvaja. Iz svojega šolanja se spominjam matematikov ekstremistov: eden nam je dajal najtežje primere, drugi najbolj značilne, da sem še jaz, takrat povsem nematematičen tip, lahko dobival najboljše ocene, Ta drugi predavatelj je bil idealen pedagog, ki je slabega dijaka s tako očetovsko skrbjo, skornj pomilovalno obdelaval, da se je dijak vdal in se — morda že iz usmiljenja do profesorja — potrudil. Uspeh je bil dosežen. Škoda le, da nisem mogel posneti njegove potrpežljivosti tudi v svojem pedagoškem delu!

Čemu vse učenje? Non scholae... smo včasih deklamirali, danes pa je življenje obvezna parola. Šola črpa iz neposrednega sodobnega življenja. Poleg spominskega obvladovanja snovi in teoretskega znanja pravil naj si dijak pridobi sposobnost samostojnega, praktičnega, kritičnega, analitičnega in sintetičnega, študijskega dela. Vedno znova navajam primer svojih sošolcev: najslabši (brez posebne nadarjenosti) sošolec je prvi dokončal študij jusa, najboljši dijak, ki se je gnal vedno za najboljšimi ocenami, pa je zadnji končal isto stroko, ker se je v srednji šoli preveč izčrpal.

Ne smemo pozabiti, da so izjave kasnejših kulturnikov o šolskem delu večkrat zelo nepovoljne. Da pa je paradoks še večji, moramo tekste s takšnimi izjavami v šoli celo obravnavati (za primer samo Cankarja!). To ni brezpomembna stvar, če se zavemo dejstva, da je v zgodovini slovenskega naroda v dobah stisk in pretresov vselej kultura reševala situacijo pred svetom in afirmirala našo samobitnost, in sicer tista kultura, ki presega šolski strokovni okvir.

Predavatelji zaradi lepote enega drevesa ne smejo izgubiti merila za celoto dobrave. Kaj naj bi to pomenilo, prevedeno v šolski jezik? Da je razlika od strogosti do strogosti (pred informbirojem so nam predavali o trdem in mehkem tipu vzhodnega pedagoga), da represivna metoda ni edina in povsod uspešna, da dril ni kulturno oblikovanje, da disciplina na stopnji dresure že davno ni več vzor, da so Nemci (od drugod nimam literature) že pred leti spoznali, da so svojo mladino »zašolali« (verschult), ker je ogromno znala, a v življenju ostala mrtva, toga, da se končno človek ne uči zaradi učenja, da bi vse obdržal v glavi, potem pa mrtev kapital, plačan z ljudskim denarjem, odnesel v grob, temveč da plamenico kulture predaja naprej, morda s še bolj razvejanim ognjem. ŠELE KULTURNO AKTIVIZIRAN GOJENEC JE DOKAZ NAŠEGA USPEHA.

Pouk ni zgolj pitanje, ampak navajanje k lastnemu duševnemu delu in ustvarjanju. Ni mogoče vsega predelati v razredu, objektivne ovire so preštevilne, glavno pa je, da se dijak začne »sam pasti«. Potem ne bo gledal na uro, kdaj potečeta tisti dve uri domačega dela, temveč bo dodal še najmanj eno potrebno, če ne dve, za poglabljanje in splošno kulturno izobražavanje. Dokler pa mu stvar ni ljuba, se ji bo po naravi upiral, ker je pač mladostnik. Delo iz veselja, iz ljubezni ima čisto druge uspehe — to

Zavedajmo se, da pet do šest ur dnevnega šolskega dela v raznih strokah ni igrača za razvijajočega se mladostnika, saj bi še nam tak menjajoči se napor delal preglavice.

Poleg trpanja učenosti raznih ved v mlade glave, kar naj povzroči čim več možganskih zavojev, pa tudi vzgajamo ČLOVEKA, kulturo srca. Hočemo sproščenega, vedrega, kulturno polnokrvnega mladega človeka. Ni novo, da ne

(Nadaljevanje na 7. strani)

Takoj naslednje jutro smo se z motorno ladjico odpeljali v 4 km od sindikalnega doma oddaljeno mesto Ohrid, da bi si ogledali mesto in njegove znamenitosti. Iz pristanišča nas je zelo razgledan in nadarjen sedmošolec odpeljal v oni bregoviti del mesta, kjer stoji v ozki ulici kopica hišic z zelo zanimivim starinskim izrazom, a z novim napisom na tablici: »Staven pod zaštitu na zakonot«. V eni izmed teh originalnih hišic je nameščen Narodni muzej. Kot je preprosta zgradba sama, tako je preprost tudi muzej, vendar pa je v svoji preprostosti okusno urejen in ima prekrasen razgled na jezero. Naš spremljevalec nam je razlagal, da so mesto Ohrid najbrž postavili že Feničani, ki so tu potrebovali postojanko na trgovski poti v Drač.

Šli smo po bregu dalje. Na drugem bregu smo zagledali razvaline d v o r c a c a r j a S a m u e l a. A car Samuel je ta dvorec le obnavljal, zgradba sama pa je bila postavljeia že v 4. stoletju. Ta trdnjava je imela 12 kul-stražarnic. Ob napadu Gotov se je vanjo zateklo vse mesto in se od tod branilo. Teodorik je zavzel le 4 kule, več ni zmogel.

Med tem, ko nam je študent vse to razlagal, nas je pripeljal do starodavne c e r k v e s v. S o f i j e. Bila je zgrajena že v 11. stoletju. Pozneje jo je sv. Gregorij dal popraviti. V 14. stoletju je bila izpremenjena v turško mošejo. Prav letošnje poletje so jo popravljali in obnavljali. Za to delo je treba mnogo potrpljenja in sposobnosti. Ob pogledu na požrtvovalne ljudi sem se spomnila Župančičevega verza: »Svoboda drami v dušah vse moči«. On je te besede posvetil nam Slovencem, a prav gotovo veljajo danes še v večji meri za Makedonce, katerim je šele druga svetovna vojna prinesla svobodo in z njo gospodarski in kulturni razmah v toliki meri, kot ga ni opaziti pri nobenem drugem našem narodu. Makedonski narod je bil zaostal, pa skuša sedaj toliko hitreje nadomestiti zamujeno. V tej borbi za ustvaritev lastne kulture, lastne književnosti, umetnosti, glasbe je seveda največji del odpadel na Skopje, ki je kot prestolica republike postalo tudi žarišče vsega makedonskega kulturnega življenja. A tudi ostala mesta te naše južne republike zelo skrbe za kulturni dvig svojega mladega rodu.

Ko smo si ogledali še druge znamenitosti mesta, smo se podali v glavno mestno ulico, kjer se vrste prijazne trgovine. Tudi mi smo si v njih izbrali nekaj spominkov. Ko smo se vračali iz mesta proti pristanišču, smo ob jezeru naleteli na park s prekrasnim cvetjem. Najlepši so bili turški nageljni, vrtnice in rožmarin. Noben vrtnar bi ne mogel pri nas vzgojiti tako krasnih cvetov, tu pa opravi poglavitno delo narava sama in pa blaga klima. Dasi se nahaja Ohrid 675 m nad morjem, je klima izredno blagodejna.

Ko smo zvečer sedeli v Sindikalnem domu pri večerji, so nas naenkrat presenetili neki ljudje. Z motornim čolnom so se pripeljali in nas iskali. To so bili predstavniki naše stroke, učitelji in profesorji, gimnazijski ravnatelj, predsednik prosvete in član CK, mlad in požrtvovalen politični delavec. Seveda smo jih bili veseli. Mi smo se jim bili namreč pismena najavili šele za naslednji dan. Ko so izvedeli, da smo že dopoldne hodili po mestu, so najeli motorni čoln in prišli k nam v Sindikalni dom! Lahko si mislite, da je bilo snidenje s temi ljudmi zares prisrčno. Ves večer nam je potekel v najboljšem razpoloženju. Druga za drugo so se vrstile slovenske in makedonske pesmi. Potem pa nas je oficielno pozdravil direktor gimnazije. Predsednik našega sindikata tov. Štefan Trobiš se mu je s prav tako prisrčnim govorom zahvalil za toliko pozornost in h koncu pozval te dobrodušne Makedonce: »Le mi Slovenci in Makedonci držimo skupaj, ker smo na skrajnih konceh naše domovine! Če bo tako, bo v naši državi vse trdno stalo in nam je ne bo mogel nihče omajati in nam nihče ničesar vzeti.«

Naslednje jutro sem se zgodaj prebudila. Ura je kazala šele pol 3, a zunaj je že nekaj šumelo. Čeprav je bil še mrak, sem vendarle opazila starčka, ki je skrbno zalival cvetje okrog našega doma in z vodo čistil tla krog in krog. Ko smo ob 6. uri vstali, so pridne Makedonke že počistile vse hodnike in stopnice v hotelu, da sta bili zunanjost in notranjost stavbe povsem praznični. Pa se nekateri tako boje umazanije v Makedoniji! — Po zajtrku smo z večjim parnikom, ki so ga baje v kosih pripeljali iz Smedereva, odpeljali na polotok sv. Nauma. Na poti nam je kapitan ladje in vsega Ohridskega jezera razlagal zanimivosti jezera, ki je 32 km dolgo in 17 km široko, 286 m globoko in ima 695 m nadmorske višine. V jezeru živi veliko rib in školjk. Posebno cenjene so jegulje, katerih je največ ob polotoku sv. Nauma. Na polotoku je samostan sv. Nauma, na katerem smo že z ladje videli letnici 1015—1925. Sv. Klementa in Nauma je poslal bolgarski kralj Boris l. 983, da bi kot učitelja vere tu širila bolgarski vpliv. Toda mož se je zmotil. Makedonski narod že ve, zakaj ju časti. Cerkev na dvorišču samostana je bila postavljena najbrž l. 905, kot nam je razložil naš spremljevalec. — Freske v cerkvi je delal Trpko Zograf, domačin. Toni fresk so zeleni. Rezbarije (duborez), ki so seveda tudi v tej cerkvi, so bile pokrite z bakrom, zato so se izgubile finese lesa. Izdelali so jih mojstri debarske šole l. 1711. Prvotni stari duborez pa izhaja iz 11. stoletja. Za časa balkanskih vojn je bilo mnogo tega odnešenega v Sofijo.

Tu, na polotoku sv. Nauma je prav lepo. V ližini cerkve je visok stolp, od koder se nam je nudil krasen pogled na jezero, na bližnjo Galičico, Jablanico in Mokro goro, ki je že na albanski strani. Kopasti vrhovi gora, od koder ne more sneg tako hitro zdrveti v dolino kot z naših strmih pobočij, kar vse leto zadržuje sneg po vrhovih, čemur se mi kar nismo mogli načuditi, kadar smo pomislili, kako daleč na jugu smo. — Tik pred samostanom priteče v jezero Črni Duim, ki ima potem po vsej dolžini jezera svojo strugo. Njegova voda se ne meša z jezersko, česar mi kar doumeti nismo mogli.

Na tem polotoku stojita dve graničarski karavli. Komaj 150 m stojita vsaksebi. Graničarji pa žive med seboj v lepem sožitju. Na strehah karavelj sta napisani imeni: Tito, Enver.

Čas v Ohridu nam je vse prehitro potekel. Na večer pred odhodom so prispele v naš dom še ekskurzije iz Novega Sada, Zemuna, Sarajeva. Pa tudi nekaj drugih gostov je bilo še napovedanih. Ko smo zjutraj krenili na pot, nam je bilo vsem tesno pri srcu. Vsi pa smo se tolažili z mislijo: »Sem bomo pa še prišli!«

60 letnik prof. Gustav Šilih
petnajst let na mariborskem učiteljišču

Konec leta je poteklo 25 let, odkar je pričel prof. *Gustav Šilih*, ki je 31. julija 1953 obhajal šestdesetletnico svojega življenja, svoje plodonosno, samo z okupacijo pretrgano pedagoško delo na mariborskem učiteljišču. Upravičeno ga moremo imenovati za doslej najpomembnejšega nadaljevalca in izpopolnjevalca tradicij, ki jih je učiteljišču v Mariboru kot žarišču pedagoškega dela za celotni severni predel slovenskega ozemlja, zasnoval in utrdil veliki pedagog Henrik Schreiner.

S svojim temeljitim pedagoškim znanjem, nenehnim zasledovanjem naprednega vzgojeslovja in dušeslovja ter na teh temelječih učnih metodah, oplojenim z bogatimi izkušnjami dolgoletne prakse kot profesor pedagogike, metodike in psihologije, je vzgojil celo vrsto učencev, ki danes na najrazličnejših in odgovornih mestih vseh vrst šol in kot izvrševalci ljudske oblasti, prenašajo, nadaljujejo in poglabljajo njegovo pedagoško delo. Od 28. novembra 1928 in nepretrgano do danes z izjemo v dobi okupacije je posvetil vse svoje moči vzgoji učiteljskega naraščaja, ki mu je bil najbolj pri srcu. Vedno je poudarjal in še opozarja na to, da je temeljne važnosti, da dobi osnovna šola kot glavna ljudska izobraževalnica najboljše učne in pedagoške moči.

S svojo lastno delavnostjo, natančnosjo, vestnostjo, točnostjo, čutom odgovornosti i. dr. lastnostmi pravega pedagoga, je kot osebnost bil vzor mlademu učiteljskemu naraščaju. Njegova predavanja na mnogih pedagoških tečajih za učitelje in starše, ki so jim prisostvovali tudi dijaki, njegove pripombe ob hospitacijah, vzornih nastopih — sam je neštetokrat nastopal pred kandidati v vadnici — mnoga dragocena skripta, ki jih je pripravljal dijakom, njegove izredno skrbno izdelane priprave, obogatene z neštetimi dodatki najnovejših znanstvenih in izkustvenih ugotovitev, vse to je pedagoško neprisiljeno in konstruktivno vplivalo na oblikovanje bodočega ljudskega učitelja.

Še vedno je, čeprav upokojenec, duša podružnice Pedagoškega društva, katere predsednik je, nadalje Vzgojne svetovalnice, še vedno predava na pedagoških tečajih za starše v vseh mestnih terenih oz. Ljudskih univerzah, v okolici in v vseh okrajih severne Slovenije kot najbolj zaželen predavatelj. Njegovo pedagoško pero ne le, da počiva, ampak prav sedaj zajema iz globine svoje bogate zakladnice pedagoških izkušenj in znanstvene razgledanosti, ko zasleduje domače jugoslovanske, angleške, francoske in nemške revije in pedagoška dela.

K mnogim njegovim tehtnim člankom, ki ga ne kažejo le kot sijajnega eklektika, ki zna prenesti na domača tla tiste ideje, ki bi oplodile našo pedagogiko in uspešno reorganizirale naše šolstvo, ampak tudi kot samoniklega pedagoškega misleca in organizatorja našega šolstva, k delom kot so njegove še danes veljavne *Učne oblike* (SŠM 1939), *Reforma učiteljske izobrazbe* (JUU 1936), je po vojni izdal knjižico *»Vzgoja otrok v naši družini* (Zal. Obzorja 1952, izšlo tudi v hrvaščini 1953), v pripravi ima še Didaktiko in metodiko slov. jezika. Problemi šolskega nadzorstva, Otroške napake, Vzgoja staršev i. dr.

Kot njegovi učenci in mlajši kolegi želimo, hvaležni za njegovo dosedanje delo, tov. profesorju Gustavu Šilihu še mnogo zdravih, srečnih in za razvoj slovenske pedagogike in slovenskega šolstva ter njegovega naraščaja plodnih let do skrajnih meja življenja.

—ič.

O humanosti pri srednješolskem pouku

(Nadaljevanje s 6. strani)

smemo vzgajati posebnežev in ker smo pedagogi eden izmed najmočnejših vzornikov zelo kritičnega mladostnika, tudi naš zgled naj ne bi bil posebnež. Originali pedagogov so bili vedno in so večno živi. Spominjam se bradatega profesorja, ki smo mu v dijaškem argotu vzdeli priimek Zevs. zmerjal nas je s »prekletimi svinjami«, vse je bežalo pred njim, čeprav je odraslim bil znan kot dobričina. Posebnež je bil, posebnež tudi pri pouku: v peti šoli je dajal proste naloge v starogrščini — bilo je kajpak vse rdeče. Nalogo je prečrtal, spodaj pa napisal — zadostno.

Iz dijaške ankete smo zvedeli, da dijaki (višješolci) zelo težko prenašajo zmerjanje in zbadanje (zafrkavanje), kar je sicer včasih učinkovito, lahko pa koga zadene za dolgo prihodnost. V anketi so želeli več človeškega umevanja in ravnanja.

DIJAKI IMAJO PRAV, TODA —

Toda, sledijo še druge ugotovitve. Ali so dani vselej in povsod pogoji za blagodejno pedagoško učinkovanje? Ali ni polno objektivnih, materialnih ovir? Ali te ne spremlja do vrat učilnice skrb za družino, bolezen, pomanjkanje in si šele ob vstopu v razred nadeneš krinko vedrega pedagoga, kakor to priporoča ali zahteva šolski predpis? Vse gre lepo, dokler teko odgovori gladko. Ko pa ne gre — in za to si tu, da bi šlo — ali če žanješ posmeh, kakor misliš v svoji bolestni prenapetosti, nasršenosti, pa se sproži v tebi plaz nevolje, ki odnese vse tvoje lepe načrte in dijaka z odra. Marš, nezadostno!

Mladina je neusmiljena v svoji kritiki in zahtevah, toda najde smisel tudi za pedagogove osebne težave, kot nam je to lepo prikazal pred leti angleški film.

Dalje: Kako boš zmogel kakovostno predavati v nižji več ko 20, v višji pa več ko 18 tedenskih ur pri natrpanih razredih in slabih dijakih? Če se hočeš za vsako uro temeljito pripraviti, imaš dela dovolj! Poleg tega pa imaš še druge kulturne dolžnosti!

Mislite, da na učenje, ki je nekakšno usedanje kulturnih vrednot, povoljno vpliva negotovost učnega programa, večni poizkusi z jeziki, s predmeti sploh? Vse se melje, je nestalno, mi pa zahtevamo od mladega, rastočega bitja nekaj trdnega. Ali se ne maje njegovo zaupanje v delo, v vzgojitelje?

Ali je odnos prosvetnih in nadzornih oblasti vedno takšen, da vpliva bodrilno na delavca, ki dela »na terenu« — učilnica je namreč preizkušnja vseh teorij in sklepov raznih zborovanj in konferenc. Hic Rhodus.

Kdor vse to in še marsikaj potrebnega upošteva, ugotovi, da je pedagoško delo sicer res vzvišeno in lepo, toda tudi težaško, poleg tega pa vselej in povsod odgovorno. Quem dii odere... ni prazna fraza. Mislim, da ni odveč, da včasih tudi JAVNO TO POVEMO!

Govorimo in pišemo o novem človeku — kdaj se bo rodil? Kdaj nastal novi svet? Dokler ga bomo oblikovali mi, ki smo vsi nekam obteženi, zagrenjeni in prezgodaj izčrpani in premalo sproščeni, se ne more roditi. Mladina nas posnema, povzema naš mrki pogled — in ko ga zagledam v razredu v neštetih očeh mladincev, se prestrašim svojega početja. Kje bo radosten novi rod, če smo mi mračni? Nehote prenašamo svoje tegobe in težave svojih družin na gojence.

Če torej hoče spremenjeni družbeni red, da bo iz rok pedagogov sedanjikov sprejel polne, življenjsko vedre, harmonično vzgojene in humane kadre, naj tudi NAM po svojih močeh in s svojimi sredstvi pomaga do teh visokih ciljev! Boljši, prenovljeni pedagoški delavci bodo porok za rojstvo novega človeka! Morda pa res kdaj nastopi doba, ko bo geslo »človek človeku volk« samo še nenevaren spomin iz davno minule bajke...

L. St.

Šmartno - Ledina in mačehovski predmet petje

Teorija — praksa. Predmet: petje. Zadnji na urniku, zadnji v izkazih in tudi v učnih načrtih. Premišljeval sem, kje je vzrok. Priročnik, lepa knjiga — in zopet zgolj teorija. Pač malo privlačna za večino učiteljev, zlasti pa še za mlajši naraščaj. Pa sem le našel učiteljico, ki mi je dejala: Na naši šoli poučujeta kar dve po tej metodi! Pa sem se s tov. Albo Slokan pogodil, da bo pregovorila ti dve tovarišici, da pristaneta na hospitacijo.

Dana beseda dela dolg. Ves kolektiv na naši šoli se je odločil, da bo poslušal tak nastop. Vlak nas je odpeljal v temo. Velenje — Celje — Zidani most — Ljubljana. Osem tovarišev je bilo med potjo pevsko razpoloženih. Razpoloženje je ustvarjalo radovednost. Knjiga je prehajala iz rok v roke. Vsak se je hotel pripraviti na eventualna vprašanja.

Pozdravila nas je zgradba vadniške šole — Ledina. Glavna vrata, vrvež pred šolo. Šmartno — Ledina, ista slika. Že se pozdravimo z upraviteljem te velike zgradbe, res pravega mravljišča. Topel sprejem pri njem in njegovem kolektivu. Ta trenutek sem zaznal, da smo utrli pod do zbliževanja vasi z glavnim mestom naše republike.

Razgovor je postal tako živahen, da smo imeli občutek, kot da se poznamo že od davna, čeprav smo si stisnili roke pred nekaj minutami. Tovarištvo, res odkrito tovarištvo delavoljnih ljudi. Že v zbornici smo se spoznali s tov. Erker Danico, ki nas je sedaj povabila v prvi razred.

Saj ni mogoče, a vendar je minilo 45 min. Kar hudoval sem se na zvonec, kljub temu, da se mnogi hudujejo, da ne zvoni že preje. Končana je bila učna ura, ki nam je dala toliko lepega. Metoda — vzgojni momenti — vsestranska zanimivost v pouku — vzgoja pravilnega govora — neprisiljena povezava štetja z utrjevanjem in vendar je bila to ura petja! O tej uri bi se dalo pisati na široko za vse one, ki morda vidijo v pevskem pouku breme v učnem načrtu. Kratko, ta ura nam je ostala nepozabna. Mnogo, mnogo smo se naučili. Zaključek je bil: resno delo ustvarja uspehe. Le še nekoliko in že smo bili v drugem razredu. Nadaljevanje prej doživelega. Sprejel nas je smehljajoči obraz tov. Cvetkove. Že teče delo. Trozvok navzdol in navzgor. Kar vidim bralce, kako se čudijo. Morda bi se čudil tudi jaz, če bi tega ne videl in slišal. Zopet ura, ki nas je pritegnila, še bolj pa mlade ukaželjne glavice, ki so že mojstrsko zadevale zgornji, srednji in spodnji ton. Vse se je tako vezalo na delo v prvem razredu, da sem globok vzdihnil: »Ko bi povsod delali tako bi bil to najidealnejši poklic od vseh, kar jih je na naši zemlji. Toda, žal . . .«

Globoko se mi je vtisnila v spomin poleg vsega poučnega in stvarnega tudi velika ljubeznivost, prijaznost, veselost ob samem delu. Misli so mi pohitele do vzgojiteljev, ki zahtevajo železno disciplino. Da, vsi tisti, ki še mislijo, da je palica »mati učenosti«, bi se ob taki hospitaciji bridko pokesali in spremenili odnos do mlade ukaželjne mladeži.

Dve učni uri sta za nami. In že nas je stanovsko tovarištvo tako povezalo, da smo želeli še in še. Vsa dolga pot, ki je povzročila utrujenost, je splahnela kot ljubljanska megla. Zopet nas je vodila pot v prvi razred. Stvarni pouk. V razredu so že sedeli učiteljiščniki z vodnikom metodikom. Okolje nas je zajelo. Otroci — zbrani v skupini, brez šolskega sedežnega reda. Na tabli slika rane jeseni. Govor se preliva poln sočnosti. Mlade glavice delajo, spoznavajo, bogatijo govorni zaklad. In že je konec ure. Na tabli se je slika prelevila v prikaz pozne jeseni. Učitelj in kreda! Prav kot mizar in žaga ali krojač in škarje. Ne, to ni bila običajna obrt, to je bila umetnost, to je bilo ustvarjanje s pravo ljubeznijo do poklica. Spomnil sem se na leta, ko je tudi nas vodila pot do rednih hospitacij. Rad bi jim videl, tem mladim učiteljiščnikom v srce in prebrskal vse kote, kako so sprejeli to uro, ki jim je dala toliko koristnega, lepega in pravilnega. Takrat me je zajela misel, da je delo in zopet delo tisto, kar dviga nas, našo mladino in kar ustvarja resnično življenje, pravo delovno življenje graditeljev nove družbe.

Prijeten je bil razgovor. Toliko je bilo vprašanj in tolmačenj, da bi lahko sedeli ure in ure. Toda načrt obiska beli Ljubljana nas je klical naprej. Ali so lahko besede povedale vse, kar smo ob razhodu čutili mi? Ne, nikakor ne. Toda nekaj nas je zvezalo, nastal je most, ki naj bo predhodnica med vasjo in mestom.

Rössner Edvard

K članku

Kdo je v krizi?

Naslov članka je brez dvoma vzbudil med prosvetnimi delavci veliko pozornost. Slika nam krizo Sodobne pedagogike z vseh plati (materialne in moralne) tako prepričljivo, da je ugotovljenim dejstvom težko ugovarjati. Toda s samim ugotavljanjem dejstev krize še ne bomo odpravili. Poiščimo še nekaj vzrokov, ki so privedli revijo v krizo, nato pa nakažimo rešitev za njeno odstranitev.

Kar se materialne strani tiče, je poleg prešibke zavesti, ki jo izpričuje premajhno število naročnikov, preveliko pa v nerednih plačnikih, krivda tudi na organizaciji, ki je opuščala stalno propagando in istočasno pobiranje naročnine v manjših obrokih. Polletna ali celoletna naročnina za eno samo revijo zares precej globoko seže v žep posameznika, kar končno dovede do ustavitve pošiljanja, pri reviji pa do velikega minusa v blagajni. Učitelj in profesor sta poleg tega še naročena na vrsto drugih revij in časopisov, ki obremenjujejo njegov kulturni davek. To nam je nazorno prikazal članek v 17. številki P. D. z naslovom »Na kaj so naročeni naši prosvetni delavci in na kaj uprave naših šol«. Ta slika našteva okoli 30 revij in 15 časopisov ter velja za postojnski okraj. Članek sam bi zaslužil natančno osvetlitev v republiškem merilu.

Da sta bila nekoč *Popotnik* in *Učiteljski tovariš* na dostojni višini in materialno dobro podprta, je bila zasluga stanovske organizacije, ki je že v *članarini* upoštevala *obvezno članarino*. Vsak član ju je redno plačeval in tudi rad bral. Te ugodnosti po osvoboditvi nismo znali dovolj ceniti niti je uresničiti. To je preprečevala tudi *nesorazmerna razdelitev članskih prispevkov* med društva, republiške odbore in centralo, kar velja še danes. Delež centralnemu odboru bi bilo treba porazdeliti med centralni odbor in republiške odbore tako, da bi bila v članarini obsežena tudi naročnina za stanovski tisk. Ta naloga pripada republiškim občnim zborom in kongresu samemu.

Da omenjena kriza zajema tudi *moralno stran* naše zavednosti, je deloma že nakazano v članku samem. Kje so še nadaljnji vzroki? Uredniški odbor si želi člankov iz prakse. Zakaj jih ni ? Naša šolska praksa je tesno povezana z marksističnim svetovnim nazorom, na katerem sloni naš pouk. Malo pa je med nami ideologov, ki bi lahko stopili pred čitajočo javnost z *izdelanimi tezami* in *neoporečeno stilizacijo*. Dalje: naša *učna metoda* je bila po vsem navalu delovne šole v nekaki dilemi: za staro ali za novo šolo? Razčiščenje bi se bilo moralo izvršiti v dobi druge svetovne vojne, ki je to delo prekinila. Osvoboditev je našla uničen pedagoški tisk, nagla socializacija nas je prehitela. Sodobni pedagogiki priča naloga, da postane *usmerjevalka nove toda že preizkušene metode in socialistične pedagogike*. Le redki so taki nalogi kos in še ti so preobremenjeni z delom.

Pripominjamo še to, da je šele III. plenum ZK (KPJ) postavil načelo svobodne razprave v govoru in tisku in tako široko odprl vrata k javnim razpravam o važnih političnih in vzgojnih problemih. Publicisti se pred tem časom niso mogli vzgajati niti oblikovati, zato jih danes še pogrešamo. Napisati razpravo o karšni koli strokovni stvari ni lahek posel, zlasti ker bralec pričakuje nekaj dovršenega, preizkušenega. Za tako delo nam je doslej primanjkovalo določenega merila in medsebojnega sodelovanja. Zato odobravam stališče, naj Sodobna pedagogika *zniža prestroga merila pri akceptiranju prispevkov in preide k vzgoji svojih bodočih sodelavcev* iz širokih plasti prosvetnih delavcev. *Neustrezne rokopise naj vrača avtorjem v popravek s primernimi navodili.* To delo je sicer zamudno in povezano s stroški, vendar pa vodi k pozitivnim uspehom. Iz množice prispevkov bi polagoma zrasla najkvalitetnejša dela in revija bi postala privlačnejša. Predmetne komisije, pedagoški aktivi in strokovni krožki na osnovnih šolah bi na tem polju lahko ustvarili mnogo koristnega. Razprave, kakršne so prof. G. Šiliha » Učiteljevo oblikovanje metodične enote« ali V. Kunstlja »Pouk fizike s preprostimi sredstvi v 4. razr.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Nepopisani listi

Zaradi pomanjkljivega znanja osnovnošolskih učencev leti na račun osnovne šole marsikak očitek prenekaterikrat neupravičeno, često pa tudi upravičeno. Ni pa tarča le osn. šola, kajti očitki niso redki tudi na račun gimnazije in drugih šol. Delovna raven naše šole in z njo kot nujna posledica tudi raven znanja šolske mladine ni na zadovoljivi višini. Samo po sebi se razume, da ne moremo in ne smemo večjih ali manjših učnih uspehov neodgovorno napriti le objektivnim težavam. Stvari je le v prid, ako smo v presoji stvarni in če osebni del krivde vzamemo šolniki nase. Vsak spodrsljaj ni opravičljiv!

S čim se srečujemo v šolski praksi?

Na neki višji strokovni šoli so se zbrali učenci in učenke iz različnih krajev Slovenije z dovršenim IV., V. in VI. razredom osn. šole in I. do IV. razreda gimn. V sedmih primerih (od 46) se je ugotovilo, da učenci v osnovni šoli sploh niso imeli pouka iz geometrije. V treh primerih učenci V. razreda osn. šole niso imeli pojma o zemljevidu, češ da ga v šoli niso videli. Vsi trije učenci so dokaj bistri, zemljepisje jih zanima in ni razloga, da bi jim ne verjeli. Šolo so končali 1950. leta. Neki absolvent nižje gimnazije ni obvladal računske snovi III razreda osn. šole — uporabnik nalog s sklepanjem z enote na množino. Očitno je izdelal po neki milosti, ker ga v vseh predmetih prekašajo nekoliko boljši učenci z le osnovno šolo.

Morda bi še lahko navedel kak primer, vendar naj zadostujejo navedeni, saj že ti izpričujejo, da se v našem pedagoškem delu vsekakor dogajajo z ničemer opravičljivi propusti. V predmetniku in učnem načrtu je računstvo z geometrijo in pouka zemljepisja si ne moremo predstavljati brez zemljevida. Gimnazija pa, čeprav podeželska, pa tudi ne sme kar tjavendan deliti spričeval o dovršeni nižji gimnaziji. Pri tem pa ne mislim zgolj na učitelje, temveč tudi na inšpekcijo. Tako nepopisanih listov pa vendarle ne bi smeli pošiljati v svet z nobene šole.

Besede sem napisal v prepričanju, da je prav in koristno, če si malce še sami izprašamo vest tud pred javnostjo.

H. I.

*

Roditeljski sestanki s hospitacijo v razredu

Ena izmed nalog, ki si jo je poleg drugih zadal v preteklem letu pododbor v Sentjurju, je bila uvedba roditeljskih sestankov s hospitacijo staršev v razredu. Pobudo in tudi napotke za tako obliko in metodo zbliževanja doma s šolo je dala tov. Rojčeva iz Ponikve pri Grobelnem. Roditeljski sestanki take vrste so bili v Ponikvi, Sentvidu, Teharju in drugod Posebno zanimivi in uspešni so bili tam, kjer so si izbrali za uro hospitacije pouk moralne in družbene vzgoje. Ker se starši posredno po otrokih zelo zanimajo za moralni pouk, je bil obisk navadno stoodstoten.

Roditeljski sestanki naposredno po hospitaciji odstranijo še zadnji preostanek zidu med šolo in domom. Pod živim vtisom otrok, staršev in učiteljev zbližujejo dom in šolo v skupnem interesu pri pouku in vzgoji. Otroci po takih hospitacijah in sestankih zavestneje občutijo dolžnosti do učenja, lepega vedenja, ljubezni do staršev, učiteljev, do domovine, čutijo, da imata dom in šola do njih iste naloge iste namene in isto ljubezen.

Starši, ki so tako dobili vpogled v šolsko učno in vzgojno delo, v sam učni proces, so se nujno spomnili svojega šolanja. Šola jim je namah postala bližja, pravilno so ocenili njeno vlogo in potrebo. Tovariši, ki so prirejali te vrste roditeljske sestanke, se pohvalijo tudi, da so imeli zaslombo pri starših tudi v pogledu materialnega preskrbovanja šole. V tem šolskem letu bodo priredile vse šole na območju tega pododbora vsaj nekaj s hospitacijo povezanih roditeljskih sestankov.

Ciril Hočevar-Hinko Pajer

Taborniške igre

Glavni namen knjižice je, da ob igri v naravi mladina vzljubi prirodo, jo zna podrobno opazovati, izostri svoje čutne organe, da se znajde v vsakem položaju, razvija smisel za zavestno krepitev svojega zdravja. Igre navajajo k dobremu tovarištvu, vzgajajo k smislu za notranjo disciplino, ki ji potem zunanja sama po sebi sledi, k zdravemu tekmovanju, vzbujajo pa tudi vse ostale moralne vrednote, ki odlikujejo mladega človeka naše družbe. Kljub temu, da knjižica v ničemer ne nosi nekega napadalnega militarističnega duha, tendenca, ki jo danes opazimo v sličnih k surovosti in brezobzirnosti vzgajajočih igrah celo še povojne Nemčije i. dr., pa vendarle posredno vzbuja in krepi pravilnega narodnoobrambnegaduha in socialistični patriotizem.

Knjižica ne bo prišla prav le vodjem tabornikov, ampak vsaki osnovni šoli in nižji gimnaziji. Šole, ki nimajo svojih telovadnic, bodo dobile v tej knjižnici za svoje telovadne ure nešteto pobud za igro v naravi in v šolski sobi.

Hvaležni smo piscema, ki sta znana pedagoga, telovadca, športnika, tabornika ter ljubitelja mladine, za to res koristno in lepo knjižico, ki naj doživi še mnogo izpopolnjenih izdaj!

—va.

RAZPIS PROSTIH SLUŽBENIH MEST ZA PROSVETNE DELAVCE V POSEBNIH VZGOJNIH USTANOVAH

Svet za prosveto in kulturo LRS

razpisuje

v sporazumu z okrajnimi sveti za prosveto in kulturo sledeča službena mesta v posebnih vzgojnih ustanovah:

a) v vzgajališču Smlednik (okraj Kranj) 3 mesta za učitelje ali predmetne učitelje;
b) v deškem vzgajališču Logatec (okraj Ljubljana - okolica) 6 mest za učitelje;
c) v dekliškem vzgajališču Višnja gora 2 mesti za učitelje;
d) v deškem vzgajališču Veržej (okraj Ljutomer) 1 mesto za učitelje.

Pri vseh navedenih zavodih bo urejeno stanovanjsko vprašanje. Razen tega pa bodo prejemali učitelji na teh zavodih poleg plače še honorar za težje delo.

Interesenti naj vložé prošnje preko okrajnih svetov za prosveto in kulturo na Svet za prosveto in kulturo LRS, istočasno pa naj obvestijo SPK LRS, da so prošnjo vložili. V prošnji naj navedejo kratek potek dosedanjega službovanja.

Iz oddelka za šolstvo
Sveta za prosveto in kulturo LRS

IZDAJE »MLADINSKE KNJIGE« V ŠOLSKEM LETU 1953-1954

LISTI:

Ciciban — 9 številk — posamezna številka 15 din, celoletno 135 din
Pionir — 9 številk — posamezna številka 15 din, celoletno 135 din
Pionirski list — 50 številk — posamezna številka 5 din, celoletno 180 din
Mlada pota — 9 številk — posamezna številka 20 din, celoletno 180 din
Mladina — 4 številke mesečno — posamezna štev. 10 din, celomesečno 40 din

KNJIŽICE:

Sinji galeb — posamezna broširana knjiga 90 din, 10 knjig 810 din. — Doslej so izšle že tri knjige, ki jih lahko naročite.
Čebelica — posamezna knjiga 50 din — celoletno 5 knjig za 250 din. — Doslej je izšla prva knjiga, ki je razprodana.

POSAMEZNE KNJIGE:

Te knjige so posebno primerno čtivo za mladino in za izpopolnitev šolarskih in ljudskih knjižnic.

Ciciban — vezan v polplatno iz leta 1952-53 — 355 din
Pionir — vezan v polplatno iz leta 1952-53 — 355 din
Hočevar: *Taborne igre*, broširana 98 din
Godec: *Šotori*, broširana 98 din
Augusta: *Lovci jamskih medvedov*, broš. 200 din, polpl. 320 din, celopl. 380 din
Twain: *Kraljevič in berač*, broš. 195 din, polpl. 295 din, celopl. 365 din
Gerlanc: *Mladi rod Kočevske*, broširana 120 din
Heinroth: *Iz življenja ptičev*, broširana 210 din, polplatno 290 din.
Šmit: *Kaj nam je popisal Jakec*, broširana 120 din
Strle: *Med proletarci*, broširana 140 din
Robič: *Makedonske pripovedke*, broš. 198 din, polpl. 260 din, celopl. 340 din
Lagerlöf: *Čudovita potovanja*, broš. 450 din, polpl. 560 din, celopl. 690 din.
Bevk: *Tonček* — igra — broširana 110 din
Gradnik: *Narobe svet* — pesmi — broš. 140 din, na boljšem papirju 170 din
Brenk: *Igra o bogatinu in zdravilnem kamnu*, broširano 110 din
Gulliver: *Slikanica* v velikem formatu — 250 din
Bevk: *Tonček* — zbrano delo št. 4 — br. 140 din, polpl. 190 din, celopl. 250 din
Pearl S. Buck: *Otroci s povodnim bivolom* — 135 din

V teku leta bo izšlo poleg zgoraj navedenih posameznih knjig še nad 30 drugih, o katerih Vas bomo še pozneje obvestili. — Šole, knjižnice in posamezniki se lahko naročijo v naprej na vse liste, knjižnice in posamezne knjige, ter poravnajo račun v proračunskem letu 1954.

RAZPIS

Državna založba Slovenije v Ljubljani

razpisuje

v soglasnosti s Svetom za posveto in kulturo LRS

natečaj

za sestavo naslednjih učbenikov za osnovne šole:

ČITANKO za V. razred osnovne šole,
RAČUNICO za II., III., IV. ter V. in VI. razred osnovne šole (en učbenik);

za gimnazijo pa:

SLOVENSKO BERILO za V. razred gimnazije,
SLOVENSKO JEZIKOVNO VADNICO za IV. razred gimnazije,
SLOVENSKO SLOVSTVO za viš. razrede gimnazije,
SRBSKI IN HRVATSKI VADNICI za III. in IV. razred gimnazije,
ARITMETIKO IN ALGEBRO za I., II., III. in IV. razr. gimnazije,
GEOMETRIJO za V. in VI. razred gimnazije,
ZEMLJEPIS za V. razred gimnazije,
ORGANSKO KEMIJO za višje razrede gimnazij,
ANORGANSKO KEMIJO za višje razrede gimnazij,
RAČUNSTVO za vajenske šole.

Pisec najboljšega rokopisa za vsak navedeni učbenik bo poleg honorarja, ki ga sporazumno določita s pogodbo pisec in založba, prejel tudi nagrado od

30.000—50.000 dinarjev.

Posebna komisija, ki jo bo postavil Svet za prosveto in kulturo LRS, bo ocenila predložene rokopise in tudi za kvalitetna dela, ki sicer ne bodo tiskana, podelila nagrado od

10.000—25.000 dinarjev.

Rok za vlaganje rokopisov, ki naj bodo označeni s šiframi, je za vse učbenike razen za Geometriji V. in VI. (rok za ta dva učbenika je 1. XII. 1945),

1. september 1945.

Pojasnila za sestavo učbenikov dobe pisci pri Državni založbi Slovenije, redakcija šolskih knjig, kjer bodo oddali tudi rokopise.

Nekaj pripomb k članku „Zgodovinopisje in šolske učne knjig“

Tu nameravam govoriti le o svojem zgodovinskem učbeniku za prvi razred gimnazij, in to zlasti v zvezi s kritiko tov. L. Bizjaka, ki je preveč splošna, nekonkretna, že na prvi pogled v marsičem neresnična, mestoma nejasna in nasploh preveč zgolj filozofirujoča.

Od osvoboditve do danes sta izšla samo dva zgodovinska učbenika za prvi razred gimnazij, namreč Binter-Petaurerjev brez ilustracij 1947 poslej imenovan I) in moj z ilustracijami 1951 (poslej imenovan II), ki so ga ponatisnili letos (ponatis poslej imenovan III), čeprav ima za letnico izdaje 1951. leto. Besedilo III je v primeri z besedilom II v celoti naraslo za dobro vrstico (gl. str. 23!), torej praktično nič. II je potemtakem enako III, le s to razliko, da je II tiskan z večjimi, III pa z manjšimi črkami.

Poverili so mi nalogo, da napišem besedilo za učbenik. Moj tekst (II) je pred tiskanjem pregledala komisija treh pooblaščencev in nato pred odobritvijo še ta ali oni član Sveta za prosveto in kuturo, vsekakor činitelji, ki so vsestransko legitimirani za tak posel. Vse pripombe pregledovalcev svojega teksta sem seveda brez izjem upošteval, izjavljam pa, da med njimi ni bilo nobenih načelnih pripomb, kot jih kot »negativne« navaja tov. Bizjak. S tem pa kajpada nikakor ne trdim, da so za vsebino mojega besedila odgovorni recenzorji. Vrhu tega funkcijo pregledovalcev rokopisa kar samodejno ne istovetimo s funkcijo praktičnih poučevalcev, ki so ravno zaradi svojega neposrednega operativnega dela upravičeni, da najbolj kritično gledajo na učne pripomočke. Skratka, odgovornost za kritizirani učbenik prevzemam nase docela.

K stvari!

1. Ko govori tov. kritik o zakonitosti zgodovinske nujnosti, ki je lastna vsakemu zgodovinskemu dogodku, ko poudarja, da je treba določiti notranjo kavzalnost zgodovinskih pojavov, t. j. kritično presojati historična dejstva, pripominja, da »ni čudno, da prihajamo do tako nemogočih subjektivnih trditev in analiz«. Tov. kritika prosim, da konkretno pove, če in kje to zadeva moj tekst. Morda misli kritik pri tem vselej na besedo »nujno?«. Fraz nasploh, upam, ni v mojem članku. Razen tega gre vendar za prvošolce.

2. Ko govori o ekonomiki kot temeljnem faktorju v zgodovini, izrecno poudarja, da nam o »masah ali kolektivih (menda misli na ljudstva, op. pisca) najmanje govori dosedanja zgodovina, še manj pa se nanje oslanja zgodovinska razlaga.« Nasvet: pazljivo naj prebere moje besedilo!

3. Ko govori izrecno o naših zgodovinskih tekstih, pa pravi, da je tod nasprotno »naštetih celo vrsto imen poedinih vladarjev, božanstev ali drugih suhoparnih zgodovinskih dejstev, ki nimajo nobene razlage, ampak so tam za okras knjige, ali pa zato, ker jih je avtor našel na tem mestu v kaki drugi knjigi.« Odgovor: Če bi zbrali vsa imena junakov, kraljev, voditeljev in božanstev, ki jih omenjam v svojem učbeniku in bi jih zvrstili drugo za drugim, bi tako ne napolnili niti pol knjižne strani mojega teksta. Drugo pa je, ali cele vrste imen res nisem razložil, tako da gre edinole za »suhoparno naštevanje«? Ne izključujem, da sem kaj povedal morda pretesno. Toda trdim, in o tem se lahko vsakdo prepriča, da je kritika tov. Bizjaka tudi v točki 3 iz trte izvita; kvečjemu, če kritik kot filozof pojmuje »razlago« drugače, kakor jo pojmuje zgodovinar. Res je nadalje, da si imen avtor ni izmišljal, marveč jih je našel nekje zapisane, ali bolje, je že na pamet vedel zanje, vendar jih je od velikega števila »primerno število« izločil (na pr. od stotine orientalnih vladarjev sem v knjigi omenil le 5 (+ 2), vse sem seveda tudi razložil).

4. »morda je mislil (avtor, op. pisca) le na število strani učnega teksta«. Slehernega bralca teh vrstic bo menda lahko prepričati, da naraščajo strani vsakega besedila slabo, silno počasi, n. pr. samo z naštevanjem imen, slednjič jih celo zmanjka, z blazno hitrostjo pa se veča besedilo n. pr. z dolgoveznim filozofiranjem..

5. »pri naštevanju dejstev imen in »nepotrebnih podrobnosti« je (moj sedanji tekst, op. pisca) presegel vse dosedanje tekste«. Že tu naj pojasnim, da ima I 110 strani (po 40 do 43 vrstic), III pa 82 strani (po 40 do 41 vrstic) teksta. Ako odštejemo na celostranskih straneh naslove in podnaslove, ima besedilo III okrog 80 strani. Ali ni to velika razlika?

6. kot klasičen primer, da je moj tekst presegel vse dosedanje tekste, navaja kritik poglavje o grškem verstvu (edino vsaj konkretno navedeno poglavje v vsej kritiki tov. Bizjaka). Več neresnic hkrati: a) omenjeno poglavje v III se niti za črko ne razlikuje od II, b) ustrezno besedilo v III (z olimpijskimi igrami vred) ima 104 vrstice, v I pa 139 vrstic, c) vsakdo, ki se spozna na osnovne matematične operacije, mi bo tudi tu lahko priznal, da je imen in »nepotrebnih podrobnosti« v III manj kakor v I, so pa novosti, ki z njimi, mislim, prispevam k »polnokrvni« razlagi. Sicer pa mi zopet ni jasno, kaj je za kritika »dejstvo« in kaj »nepotrebna podrobnost«.

Toda objektivno poglavitno pri mojem učbeniku je, se zdi, to, ali vseeno ni moj tekst preobsežen, mestoma pretežak in tako premalo uporabljiv? Ako predvidevamo v šolskem letu 60 učnih ur, bi tako (od 80 strani) odpadla na uro poldruga stran. Praktični nastopi slušateljev VPŠ so pokazali, da zlahka zmorejo teme takega pa celo večjega obsega (n. pr. Fenicija, Odiseja, Sparta, reforme bratov Grakhov itd.). Tudi nismo pri teh nastopih opazili, da nas učenci gledajo trpeče. Nastopili smo seveda samo v Ljubljani. Mogoče pa so v kraju, kjer dela tov. kritik, drugačni vzgojni problemi? Naj omenim, da n. pr. hrvatska učbenika za prvi razred gimnazij (Vladimir Babič 1947 in Ljubo Bratovič - Čelikovič 1952) nista nič krajša kakor je moj. Skromno pa pripominjam, da je Svet za kulturo in prosveto LR Makedonije dal prevesti moj učbenik v makedonščino, albanščino in turščino. Bržkone bi se lahko v mojem učbeniku z ene strani to ali ono izpustilo, z druge strani pa to ali ono povedalo jasneje, prikupneje.

Doslej je pred kritiko tov. Bizjaka moj tekst v tisku na kratko ocenil edinole Re v Prosvetnem delavcu 10. marca 1952, str. 8: »Pisana je (zgodovina, op. pisca) z izredno vestnostjo in natančnostjo in je vsebinsko ter jezikovno prilagojena razvojni stopnji dijaka. Tudi ta učbenik bo v veliko pomoč pri pouku zgodovine«. Kot prizadeti seveda ne morem trditi, da je omenjena ocena čisto pravilna, vendar pa je le značilno, da se edini oceni v tisku bistveno ne ujemata. Po mnenju tov. Bizjaka torej ni v mojem učbeniku nič pozitivnega, narobe, moj učbenik je po njegovem mnenju »skratka neuporabljiv brez dobrega strokovnega vodstva«.

Dvoje nesporno drži: 1. še tako dober učbenik nikdar ne bo mogel nadomestiti dobrega posredovalca učitelja in 2. *tudi dober učbenik ne bo žel uspehov, če ga bodo učencem posredovali učitelji, ki morda sami nimajo prečiščenih pojmov, kaj so dejansko »idealistični residiumi (ostanki, op. pisca) in z njimi zvezane »vratolomne akrobacije«, kaj je vulgarni in kaj historični materializem v praksi.*

Najboljši način, da pridemo problematiki že obstoječih učbenikov do dna, je po mojem mišljenju — anketa. Vsi v poštev prihajajoči poučevalci zgodovine, zlasti z daljšo prakso, bi morali o učbenikih obvezno povedati svoje mnenje.

Zaključujem. Zahtevamo polnokrvne učbenike! *Zahtevamo pa tudi polnokrvno kritiko, kritiko, ki ne bo temeljila na neresnicah, zahtevamo konstruktivno, ne destruktivno kritiko, objektivno ne subjektivno, konkretno, ne abstraktno, skratka zahtevamo kakovostno kritiko!*

Koliko pa je vredna kritika tov. Lojzeta Bizjaka, nanašajoča se na moj učbenik, naj izvedenci presodijo sami.

Leopold Petauer

Učitelji so obravnavali nov učni načrt

Po objavi novega učnega načrta v »Objavah« so bile sklicane sektorske konference v Pivki in Ilirski Bistrici ter v Postojni in Cerknici.

Sedanji učni načrt je mnogo boljši kot je bil prejšnji, s tem se strinjajo vsi, čeprav so ugotovili nekatere pomanjkljivosti, katere bodo sporočili komisiji za učne načrte pri SPK Ljudske republike Slovenije.

Vse leto bodo beležili pripombe k učnemu načrtu in jih ob koncu šolskega leta skupno obravnavali na sektorskih konferencah.

L. B.

IZ UPRRAVE!

Zaradi malomarnosti naročnikov je uprava prisiljena razpošiljati izpolnjene položnice — opomine, ki jih mora frankirati s 15.— din. To pomeni pri 2.000 opominih znesek 30.000.— din. — Stroške opomina je vsak dolžnik obvezen poravnati. Toda kljub opominom se je odzvala komaj ena petina pozvanih dolžnikov. Prosimo vse zaostankarje, da v novem letu poravnajo svoj dolg.

Za leto 1954 želimo, da se naročnina (pri skupinskih nakazilih) nakazuje tromesečno. (Na pr. v marcu, juniju, sept. in decembru.) Posamezniki in ustanove pa jo naj poravnajo celoletno ali pa polletno.

Blagajniki, pošljte pravočasno sezname naročnikov za leto 1954!

SMOLEJ VIKTOR:

O SLOVENŠČINI PRI STROKOVNIH ISPITIH

I

Pravilnike za strokovne izpite uslužbencev prosvetno-znanstvene stroke je objavil Svet za prosveto in kulturo v svojih Objavah 14. avg. 1952 Po teh izpitih dobe pripravniki pravico do nazivov učitelj, vzgojitelj, strokovni učitelj, učitelj praktičnega pouka, predmetni učitelj in profesor. Težišče teh izpitov je seveda na stroki, ki jo kandidat poučuje na ustrezajoči šoli, poleg nje pa je skupina splošnih predmetov, med katerimi so pedagogika, šolska organizacija in slovenščina. Izjemno stališče ima slovenščina pri izpitih za naziv učitelja, saj predstavlja enega glavnih predmetov, kar je razumljivo, če pomislimo na učiteljevo delo na osnovni šoli. Sicer pa velja slovenščina kot nekak »stranski«, »pomožni« predmet. Ker mi pripada včasih dolžnost, da izprašujem slovenščino pri profesorskih izpitih, se mi zdi po izkušnjah prav, da povem nekaj misli o pripravljenosti ali nepripravljenosti kandidatov za ta predmet ter navežem na to nekaj splošnih ugotovitev o gojenju ali negojenju slovenščine na naših šolah. V glavnem bodo ugotovitve pač veljale tudi za kandidate-predmetne učitelje, v marsičem merile na splošno stanje slovenskega jezika na vseh šolah in v javnosti sploh.

Pravilniki določajo izpitno snov zelo splošno in zato so tisti, ki se na izpit pripravljajo, v takem položaju kakor vsak človek, ki se pripravlja na kakršen koli izpit: lovi se za knjigami, iz katerih naj se pripravlja, nikoli ne zna najti jasne mere o širini in globini študijske ali izpitne snovi, ki naj jo obvlada, in nikdar nima občutka, da predpisano snov zmaguje. Tako duševno razpoloženje je naravno in ga ima vsak, ki stoji pred izpitom. Toda to razpoloženje ne sme iti v neko skrajnost, ki se včasih pokaže zlasti pri stranskih predmetih navedenih strokovnih izpitov: kandidat tako obsedi pri svojem strokovnem predmetu, da mu ne preostaja časa za približen študij stranskih predmetov. Pismeni izdelek in odgovarjanje pri slovenščini kažeta včasih tako podcenjevanje in tako nepripravljenost, da izpričuje popolno brezbrižnost do stranskega predmeta in najtesnejšo povezanost samo s svojo najožjo stroko. Taka specializacija, taka omejenost zgolj na svoje osebno strokovno področje, tako strokovnjaštvo pa je v bistvenem nasprotju s splošnoizobraževalnim značajem naše splošne srednje šole. Saj šele predmeti v celoti, šele vse stroke in vsa področja skupno predstavljajo tisto vzgojno in izobrazbeno enoto, iz katere raste vsak dijak naše gimnazije. Ne moremo priznavati nekemu predmetu vzvišenosti, izrednosti na škodo drugega, ne sme profesor prve stroke zahtevati zase izjemen položaj za svojo stroko v primeri s profesorjem druge stroke itd. Vsi predmeti morajo biti za dijaka enakopravni, čeprav različno in v različni smeri oblikujejo njegovo pamet in čustvo. In kakor ne more biti »diskriminacije«, razlikovanja med predmeti na srednji šoli, ne more biti različnih mer tudi ne za predmete, za katere vzgojitelji srednjih šol opravljajo strokovne izpite. Omalovaževanje in malomarnost, kot jo kažejo nekateri kandidati za izpitne predmete, ki niso ozko njihova stroka, sta včasih tako kričeči, da dajeta slabo izpričevalo vzgojiteljem: če svoje strokovne usposobljenosti, ki naj bi jo pokazal pri strokovnem izvitu, ne zna ubrati v lepo uglašeno celoto, kako naj si mislimo, da zna s svojim šolskim delom ustvarjati skladnega, harmoničnega mladega človeka!

Pravilnik o strokovnih izpitih predpisuje najprej (za vse stroke) domačo pismeno nalogo. »Domača naloga posega v kako pomembnejše področje kandidatovega strokovnega predmeta. Obsega gradivo učnih načrtov srednjih šol, ki bo kandidatu koristilo, če ga temeljito obvlada tudi v učni praksi«. Tako pravilnik. V kakšni jezikovni obliki bodi naloga napisana, pravilnik ne predpisuje posebej, saj je razumljivo samo po sebi, da se ne sme prepirati s slovenskim knjižnim jezikom! Drugi del strokovnega izpita predstavlja učni nastop. Seveda tudi tu pravilnik ne poudarja posebej, da govori kandidat pri tem učnem nastopu v slovenščini — razen če gre za kandidata s tujim jezikom — in da mora pač biti njegova slovenščina spet v skladu z zakonitostmi slovenskega knjižnega jezika. Za ustni izpit predpisuje pravilnik snov zelo splošno. Za izpit kandidata - predmetnega učitelja pravi (čl. 8., točka č): »Izpit iz slovenskega jezika naj pokaže, da kandidat zadovoljivo obvlada sodobni slovenski knjižni jezik in da pozna njegove zakone«. Pravilnik o izpitu za naziv profesorja vsebuje v čl. 10, točka č., točno isto zahtevo, razlika je samo v tem, da zahteva od predmetnega učitelja ZADOVOLJIVO, od profesorja pa POPOLNO pbvladanje slovenskega knjižnega jezika.

Izpraševalec za slovenščino pregleda kandidatov pismeni izdelek in prisostvuje učnemu nastopu. Obakrat seveda potem tudi sodeluje pri ocenjevanju. Ker pri obeh delih strokovnega izpita komisijo sestavljajo strokovni izpraševalec ter izpraševalca za pedagogiko in za slovenščino, že sama sestava komisije pove, kakšno področje ocenjevanja posebej pripada prvemu, drugemu in tretjemu. Razumljivo je, da se namreč izpraševalec za slovenščino ne bo prvenstveno zanimal za vsebinsko plat kandidatove naloge in da se pedagogova pozornost pri njenega slovenskemu izobraučnem nastopu ne bo obračala predvsem na kandidatovo izreko. Izpraševalec za slovenščino pregleduje kandidatovo nalogo s stališča jezikovne pravilnosti in presoja uspešnost kandidatovega učnega nastopa po jezikovni strani. To se pravi: kandidatova naloga mora ustrezati tudi zahtevam slovenske slovnice in slovenskega pravopisa. Naloga mora podajati obravnavano snov v knjižni slovenščini ter mora biti v skladu z določili uradno predpisanega Slovenskega pravopisa in s splošnimi smernicami našega jezikovnega razvoja. Učni nastop kaže skoraj vedno neko nemirnost in raztrganost in zato tudi kandidatov jezikovni izraz tedaj ni najnaravnejši. Vendar mora biti njegovo govorjenje, izpraševanje in razlaganje v skladu z zahtevami slovenske knjižne izreke, mora biti slovenski knjižni jezik v izobražencevih ustih. Izpraševalec za slovenščino pri učnem nastopu torej ugotavlja, koliko kandidatov nastop po jezikovni plati ugovarja ali odgovarja temeljnim zahtevam knjižnega jezika. Skrb za lepo slovensko govorico in pisanje je v zadnjih desetletjih izredno padla. Toda prav na naših šolah, velja pa za vse stopnje, se moramo zavedati, da učimo slovenske otroke, iz slovenskih knjig, za slovensko skupnost. Zato je razumljiva tudi prisotnost izpraševalca za slovenščino, ko se ocenjuje kandidatova pismena naloga in njegov učni nastop.

Dosedanje razmišljanje nam je pripomoglo do spoznanja, kaj pomeni slovenščina pri strokovnih izpitih: naloga naj pokaže, kako kandidat v praksi obvlada slovenščino pismeno, kandidatov učni nastop pa naj pokaže, kako praktično obvlada slovenščino v govoru. Iz tega obojega potem dosledno sledi, da naj ustni izpit izpriča kandidatovo teoretično poznavanje slovenščine. To pa je mišljeno v zgoraj navedenem določilu pravilnika, da mora kandidat popolnoma obvladati slovenski knjižni jezik v govoru in pisavi ter poznati njegove zakone. Teoretično poznavanje slovenskega jezika je seveda lahko zelo širok pojem. Toda če pretehtamo, kaj je duh, smisel strokovnega izpita in kaj posebej stranskega predmeta, ne bomo v zadregi. Strokovni izpit za naziv profesorja ni ponovitev diplome, temveč državni izpit, ko nameščenec po nekaj letih prakse pokaže, kako je sposoben obvladati določeno družbeno nalogo. In če je celotni izpit najtesneje povezan s praktičnim delom, s praktičnimi smotri, mora to še v večji meri veljati za splošne predmete. Zato bo drugače poznal zakone slovenskega jezika slavist, drugače romanist, drugače prirodoslovec ali zgodovinar. Obseg znanja bo za različne strokovne predavatelje pač različen, toda vsak izmed njih bo poznal slovenski jezik toliko, kolikor pričakujemo, da ga mora poznati vsak slovenski izobraženec, posebej še vzgojitelj. Od znanja, ki ga pri pouku slovneščine daje srednja šola, marsikaj lahko izgine v pozabo, toda jedro tistih spoznanj mora ostati trajna last našega inteligenta. Kdor pozna glavna poglavja nekdanje Breznikove slovnice ali metodično napisane in razvidno razporejene slovnice iz leta 1947, mu moramo ob sedanjem stanju priznati, da teoretično dovolj obvlada predpisano izpitno snov in da ustreza splošnim zahtevam o poznavanju slovenskega jezika, kot jih stavimo izobražencu.

S tem smo se pravzaprav ustavili ob vprašanju naših učbenikov in priročnikov za študij slovenskega knjižnega jezika. Vsekakor znanje, ki ga more izobraženec ali v našem primeru izpitni kandiat pridobiti iz sedanjih — osnovnošolskih ali srednješolskih VADNIC slovenskega jezika, ne more zadostovati! Saj vendar ne gre, da bi študentka pri spejemnem izpitu za I. razred gimnazije obvladal približno isti obseg učne snovi kot kandidat za predmetnega učitelja ali profesorja pri strokovnem izpitu. Že omenjena slovnica iz 1947, katere prednica je izšla malo pred drugo vojno, pa že vsebuje toliko gradiva in tako jasno postavlja zakonitosti slovenskega knjižnega jezika, da nam more biti primeren učbenik, dokler kdaj z leti vendarle ne dobimo dela, posebej namestveno seznaniti s svojim rodnim jezikom.

(Nadaljevanje v prih. štev.)

(Nadaljevanje s 7. strani)

K članku »Kdo je v krizi?«

naj dajale vzgled, kako se lotiti takega dela.

Ob koncu še odgovor na vprašanje zakaj mnogo šol ni naročenih na S.P. Po eni strani je vzrok štednja, po drustrani pa mnenje, da šola revije ne potrebuje, ker je nanjo naročeno učiteljstvo. Prvo in drugo je neupravičeno. K drugemu izgovoru je treba pojasniti, da se učiteljstvo na šolah menja in da prihajajo vanje nove moči, ki v dobi svojega študija niso bili naročeni na pedagoški tisk in ga zato iščejo na šoli v učiteljski knjižnici. Zato spada v vsako učiteljsko knjižnico na šolah tudi Sodobna pedagogika. Semkaj spadajo tudi razni priročniki, brez katerih si novodobne šole ne moremo predstavljati.

J.K.

Ste se že naročili

na knjigo KARLA KAUTSKEGA

Izvor krščanstva

ca 470 strani - polplatno - cena din 300 izide v januarju 1954 - zanimivo in poučno

Nižja (subskribcijska) cena din 300 le za naročnike, ki bodo vsoto vplačali najkasneje do 5. januarja 1954. V prosti prodaji bo knjiga mnogo dražja. Naročila in vplačila sprejemajo:

VSE KNJIGARNE

naši poverjeniki po ustanovah in podjetjih, uprava Cankarjeve založbe, Ljubljana p. p. 41

TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV

»SAVA«

Želi vsem delovnim kolektivom kakor tudi vsem graditeljem socializma srečno in uspehov polno NOVO LETO 1954

Tudi v letu 1954 se bomo potrudili, da postrežemo s kvalitetnimi gumenimi izdelki, gospodarstvu - za izgradnjo, delovnemu človeku — za nego, udobje in razvedrilo

KRANJ

TELEFON ŠT. 274 in 275
BRZOJAVI: GUMA KRANJ
POŠTNI PREDAL ŠT. 56

Vabimo Vas, da obiščete naše prodajalne, kjer dobite naše blago v bogati izbiri in po zmernih cenah:

KRANJ, Koroška 11
BEOGRAD, Knez Mihajlova 47
ZAGRED, Gajeva 2/b
SARAJEVO, Maršala Tita 60

ŠOLSKIM, MLADINSKIM IN PROSVETNIM ODBOROM!

V letu 1953 so izšle sledeče mladinske knjige

Pavel Golia: IGRE.

Izbor uredil in spremno besedo napisal Filip Kalan. (Princeska in pastirček, Jurček, Srce igrač, Uboga Ančka, Snegulčica.) Strani 488, cena: 480 din.

France Bevk: TONČEK

Dramatizacija popularne Bevkove povesti z obširnim navodilom režiserja Vala Bratine za uprizoritev in scenarijo. Strani 102, cena: 110 din.

Kristina Brenkova: IGRA O BOGATINU IN ZDRAVILNEM KAMNU

Z lepimi ilustracijami Marlenke M. Stupice, ki so hkrati navodilo za sceno in odrske kostime. Strani 94, cena: 110 din.

Josip Ribičič: PALČKI

Ponatis predelane priljubljene Ribičičeve igre z risbami Marije Vogelnik. Strani 72, cena:

Naročajte igre pri uprav „Mladinske knjige“ Ljubljana, p. p. 36.